

DOSYA: KARŞILAŞMALAR Tez-Koop-İş'te Kadınlar Buluşuyor, Örgütleniyor!

Prof. Dr. Nejla Kurul
Sendikalarda Kadınların Güçlenmesi:
Karşılaşmalar, Bağlantılar, Ağlar

Doç. Dr. Betül Urhan
Sendikalarda Enformel Sosyal Ağlar,
Güç ve Toplumsal Cinsiyet

TEZ-KOOP-İŞ KADIN

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

Tez-Koop-İş Yayın Organı
Sayı: 19 / Ocak 2025

Sendikamızdan Haberler - Türkiye'de
Bu Yıl Gerçekleştirilen 25 Kasım
Eylemleri

Yaşamak ve Direnmek - Polonez İşçileri
Kazandı! Yaşasın Sınıf Dayanışması

Yaşam Ücreti - Tez-Koop-İş Sendikası
"Asgari Ücret Raporu" Yayınlandı:
Yaşam Ücretinde Birleşelim!

İklim - İklim Krizi: Sendikalar ve
Emekçiler

Söyleşi - Türk Kadın Dernekleri
Konfederasyonu Başkanı Canan Güllü
ile Söyleşi

Sevgili Okurlar Merhaba,

Sevinçliyiz, çünkü yeni yılda tüm güzel dileklerimizle, Tez-Koop-İş Kadın Dergisinin 19. Sayısını okurlarımızla buluşturuyoruz. Dergimizi dijital olarak edinebileceğiniz gibi, Şubenizden gidip alarak basılı halini de okuyabilirsiniz. Dergimizi giderek Şubenizden almanıza değer, çünkü dergi bin bir emekle hazırlandı ve kadınlarla ilgili çok çeşitli konuları içeriyor bu sayımız. Diyelim ki Şubenizden Tez-Koop-İş Kadın Dergisini, hatta diğer dergilerimizi de aldınız. Evde, akşamları sadece bir saat ayırarak bol köpüklü bir kahve veya sıcak bir çayın eşliğinde en az birini okuyabilirsiniz. Buna gereksinmemiz var. Neden mi?

Yaşamlarımız ev ve iş arasına sıkışmış durumda. Sürekli kendimizi tekrar ediyoruz, ama farklanarak değil, ayrılarak. Oysa düşünürün dediği gibi bir beden henüz ne yapabileceğini bilmiyoruz. Kendimizle pek ender baş başa kalıyoruz ve genelde başkalarının yönlendirdiği bir hayatı yaşıyoruz. Peki Ahmet Kaya'nın "hani benim gençliğim nerde?" diyen güzel ezgisinden esinle "hani benim düşlerim nerde?" demek çok zor değil! Dergimiz, bilimle, sanatla, sevgi ile ve güçlendirici sendikal politikalarla kendimizi geliştirmenin, güçlendirmenin, özgürleştirmenin ve nihayetinde örgütlenmenin bir aracı... Örgütlü toplum, ifade özgürlüğünü yaşatan, insan onurunu gözeten, insan haklarına ve doğaya saygılı demokratik bir toplum demektir.

Kadın Dergisi, dar bir koridora sıkışmış yaşamlarımıza daha geniş bir ufuktan bakmamızı sağlayacak. Ülkemizde kapitalizmin en acımasız halini yaşıyoruz. Ekonomik kriz ve hayat pahalılığı, gelir dağılımının bozulması, sürekli gerileyen demokrasi, yargının siyasallaşması, doğanın yıkımı gibi sorunlar biz emekçilerin ve işçilerin yaşamını çok olumsuz biçimde etkiliyor. **"Tez-Koop-İş'li Kadınlar Karşılaşıyor ve Örgütleniyor"** dosyası hazırlıkları çerçevesinde, İstanbul 6 No.lu Şubemizin kadın yöneticileri ve işyeri sendika temsilcileri ile yaptığımız söyleşilerde şu cümleler sıklıkla tekrar edildi: "Yeter artık huzur ve barış içinde yaşamak istiyoruz!" Bu cümleler, emekçilerin refahtan daha çok pay alması, insan haklarının, kadın haklarının, demokrasinin ve barışın gelişmesi ile hayata geçebilir. Dosya konusu olan sendikalarda enformal sosyal ağlar, güç ilişkileri ve kadınların karşılaşmaları, bağlantıları konusunda yazarlarımız Prof. Dr. Nejla Kurul ve Doç. Dr. Betül Urhan'ın yazıları ile kadınlar için bakım hizmetlerinin önemini ortaya koyan konuk yazarımız Prof. Dr. Gülay Toksöz'ün yazısı hem sınıf mücadelemiz hem de kadın mücadelesi için ufuk açıcı nitelikte.

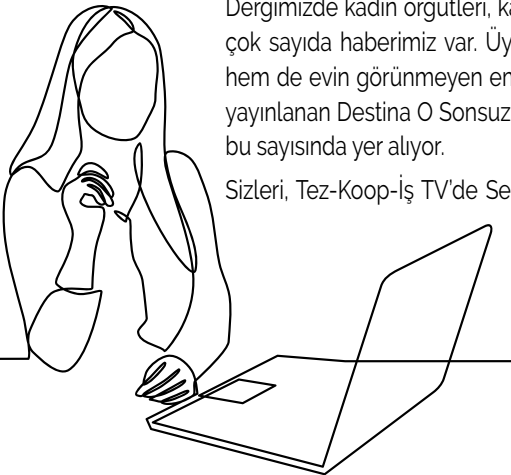
Polonez işçileri, kadın işçiler, mücadele ettiler ve kazandılar. Ancak emeğiyle geçinenler olarak sınıfsal mücadelemiz asgari ücretin insan onuruna yaraşır bir düzeye erişmesini sağlayamadı. Yeterince güç biriktiremedik. Net asgari ücret 2025 yılı için 22.104 TL. oldu ve işçiler açlığa mahkûm edildiler. Devlet, kendi alacakları için 2024 yılı yeniden değerlendirme oranını %43,93; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Tüketici Fiyat Endeksi oranını aynı yıl için %44,30 belirlerken konu asgari ücretliye gelince kemer sıkma politikası yolu seçildi ve asgari ücret %30 oranında artırıldı.

25 Kasım 2024 Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Gününü geride bıraktık. Kadın örgütleri eylemleri ile toplumsal duyarlılığı geliştirmek üzere güçlü bir hareket yarattılar. Ancak çeşitli türleriyle şiddet hız kesmiyor. Kadına ve çocuğa şiddetteki artış toplumsal bir çürümeye işaret ediyor. Siyasal iktidar, 2025'i Aile Yılı olarak ilan etti. "Üç çocuk yap, yardımla çocuk büyüt!" politikaları ile toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri daha derinleştirilmek isteniyor. Güvenli bir gelecek sunamayacağı kadar çok çocuğu olan kadınlar çalışma hayatından uzaklaşırlar, ekonomik yönden bağımsız olamazlar. Bu konudaki yazımız oldukça bilgilendirici olacaktır. Yazarımız Dilan Toker'in yazısı bizleri şiddet üzerine yeniden düşünmeye davet ediyor.

Dergimizde kadın örgütleri, kadın kooperatifleri ve yerel yönetimde, spor ve sanatta kadınların başarılarına dair çok sayıda haberimiz var. Üyelerimizden Demek Eşmekaya Selçuk'un hem işyeri temsilcisi hem öykü yazarı hem de evin görünmeyen emeği olarak uğraşlarını yaptığımız bir söyleşi ile sizlerle paylaşıyoruz. Üstelik yeni yayınlanan Destina O Sonsuz An adlı öykü kitabında yer alan "Bavul" adlı öyküsü Tez-Koop-İş Kadın Dergisi'nin bu sayısında yer alıyor.

Sizleri, Tez-Koop-İş TV'de Sendika, Kadın ve Yaşam programlarımızı izlemeye ve Tez-Koop-İş Kadın Dergisini ve tüm dergilerimizi okumaya, işyerinizdeki kadınlara okutmaya, Kadın Dergimiz için yazmaya bir kez daha davet ediyoruz. Tüm okurlarımıza iyi okumalar diliyoruz.

Tez-Koop-İş
Kadın Dergisi Ekibi

TEZ-KOOP-IŞ
KADIN

6 Polonez İşçileri Kazandı! Yaşasın Sınıf Dayanışması

YAŞAMAK VE
DİRENMEK

13 Kadınlar Şiddete Karşı Yürümeye Devam Ediyor!

ULUSU ARAPASI
HABERLER

14 Türkiye'de Bu Yıl Gerçekleştirilen 25 Kasım Eylemleri

SENDİKAMIZDAN
HABERLER

18 Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde Farkındalık Broşürümüz Yayınlandı!

SENDİKAMIZDAN
HABERLER

21 Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi:

KADIN
MÜCADELESİ

28 Aile Yılı'nda Hanelerin Hali!

YAŞAM

KADIN
ÖRGÜTLERİ

46 Türk Kadın Dernekleri Konfederasyonu Başkanı Canan Güllü İle Söyleşi

69 Tez-Koop-İş'li Kadınlar Karşılaşıyor ve Örgütleniyor!

DOSYA:
KARŞILAŞIMLAR

Sayı: 19 / Ocak 2025
Tez-Koop-İş Sendikası
Yayın Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi
Haydar Özdemiroğlu
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Çağdaş Duyar
Genel Örgütlenme Sekreteri

Yayın Hazırlığı ve Düzenleme
Genel Eğitim Sekreterliği

Editör
Prof. Dr. Nejla Kurul

Katkıda Bulunanlar
Berfin Diren Demirkaya
Doç. Dr. Betül Urhan
Demet Eşmekaya
Prof. Dr. Gülay Toksöz
Psk. Dilan Toker
Kudret Cengiz
Şafak Yalçın Şahiner
Tuğçe Şenel

Yasal Haklar
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltmak da dahil) alın-tının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri
Tez-Koop-İş Sendikası
Genel Merkezi
Mebusevleri Mah. İller Cad. No:7
06580 Tandoğan- Ankara
Tel: 0312 213 34 44
Faks: 0312 213 34 30
İnternet: www.tezkoopis.org
Elektronik posta:
tezkoopiskadin@tezkoopis.org

Baskı
Önka Matbaacılık
Zübeyde Hanım Mah. Sebze bahçeleri Cad.
No: 80/32 Altındağ/Ankara
Tel: 0312 384 26 85
onkamatbaa@gmail.com

Yayın Türü: 3 Aylık,
Yaygın Süreli Yayın
ISSN: 2630-5658

Baskı Tarihi: Ocak 2025

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Görseller:
<https://www.shutterstock.com/>
<https://www.freepik.com/>
<https://printe>

DOSYA: KARŞILAŞMALAR Tez-Koop-İş'te Kadınlar Buluşuyor, Örgütleniyor!

62 Sendikalarda Kadınların
Güçlenmesi: Karşılaşmalar, Bağlantılar,
Ağlar
Prof. Dr. Nejla Kurul

65 Sendikalarda Enformel Sosyal Ağlar,
Güç ve Toplumsal Cinsiyet
Doç. Dr. Betül Urhan

YAŞAM

Merhaba 2025! 4

YAŞAM ÜCRETİ

Tez-Koop-İş Sendikası "Asgari Ücret Raporu" Yayımlandı: Yaşam Ücretinde Birleşelim!..... 8

ULUSLARARASI HABERLER

Kadına Yönelik Şiddet Küresel Ölçekte Tırmanmaya Devam Ediyor!..... 10

"#16day: UNI Küresel Sendika, İşyerlerinde Adet, Doğum ve Menopozla İlgili

Sağlık ve Güvenliğe Işık Tutuyor!"..... 12

İşyerinde Şiddet ve Tacizi Nasıl Algılıyoruz? Yeni Bir Rapor!..... 22

SAĞLIK

Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Yöntemleri: Psikoloji Perspektifinden Bir Yaklaşım

Psk. Dilan Toker..... 24

BAKIM HİZMETİ

Bakım Hizmetlerini Yaygınlaştırmak Yerine Bakım Alanlarını Cezalandırmak 30

Prof. Dr. Gülay Toksöz

YAŞAM

Aile Mahkemeleri Çeşitli Nedenlerle Kadınları ve Çocukları Şiddetten Koruyamıyor!..... 32

ÜYELER İLE SÖYLEŞİ

Destina! O Sonsuz An / Demet Eşmekaya..... 34

Bavul / Demet Eşmekaya 37

SENDİKAMIZDAN HABERLER

Tez-Koop-İş Sendikası Kadın Buluşması İstanbul'da Gerçekleşti 39

KADIN ÖRGÜTLERİ

İlkadım Kooperatifi 40

SANAT - RESİM

Sanat, Kediler ve Saireler 43

SÖYLEŞİ

Yenimahalle Batıkent Batısitesi Mahallesi Muhtarı Selma Kaman ile Söyleşi 51

SAĞLIK

Doç. Dr. Şafak Yalçın Şahiner ile Depresyon Üzerine Konuştuk..... 53

SANAT-TİYATRO

Kadınlar, Filler ve Saireler..... 56

KADIN ÖRGÜTLERİ

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veri Okur-Yazarlığı ve Veri Analizi Eğitimine Katıldık 58

İKLİM

İklim Krizi, Sendikalar ve Emekçiler..... 84

KADIN MÜCADELESİ

Artık Bir Edebiyat ve Sanat Şövalyemiz Var! / Merve Dizdar 86

SPOR

En İyi Kadın Güreşçi: Buse Tosun Çavuşoğlu!..... 87

FIFA 1. Kategori Hakemi Gamze Durmuş Pakkan, Hamilelik Nedeniyle FIFA Listesinden Çıkarıldı!..... 88

KİTAP TANITIMI

"Cadının Yüreği: İskandinav Mitolojisinin Kadim ve Güçlü Bir Hikâyesi"

Angrboda'nın Yüreğiyle Tanışmaya Cesaretiniz Var Mı? / Genevieve Gornichec / Tuğçe Şenel..... 90

KUDRETLİ MUTFAK

Tarçınlı Kurabiye Tarifi - Fırında Hindi - Yoğurtlu Meze Tarifi 91

BULMACA..... 95

MANDALA 96

Merhaba 2025!

Tez-Koop-İş Kadın

Yeni yılın tüm üyelerimiz, tüm yurttaşlar, tüm kadınlar, tüm gençler, tüm çocuklar ve insanlık için insan onuruna yaraşır bir yaşam, eşitlik, özgürlük ve adalet getirmesini diliyoruz. Yeni yılda şunu anımsamalıyız! Yeryüzünün efendisi değiliz, insanların, çok uluslu ve ulusal şirketlerin kâr güdüsü ile doğayı yıkıma sürüklemesine "dur" demeliyiz, kısaca, doğaya, diğer canlı yaşamlarına saygılı bir yaşam sürdürmeliyiz.

Yeni bir yılın başlangıç olması heyecan verir kuşkusuz, ama yaşama çoğu zaman tam ortasından devam ederiz. Dünle bugün arasında farklı olarak ne yaptık? Dün yaptığımız hangi şeyleri bugün yapmıyoruz? Kısa vadede yeni şeyler söylemek pek mümkün değil, yeni yıl akşamı dışında. Ama uzun erimde yapabilirliklerimiz olacaktır; koskoca 2025 yılında ne yapabiliriz ve nasıl yaşayabiliriz?

...

Önce zaman konusunu kısaca tartışalım. Bir yandan ölçülebilir, matematiksel, doğrusal bir zaman algısı var. Ama bir de kolayca ölçülemeyen, döngüsel ve kaotik bir zaman kavrayışımız da var. Örneğin çok sevdiğiniz bir insan ameliyatta olduğunda beklerken zaman geçmek bilmez, anne için çocuğun doğumu süreci belki ağırlı süreçte çok uzun ama doğum esnasında zaman çok hızlı geçebilir, bu arada doğum servisinin dışında bekleyen eş için zaman ne kadar da uzun sürer. Bergson adlı düşünürü göre, düzlemsel bir zaman var, genel olarak bildiğimiz bir de "yaşanan zaman" var. Somut yaşam, bilincimizin oluş hallerinden birisidir ve yaratıcı evrimsel bir çabadır. *Bergson felsefesinde zaman ve süre ayrımı, en hassas noktalardan biridir. Zaman saatin ölçtüğü objektif bir gerçekliğe karşılık gelirken süre öznenin yaşadığı zamandır.*

Yeni yıla özne olarak atfettiğimiz değer ile o süreyi özne olarak yaşarız. Okulların bir kısmında okul yöneticileri, yeni yılın "yerli ve milli değerlerden" uzak olduğunu iddia ederek yurttaşların yaşam tarzına, yaşam tercihlerine müdahale etmeye çalışıyor, ancak yeni yıla değer veren insanlar yeni

<https://tozlamakale.com/>

yıl kutlaması yapıyorlar. Bu nedenle özgürlükler çok önemli! Ataal Behramoğlu'nun "Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var" adlı şiirini evin görülebilir bir yerine asmalı ve ara ara okumalıyız. Leo Tolstoy'un İnsan Ne ile Yaşar kitabında ifade ettiği gibi hayat bize verilmiş bir armağandır ve onu nasıl yaşadığımız, bizim dünyaya verdiğimiz yanıtıdır; her anı değerlendirmek, her fırsatı kucaklamak ve her zorluğu bir öğrenme deneyimine dönüştürmek, yaşamın gerçek anlamını bulmaktır.

...

2025'te hiçbir çocuğun, hiçbir kadının ve hiçbir işçinin iş cinayetlerinde ölmediği ve öldürülmediği zaman dilimleri, yaşam süreleri diliyoruz. Narin Güran'ı, Sıla bebeği, yoğun bakım ünitelerinde ölüm yolculuğuna çıkarılan, yitirdiğimiz bebekleri, kayıp çocukları, kaybettiğimiz tüm çocukları sevgi ile anarak devam edelim. Susan köy, susan kent, susan yurttaşlar olmalıyız, 'Yurttaş Birlikteliği' mitinginde olduğu gibi etkin yurttaşlığı yaşama geçirelim.

2024 yılında Kadın Cinayetlerini Önleyeceğiz Platformu'nun verilerine göre 394 kadın öldürüldü, 259 şüpheli kadın ölümü ile karşı karşıya kaldık. Bu kadınlar yaşayabilirdi, sevinçli ve onurlu bir yaşam sürdürebilirdi. Bunun nedenleri üzerine düşünmek zorundayız. Bu konuda duyarlık geliştirmek amacıyla Tez-Koop-İş Sendikası olarak 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü nedeniyle şiddete sıfır tolerans için bir broşür hazırladık.

2024'te Hayvanları Koruma Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, kedileri ve köpekleri olmayan steril kentler yaratmak üzere çıkarılan ve can dostların katliamının yolunu açan düzenlemelere ve uygulamalara karşı mücadeleyi güçlendirelim. Anayasa Mahkemesi'nin bu yasağı esastan görmeye aldığı bu günlerde yasanın iptali ve hayvanların yaşam hakkı için mücadele edelim.

Genç ve yaş almış herkesin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürmeleri için 2024'te çok fazla yol alamadık. Yüksek enflasyon ücretlerimizi ve maaşlarımızı mum gibi eritti. Savaşlarda emekçiler yaşamlarını kaybederler, demokrasinin çok gerilediği koşullarda emekçiler ve sendikaları güç kaybederler. Demokrasi ve barış mücadelesi sınıf mücadelesinden ayrı düşünülemez.

2025. sınıf mücadelemizin, demokrasi ve barış mücadelemizin yükseldiği bir yıl olsun!

...

Pablo Neruda'nın "Yavaş Yavaş Ölürler" şiiri gündelik yaşamımıza ışık olsun!

Yavaş Yavaş Ölürler

Seyahat etmeyenler,

Yavaş yavaş ölümler

Okumayanlar, müzik dinlemeyenler,
Vicdanlarında hoşgörüyü barındıramayanlar.

Yavaş yavaş ölümler

Alışkanlıklarına esir olanlar,

Her gün aynı yolları yürütenler,

Ufuklarını genişletmeyen ve değiştirmeyenler,

Elbiselerinin rengini değiştirme riskine bile
girmeyenler,

Bir yabancı ile konuşmayanlar.

Yavaş yavaş ölümler

Heyecanlardan kaçınanlar,

Tamir edilen kırık kalplerin gözlerindeki pırlıtyı
görmek istemekten kaçınanlar.

Yavaş yavaş ölümler

Aşkta veya işte bedbaht olup yön değiştirmeyenler,

Rüyalarını gerçekleştirmek için risk almayanlar,
Hayatlarında bir kez dahi mantıklı tavsiyelerin dışına

çıkılmamış olanlar

PABLO NERUDA

Polonez İşçileri Kazandı! Yaşasın Sınıf Dayanışması

Tez-Koop-İş Kadın

Sendikaya üye oldukları için işten çıkartılan ve yaklaşık 173 gündür kararlı bir biçimde direnen Polonez işçilerinin direnişleri kazanımla sonuçlandı. Tekgıda-İş Sendikası öncülüğünde sürdürülen grev boyunca işçiler yaz sıcaklarında kışın soğuk günlerine kadar ara vermeden, ısrarlı bir biçimde direnişini devam ettirdi.

146 Polonez işçisinin 6 aydır sürdürdüğü direniş kazanımla sonuçlandı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda yapılan toplantıda işveren ile sendika temsilcisi arasında uzlaşma sağlandı.

Aylardır gerek fabrikanın önünde gerekse İstanbul'un çeşitli yerlerinde direnişlerini sürdüren, Ankara'ya yürümek istediklerinde yürüyüşleri engellenen işçiler dün fabrika önünde bir kutlama yaptılar.

Direniş kutlamasında konuşan Tekgıda-İş Teşkilatlanma Sekreteri Kemal Köse, "Biz 6 aydır mücadele ediyoruz. Bu direnişini kazanmamızın en büyük sebebi, kadın işçilerimizin mücadelesi oldu. İstediğimiz ki işçilerimizden işe geri girmek isteyenlerin iadesi yapılsın ama işveren istediği işçiyi geri çağırarak" dedi.

Köse, kazanamadıkları tek hakkın işçilerin işe kendi inisiyatifleriyle giremeyeşleri olduğu fakat İşkur aracılığıyla, Polonez işçilerine iş önceliği verileceğini ve işe girmek isteyen herkesin yeniden iş sahibi olacağını açıkladı.

Tez-Koop-İş Sendikası olarak direniş kutlamasına katıldık

Tez-Koop-İş Sendikası olarak direnişini yakından izledik. Daha önce birkaç kez İstanbul şubelerimiz direnişe destek ziyaretlerinde bulunurken Türkiye genelinde üyelerimiz ve şubelerimiz de dayanışma mesajları yayınlamıştı. Dün yapılan kutlamaya da Genel Başkan Danışmanımız Prof.Dr. Nejla Kuru, İstanbul 6 No.lu Şb. Başkanımız Zekeriya Sancak ve Toplu İş Sözleşmesi Uzmanımız Engin Çelik katılarak destek oldu.

Direniş kutlamasında bir konuşma yapan Nejla Kuru işçilere seslendiği konuşmasında "Tez-Koop-İş Sendikası Genel Yönetim Kurulu ve tüm üyeleri adına Polonez işçilerin bu direnişini sevgi ve saygıyla selamlamak için buradayım değerli arkadaşlarım. Bugün bir bayram havası var. 2024 yılı ve önceki yıllar işçi sınıfının birçok ekonomik ve sosyal hakkını elinden alırken ve geride bıraktığımız ilk çeyrek yüzyılın ve 2025 yılının ilk günlerinde Polonez işçilerinin bu kazanımı bizi çok mutlu etti. Emeklerine sağlık bu şenlikli bayram havasını yaratanlara! Hepinizi bir kez daha Tez Koop İş Sendikası adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum." Diyerek duygu ve düşüncelerini ifade etti.

Tüm kurumların dayanışma ve tebrik mesajlarının iletilmesinin ardından pasta kesilerek katılan tüm misafirlere ikram edildi. Birliktelik, dayanışma ve mücadele kararlılığı, halaylar, türküler ve horonlar eşliğinde devam etti.

Kutlama Tekgıda-İş Sendikası tarafından 13.00'da yapılan basın açıklaması ile sonlandırılarak destek veren tüm kurumlara ve emek dostlarına teşekkür edildi.

Tez-Koop-İş Sendikası "Asgari Ücret Raporu" Yayımlandı: Yaşam Ücretinde Birleşelim!

Tez-Koop-İş Kadın

2025 yılı asgari ücret görüşmeleri sürecinde, Tez-Koop-İş Sendikası Eğitim, Basın-Yayın ve Araştırma birimi "Asgari Ücret" başlıklı bir rapor yayımladı. Raporda asgari ücretin ulusal ve uluslararası belgelerde nasıl tanımlandığı açıklandı. Türkiye'de asgari ücret belirleme süreci eleştirel bir yaklaşımla değerlendirildi ve asgari ücret konusunda sendikal bir bakışın nasıl olması gerektiği tartışıldı.

Rapora göre asgari ücrete ilişkin iki önemli nokta vurgulanmalıdır: İlki emekçilerin **kendileri ve aileleri ile birlikte** insan onuruna yaşar, yeterli ücret almaları **temel bir insanlık hakkıdır**. İkincisi ise yoksullukla, açlıkla, gelir dağılımında adaletsizlikle etkin bir mücadelede **toplumsal barışın, çalışma barışının** ve dünya barışının tesis edilmesinin önkoşuludur.

Rapor sendikaların asgari ücrette değil yaşam ücretinde ısrarcı olmaları gerektiğini dile getiriyor. Buna göre yaşam ücreti, belirli bir toplumda çalışan bir emekçinin kendisi ve ailesi için makul bir yaşam standardı sağlamaya yetecek ücret olarak tanımlanıyor ve makul bir yaşam standardının unsurları arasında şunlar sayılıyor:

- Kabul edilebilir ve kaliteli bir yaşam tarzının (besleyici ve uygun gıda maddeleri, standart temelde bir konut, yeterli giysi gibi) kişi başına maliyeti.
- Kira, ulaşım, çocukların eğitimi, sağlık hizmetleri, çocuk bakımı, mobilya ve ekipmanlar, eğlence ve kültürel faaliyetler, iletişim ve kişisel bakım hizmetleri gibi diğer ihtiyaçların maliyeti.

- Hastalık ve kaza gibi öngörülemeyen durumları telafi etmeye yardımcı olacak ve insanların bu durumlar karşısında yoksulluk tuzağına düşmemelerini sağlayacak bir tasarruf payı.

Raporda yaşam ücretinin yanında eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, barınma ve ulaşım gibi kamusal hizmetlerin ücretsiz ve nitelikli sunumu için mücadele edilmesi özellikle vurgulanıyor.

Tez-Koop-İş Kadın dergisi okurları, bu raporu mutlaka incelemeli. Çünkü kadınlar ücret ve ücrete bağlı haklar konusunda gerek dünya genelinde gerekse Türkiye'de erkeklerle kıyasla çok daha eşitsiz bir konumda.

Mevcut veriler¹, kadınların yüzde 50,1'inin en az bir **sosyal koruma** kapsamındayken erkeklerde bu oranın yüzde 54,6'ya çıktığını gösteriyor. 47,8 milyon kadın erkeklerden daha fazla **gıda güvensizliği** yaşıyor. Sudan'da 1,2 milyon hamile ve emziren kadın yetersiz besleniyor. 119,3 milyon kız çocuğu **eğitim hayatının** dışına itiliyor. Kadınlar ücretsiz bakım ve ev işlerine erkeklerin 2,5 katı zaman harcıyor. **Teknolojik değişimlerden** etkilenecek işlerin büyük bölümünde de kadınlar çalışıyor. İklim değişikliğinin 2050 yılına kadar 158 milyondan fazla kadını ve kız çocuğunu **aşırı yoksulluğa** iteceği öngörülüyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Küresel Ücret Raporuna göre ise kadınlar dünya genelinde erkeklerden yaklaşık **yüzde 20 daha az**

¹ https://www.unwomen.org/en/resources/gender-snapshot?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAjp-7BhBZEiwAmh9rBbIH9jzhpVR3GYmEe0Tz-C-dyP08NbtoloIWliXUq_OTbVAJHicuwkBoCoRyQAvD_BwE (Erişim tarihi: 22.12.2024).

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

ASGARI ÜCRET

EKONOMİNİN ve EMEĞİN NABZI BÜLTENİ ARALIK 2024 EKİDİR

ücret alıyor. Anneliğin, bir kadının çalışma hayatı boyunca devam edebilen bir nevi ücret cezasını da beraberinde getirebildiği vurgulanıyor².

Türkiye'de de kadınlar, tümüyle aynı işi yaptıkları **erkeklerin kazandığı her 1.000 TL karşılığında yalnızca 840 TL** alıyor. TÜİK'in verilerine göre, kadın ve erkekler arasında en yüksek ücret farkı, yükseköğretim mezunları arasında gerçekleşiyor³. Kayıtdışı çalıştırılan kadınların toplam istihdam içindeki oranı yüzde 35,8 ve Türkiye kadınların iş-

gücüne katılım oranlarında **146 ülke arasında 132. sırada** yer alıyor⁴.

Tüm bunlar, erkek emekçilerin asgari ücrette, kadın emekçilerin ise asgari ücretin de altında yaşamlarda birleştiklerini gösteriyor. Bizler, emekçi kadın ve erkekler, asgari yaşamlarda değil insan onuruna yakışır ücret düzeylerinde; yaşam ücretinde birleşmek istiyoruz.

Tez-Koop-İş'li kadınlar olarak, yaşamı yaşanılacak kılan günlere ulaşmak için "eşit değerde işe eşit ücret", "nitelikli ve ücretsiz kamusal hizmetler" ve "yaşam ücreti" mücadelemizi büyütüyoruz...

² ILO, The Gender Pay Gap, (15.04.2024). <https://www.ilo.org/resource/other/gender-pay-gap#:~:text=Gender%20pay%20gaps%20represent%20one,are%20wide%20variations%20across%20countries> (Erişim tarihi: 22.12.2024).

³ TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675> (Erişim tarihi: 22.12.2024).

⁴ World Economic Forum, Global Gender Gap Report 2022. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf (Erişim tarihi: 22.12.2024).

Kadına Yönelik Şiddet Küresel Ölçekte Tırmanmaya Devam Ediyor!

Tez-Koop-İş Kadın

Kadına yönelik şiddetin türleri çeşitlenirken şiddete maruz kalan kadın sayısı da her geçen gün artıyor. Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde konuya ilişkin bir rapor yayınladı¹. Raporla öne çıkan verilere yakından bakalım.

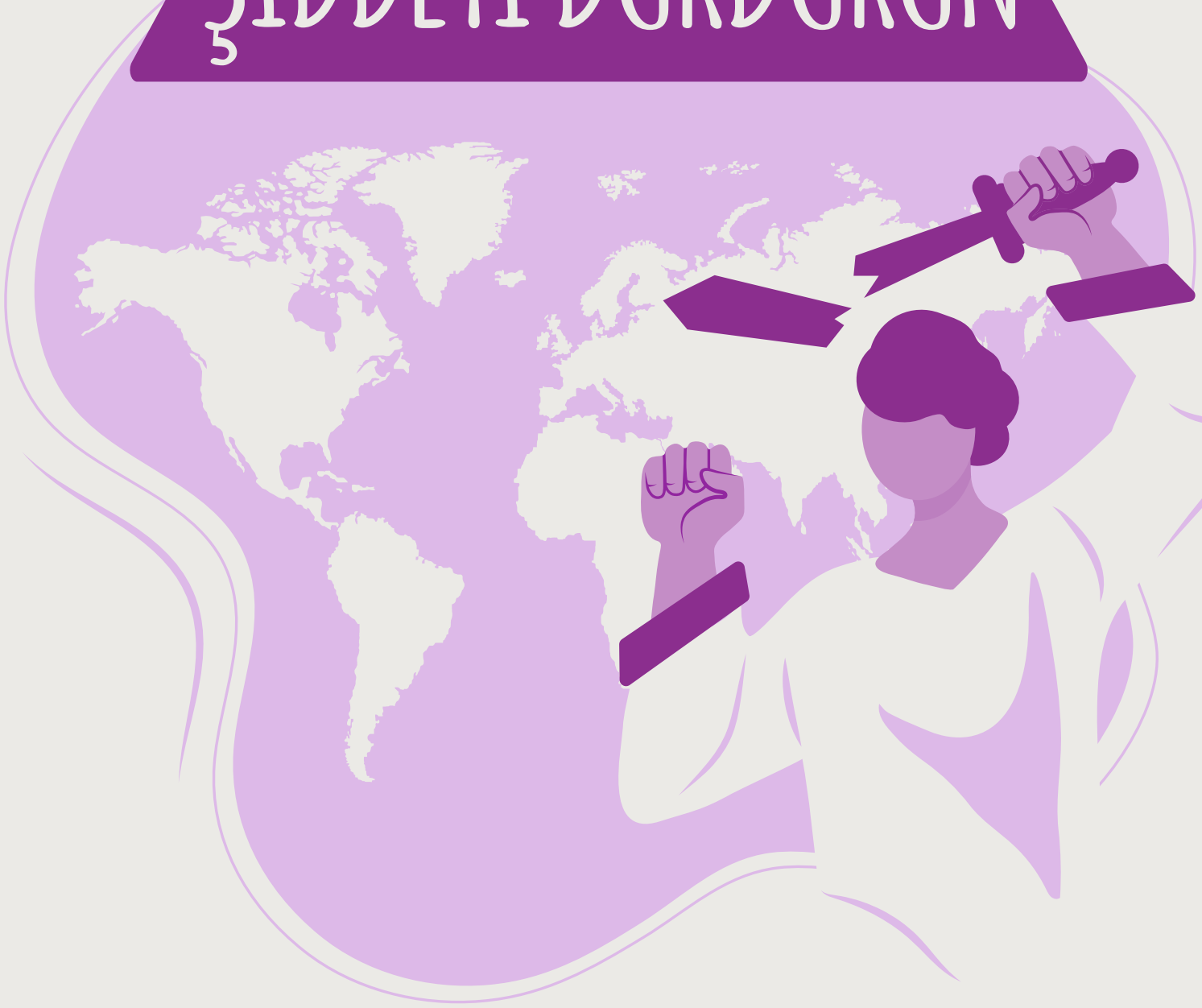
- Her on dakikada bir kadın veya kız çocuğu yakın partner ya da aile üyeleri tarafından öldürülüyor!
- Yaklaşık 736 milyon kadın; bir başka deyişle her üç kadından biri hayatlarında en az bir kez **fiziksel ve/veya cinsel** şiddete; 15 yaş ve üzeri 640 milyondan fazla kadın ise yakın **partner şiddetine** maruz kaldı!
- 2023 yılında dünya genelinde yaklaşık 51 bin kadın ve kız çocuğu **partnerleri veya aile üyeleri** tarafından öldürüldü! Bunun anlamı, her gün 140 kadın veya kız çocuğunun ailelerinden biri tarafından öldürülmesidir!
- Kadın cinayetlerinin yüzde 60'ı eşler ya da diğer aile üyeleri tarafından işlenirken, erkek cinayetlerinin yalnızca yüzde 12'si özel alanda işlenmektedir!
- İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilen insanların yüzde 80'inin kadın olduğu tahmin ediliyor!
- Çocuk yaşta zorla evliliklerin, savaş ve çatışmalardan etkilenen bölgelerde yüzde 4 daha fazla olduğu belirtiliyor!

- Her 10 **insan ticareti** mağdurundan 4'ü kadın, 2'si ise kız çocuğudur!
- Cinsel sömürü amacıyla insan ticareti** mağdurlarının yüzde 91'i de kadınlardan oluşuyor!
- Herhangi bir ilerleme sağlanmazsa, 2030 yılında 9 milyon kız çocuğunun **zorla evlilik** mağduru olacağı; en yoksul ve en dışlanmış kesimlerdeki çocukların bundan orantısız bir şekilde etkileneceği öngörülüyor.
- Avrupa Birliği'ndeki her 10 kadından biri, 15 yaşından itibaren **siber tacize** maruz kaldığını belirtiyor!
- Arap ülkelerinde kadın internet kullanıcılarının yüzde 60'ının son bir yılda çevrimiçi şiddete maruz kaldığı; Doğu Avrupa'da ise kadınların yarısından fazlasının yaşamları boyunca bir biçimde teknoloji kaynaklı şiddete maruz kaldığı dile getirilmektedir.
- Kadına yönelik şiddet, **basında ve parlamentolarda** da sürüyor.
- Kadın gazetecilerin yüzde 73'ünün çevrimiçi şiddete; yüzde 20'sinin ise bununla bağlantılı olarak çevrimdışı saldırıya ve tacize uğradıkları belirtiliyor!
- Dünyanın beş bölgesini içeren bir araştırma da kadın milletvekillerinin yüzde 82'sinin **psikolojik şiddete** maruz kaldıklarını ortaya koyuyor. Dahası kadın vekillerin yüzde 65'i, parlamentodaki erkek meslektaşları tarafından cinsiyetçi ifadelerle maruz bırakılıyor.

¹ <https://www.unwomen.org/en/articles/facts-and-figures/facts-and-figures-ending-violence-against-women> (Erişim tarihi: 19.12.2024)

Bu tablo, bizleri kendimizle birlikte yeryüzündeki tüm kadınların eşit, özgür ve şiddetten uzak bir yaşam mücadelesine kulak ver-

ŞİDDETI DURDURUN

meye çağırıyor. Zira hükümetler ve uluslararası kuruluşlar cinsiyet eşitliğine yönelik bütçe tahsisinde de oldukça cimri davranıyor.

2023 itibarıyla yalnızca 27 ülkede cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için bütçe tahsislerini takip etmek ve belirlemek üzere kapsamlı sistemler bulunuyor. OECD üye ülkelerinin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete son vermek için ayırdığı toplam fonun yalnızca %5'i sivil toplum örgütlerine ayrılıyor.

Kadına yönelik şiddetin en yoğun biçimde yaşandığı ülkelerin başında gelen Türkiye'de ise 2025 yılı bütçesinden "kadının güçlendirilmesi" için ayrılan pay 5,9 milyar lira ile sınırlı tutuldu. Buna karşın kadın cinayetlerinin büyük bir bölümü aile üyeleri tarafından işlenirken, "ailenin korunması ve güçlendirilmesi" için ayrılan pay her geçen yıl artıyor.

"#16day: UNI Küresel Sendika, İşyerlerinde Adet, Doğum ve Menopozla İlgili Sağlık ve Güvenliğe Işık Tutuyor!"

Tez-Koop-İş Kadın

Sendikamızın da üyesi olduğu UNI Küresel Sendika, bu yıl 25 Kasım'da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı "16 Günlük Aktivizm" kampanyası kapsamında şiddetten uzak işyerleri yaratmanın bir yolu olarak cinsiyet temelli işçi sağlığı ve güvenliği politikalarına odaklandı. UNI, kadın sağlığını desteklemek, güvenli işyerleri yaratmak, regl, doğum ve menopoz dönemlerinde ayrımcılığı durdurmak için sendikaların nasıl örgütlendiklerine dikkat çekti.

Regl, doğum ve menopoz yaşamımızdaki doğal biyolojik deneyimler olsa da birçok kültürde ve işyerlerinde bu deneyimler hala tabu olarak görülüyor. Bu durum, kadın çalışanların haklarının ve ihtiyaçlarının ihmal edilmesine; şiddetin temel nedenlerinden biri olan ayrımcılığa yol açıyor. UNI, her üç dönem için sendikaların ayrımcılığa karşı nasıl mücadele edebileceğini içeren "Regl Rehberi", "Annelik Rehberi" ve "Menopoz Rehberi" başlıklı üç el kitabı yayınladı. Rehberlerde öne çıkanlar şöyle:

- Sendikalar regl gören kadınlar için **regl izni, hijyenik tesislere erişim** ve işyerinde mahremiyet için savunuculuk yapmalı.
- Sendikalar, toplu pazarlık süreçlerinde kadınlar için doğum öncesi, doğum sonrası ve doğum sonrasında yeterli hakları güvence altına almaya çalışmalı. Kadınların karşılaştığı bakım krizini dikkate almalı; ücretli izin ve süt izni başta olmak üzere annelik döneminde yaşanan eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için mücadele etmeli.
- Sendikalar, menopoz dönemindeki kadınlar için **yetersiz havalandırma veya rahatsız üniformalar** gibi bu dönemi sağlıklı ve rahat geçirmelerini engelleyen işyeri koşullarının ortadan kaldırılması için müzakerelerde bulunmalı.

1 <https://uniglobalunion.org/news/16days-3ms-health-safety/> (Erişim tarihi: 19.12.2024).

MM
MATERNITY

#16Days
#WOMENOHS

Sendikalar Hamile Çalışanların Yanında: İş Yerinde Sağlık, Haklar ve Güvenliğin Korunması

UNI global union

MM
MENSTRUATION

#16Days
#WOMENOHS

Önyargıları sona erdirelim.
İş yerinde regl sağlığına saygı gösterelim ve destek olalım.

UNI global union

MM

#16Days
#WOMENOHS

GÜVENLİ İŞYERLERİ İÇİN SENDİKALAR AYRIMCILIĞI DURDURUYOR KADIN SAĞLIĞINI DESTEKLİYOR!

UNI global union

Kadınlar Şiddete Karşı Yürümeye Devam Ediyor!

Tez-Koop-İş Kadın

Bu yıl 25 Kasım'da, yeryüzünün farklı bölgelerinde kadınlar sokaklara çıktı. Anneannelerinden kendilerine miras kalan gülüşleri torunlarına bırakmak için seslerini yükseltti: "Bir Kişi Daha Eksilmeyeceğiz!"

İstanbul (Fotoğraf: Emrah Gürel)

Peru (Fotoğraf: Guadalupe Pardo)

Hindistan (Fotoğraf: Bikas Das)

Berlin (Fotoğraf: Markus Schreiber)

Hindistan (Fotoğraf: Bikas Das)

Berlin (Fotoğraf: Markus Schreiber)

Filistin (Fotoğraf: Mahmoud Illean)

Türkiye'de Bu Yıl Gerçekleştirilen 25 Kasım Eylemleri

Tez-Koop-İş Kadın

25 Kasım, kadınların yüzyıllardır sürdürdükleri özgürlük ve eşitlik mücadelesinin, en yüksek sesle erkek şiddetine karşı haykırıldığı günlerden biridir. Kadınlar, 25 Kasım'ın sokaklarına kadınlara yönelik hız kesmeyen şiddetin doğurduğu öfkeyi, kadınlar arası dayanışmayı ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaşama geçirilebileceği umudunu taşırlar. Çünkü erkek şiddeti, sadece evlerin duvarları arasında değil; işyerinde, okulda, mahkemelerde, göç yollarında, afet alanlarında ve hayatın her köşesindeki varlığıyla kadınların yaşama hakkını gasp etmeye devam ediyor. Erkek egemen zihniyet, kadınlara yüklenmiş rolleri "doğal" birer görev olarak gösterip, kadın emeğini değersizleştiriyor; bu dengesizliğin sonucu olarak şiddeti bir denetim aracı haline getiriyor. Kadınlar, bu düzene karşı isyanlarını dayanışma ruhuyla örüyorlar.

25 Kasım Mirabal kardeşlerin yitip giden canlarının ardından çok daha fazlasını temsil ediyor: Kadınların yaşama hakkının savunulduğu, adalet, eşitlik ve özgürlük çağrısının tüm dünyada yankılandığı bir direniş günü. Kadınlar, tüm farklılıklarına rağmen omuz omuza vererek, patriyarkanın kurduğu adaletsiz düzeni teşhir ediyor ve daha eşit bir dünya için mücadele bayrağını taşıyorlar.

Türkiye'de yıllardır devam eden 25 Kasım eylemlilikleri 2024 yılında da memleketin dört bir yanında gerçekleştirildi. Bu yıl, İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere yaklaşık 47 ilde kadına yönelik şiddete ses çıkarmak için kadınlar sokaklarda, alanlarda ve meydanlardaydı.

Kadın Platformlarının şiarları kimi zaman kadınların kendilerine kimi zaman da şiddeti uygulayan, şiddete sessiz kalan, şiddeti görmeyen, duymayan ataerkil düzene ve kurumlara idi. İzmir Kadın Platformu bu yıl, **"25 Kasım'a gel, mücadele en güvenli yer!"** dedi. Ankara Kadın Platformu, **"Erkek ve devlet şiddetine öfkeliyiz, isyandayız, hesap soracağız!"** şiarıyla alanlara çıktı. İstanbul 25 Kasım Kadın Platformu, **"Mücadelemiz birbirimiz için, biz hayatı istiyoruz!"** özlü sözleriyle kadınların taleplerini ve isyanını sokaklara taşıdı.

İzmir-Seferihisar

Seferihisar Kadın Platformu, 11 Ekim'den bu yana kadın cinayetlerine karşı topladıkları imzaları 25 Kasım'da TBMM'ne gönderdi. Kadınlar Seferihisar Anı Evi'nden Cumhuriyet Meydanı'na yürüdü. Basın açıklamasında, kadınların güvenceli yaşamaları için politikaların geliştirilmediği

Denizli

Kadınlar, Merkez Bankası'ndan Çınar Meydanı'na kadar yürüyerek basın açıklaması yaptı, "Kadın cinayetleri politik bir meseledir" denilerek, iktidarın kadına yönelik şiddet politikaları eleştirildi.

Balıkesir

Balıkesir'de kadınlar, "Şiddet münferit değil, ataerkil düzenin sonucudur" diyerek mücadeleye devam edeceklerini belirttiler. Ayrıca, kayyım atamalarına ve kadınların taleplerini yok sayan politikalara karşı tepkilerini dile getirdiler.

Balıkesir-Ayvalık

Ayvalık Kadın İnisiyatifi, öldürülen kadınları temsilen kırmızı ayakkabılar sergileyerek, kadın cinayetlerine dikkat çekti.

Balıkesir-Edremit

Edremit Kadın Platformu'nun çağrısıyla kadınlar, yürüyüş yapmak istese de polis engeline takıldı. Kadınlar, kararlı duruşlarıyla yolu açtırarak Cumhuriyet Meydanı'na ulaştı ve basın açıklaması yaptı.

Balıkesir-Burhaniye

2024 yılı başından itibaren erkekler tarafından öldürülen kadın ve çocukların sayısına dikkat çekilerek, İstanbul Sözleşmesi'nin geri getirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele vurgulandı.

Zonguldak (Çaycuma)

Zonguldak'ta kadınlar, kadın cinayetleri ve çocuk istismarının arttığını belirterek 6284 sayılı yasa ve eşit ücret talep etti.

Aydın

Aydın'da kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitliği talebiyle yürüyüş düzenledi. Aydın Kadın Dayanışma Platformu, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunmaya devam edeceğini duyurdu.

Kayseri

Kayseri Kadın Platformu, kadın dayanışmasının gücüne dikkat çekerek kadın cinayetlerine karşı mücadeleyi büyüteceklerini ifade etti.

Adana

Adana Kadın Platformu, erkek şiddeti ve cezasızlık politikalarına karşı yürüyüş düzenledi. Sıla Güler, kadınların yasal korunma eksikliğini vurguladı.

Edirne

Edirne Kadın Dayanışması, İstanbul Sözleşmesi'nin geri getirilmesini talep etti. Kadınlar, şiddeti önlemek için etkin politikalara ihtiyaç duyulduğunu belirtti.

Edirne-Keşan

Keşan'da kadınlar, dayanışma içinde şiddetle mücadele etmek için yürüyüş düzenledi.

Aydın-Söke

Söke Kadın Dayanışma Derneği ve diğer platformlar, kadın hakları ve yaşamı için yürüyüş düzenledi. Kadınlar, "Kadın yaşam özgürlük" sloganıyla alanlara çıktı.

Samsun

Samsun'da kadınlar, erkek egemen kapitalizme karşı isyanlarını meydanlara taşıdı. Kadınlar, eşitlik, özgürlük ve şiddetsiz bir yaşam için mücadeleye devam edeceklerini vurguladı.

Çorum

Çorum Kadın Platformu, İstanbul Sözleşmesi'nin geri getirilmesini ve şiddetin son bulmasını talep etti. Kadınlar, 6284 sayılı yasanın etkin uygulanmasını istedi.

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Gününde Farkındalık Broşürümüz Yayınlandı!

Tez-Koop-İş Kadın

Türkiye'de kadınlara ve çocuklara karşı şiddet tırmanıyor. Gün geçmiyor ki kadınlar ve çocuklar şiddet görmesin, hatta öldürülsün! Bu konuda toplumsal duyarlılığı, farkındalığı geliştirmek, şiddete karşı mücadele etmek zorundayız. Başta yaşam hakkı ihlalleri olmak üzere şiddetin nedenlerini, türlerini ve şiddeti önleme konusunda devletlere, kamu yöneticilerine, topluma, eğitim sistemine ve tek tek bireylere düşen görevleri öğrenmek ve şiddeti önlemek konusunda ciddi bir uğraşı içinde olmak zorundayız. Sendikamız bu duyarlılığı geliştirmek amacıyla "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü"nde duyarlılık geliştirme ve farkındalık oluşturmak üzere bir broşür yayınladı. Broşürümüz tüm şube ve temsilciliklere gönderildi. Okuru bol olsun! Broşürden kısa bir bölümü siz okurlarımızla paylaşmak istedik.

BM Genel Kurulu 1999 yılında 25 Kasım gününü Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü olarak ilan etti. Bugünün 25 Kasım olarak belirlenmesinin nedeni 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde meydana gelen bir olaya dayanıyor. Ülkeyi diktatörlükle yöneten Rafael Trujillo'ya karşılığıyla bilinen Mirabal Kardeşler adlı üç kız kardeş, Trujillo'nun: "Ülkede iki tehlike var: Kilise ve Mirabal Kardeşler" şeklinde yaptığı açıklamadan günler sonra dövülerek vahşice öldürüldüler. Mirabal Kardeşleri ve yaşam hakkı ellerinden alınan tüm kadınları ve çocukları sevgi ve saygı ile anıyoruz.

Şiddetin kaynağı nedir? Bu konu üzerine düşünmek zorundayız! Neden büyük bir çoğunlukla erkekler, iletişimin başka bir yolunu bulamazlar da şiddet uygularlar? Bu konuda ortaya çıkarılmış devasa bir bilgi birikimi var. Üniversitelerin kadın çalışmaları ve erkeklik konularına ilişkin çok ciddi araştırmaları bulunuyor.

İçinde yaşadığımız sistem, gündelik yaşam içinde şiddetin adeta yaşamın doğal bir parçası olduğunu iddia ediyor. Kapitalizmin felsefi temelleri arasında sıkça başvurulan Thomas Hobbes'un 'insan insanın kurdudur' ve 'herkesin herkesle savaşı' sözleriyle açıklamaya çalıştığı toplum sözleşmesi, şiddeti zaten kapitalist yaşamın ayrılmaz bir boyutu olarak nitelemiştir. Oysa ekonomik şiddet tüm insanlık için büyük bir tehdittir. Kapitalizmin yarattığı işsizlik, yoksulluk, eşitsizlikler, kapitalist savaşlar milyonlarca insana şiddeti olağan görmek demek değil midir? Ekonomik şiddet, ayırt etmeksizin kadınlara, erkeklere ve çocuklara, tüm insanlığa büyük acılar veriyor; doğayı yok ediyor. Bazı özel hastanelerin yoğun bakım ünitelerindeki yenidoğan bebekleri aylarca tutan, kâr güdüsüyle bebekleri bir ölüm yolculuğuna çıkaran, böylece Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan (SGK) halkın vergilerini çalan çocuğa yönelik ekonomik şiddeti nasıl unutturuz!

Öte yandan sistemik şiddet katmanlı biçimde yaşanıyor. Ezilen toplumsal cinsiyetler, çocuklar, ezilen etnik ve dini inanca sahip toplumsal kesimler, muhalif siyasal görüşlere sahip olanlar şiddete daha

çok maruz kalıyorlar. Ancak erkek egemenliği, sistemin ezdiği erkekleri, evde "efendi" konumuna yükselterek aile kurumunu telafi mekanizması olarak kullanıyor. Erkeklere, "sistem sizi yoksullukla ve işsizlikle ezse de işten çıkıp eve gittiğinizde, ailenin reisi" sizensiz, siz üstünsünüz!" diyor adeta. Kadına ve çocuklara yönelik şiddetin kaynaklarından biri ataerkil düzen. Ataerkil düzen, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle kendini var ediyor.

Kadın olmak, çoğu toplumda erilden daha zayıf ve daha güçsüz olarak görülen dişil ile özdeşleştiriliyor. Bu nedenle kadınlar ve çocuklar erkek şiddetine karşı 'doğal olarak' savunmasız ve dolayısıyla erkek korumasına muhtaç olarak algılanıyorlar. Dişil zayıflık/kırılganlık ve eril güç/koruma hakkındaki bu fikirler kız çocukları ve kadınları daha fazla şiddete maruz bırakıyor. Bu

KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER

Ev içinde ortak karar alma süreçleri izlenmeli ve ev içi işler paylaşılmalı ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile karakterize edilen birincil insan ilişkilerini inşa etmeliyiz.

KURUMSAL/TOPLUMSAL

- Şiddeti önleyici yasalar çıkarılmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek
 - Kadınların kayıtlı istihdam erişimini teşvik etmek
 - Kadınlara yönelik şiddetin araştırılması

Kadına Yönelik Şiddeti Önleyici Etkenler

TOPLUM

Şiddet içermeyen ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı ilişkileri destekleyen ve kadınların güçlenmesini teşvik eden normları yaygınlaştırmalıyız.

KİŞİSEL

Aile içinde şiddete maruz kalmamak için önlemler alarak ev içi şiddeti önlemeliyiz. Kadınlar ve erkekler arasında tüm öğretim tür ve düzeylerinde eşitlik politikalarını yaşama geçirmeliyiz.

algı ataerkil erkekliklerin merkezinde yer alan eril üstünlük inancını pekiştiriyor. Bunun sonucunda ortaya çıkan şiddetin düzeyi gerçekten ürkütücü bir boyuta ulaşmıştır.

Kız çocuklarına ve kadınlara yönelik şiddet, ataerkil/geleneksel erkekliklere ilişkin düşünceler ve uygulamalar tarafından devam ettiriliyor. Şiddet, çoğunlukla erkeklerce, kadınları ve çocukları genel olarak erkeklerden daha düşük düzeyde ekonomik, siyasi ve sosyal güç konumlarında tutmak için kullanılır. Kadınlar bu tür güç iddialarını ortaya koymaya çalıştıklarında genellikle sözlü ve fiziksel olarak saldırıya uğrarlar.

Dünya Sağlık Örgütü, küresel olarak kadınların yüzde 35'inin yaşamları boyunca ya yakın partner şiddetine ya da partner dışı cinsel şiddete maruz kaldığını ifade ediyor. Kişiler arası duygusal ve psikolojik şiddete ilişkin istatistikler de aynı derecede şok edici. Türkiye OECD ülkeleri arasında kadına yönelik şiddette üzümlerle ifade edelim ki

birinci sırada yer alıyor. Kadına ve çocuğa yönelik şiddeti önlemek üzere gerek kadın örgütlerinin ve gerekse bu konuya duyarlı küresel ve yerel örgütlerin çalışmaları sürüyor.

Birleşmiş Milletler Kadın Merkezi (BM), pek çok küresel örgütün de desteğiyle kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla önemli yayınlar yapıyor. "Kadınlara Saygı Duyun! Kadınlara Yönelik Şiddeti Önleme"¹ adlı çalışma bunlardan birisi. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin öneriler ve risk etkenlerini belirten önceki sayfada ve yanda yer alan görseller bu çalışmadan esinlenerek hazırlanmıştır.

1 <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2019/RESPECT-Women-Preventing-violence-against-women-en.pdf>

KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER

İlişkilerde iledi düzeyde eşitlik/erkek kontrollü ilişkiler / partnere bağımlılık şiddeti artırır. Erkeklerin çoklu cinsel ilişkileri şiddeti artırabilir. Erkeklerin uyuşturucu ve zararlı alkol kullanımı şiddeti artırabilir.

KURUMSAL/TOPLUMSAL

Mülkiyet, evlilik, boşanma ve çocuk velayetine ilişkin ayrımcı yasalar şiddeti artırır. Kadınların istihdamı ve eğitimindeki geri kalmışlık şiddeti artırır. Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik yasaların bulunmaması veya uygulanmaması şiddeti artırır. Devlet kurumlarında cinsiyet ayrımcılığı (örn. polis, sağlık) şiddeti artırır.

TOPLUM

Erkek ayrıcalığını (üstünlüğünü) destekleyen ve kadınların özerkliğini sınırlayan zararlı toplumsal cinsiyet normları şiddeti artırır. Yüksek düzeyde yoksulluk ve işsizlik şiddeti artırır. Yüksek şiddet ve suç oranları şiddeti artırır. Uyuşturucu, alkol ve silahların mevcudiyeti şiddeti artırır.

ŞİDDETİ ARTIRAN RİSK ETKENLERİ

KİŞİSEL

Çocuklukta şiddet deneyimi ve/veya aile içinde şiddete maruz kalma şiddeti artırır. Ruhsal bozukluklar şiddete yönelimi artırabilir. Şiddeti normal veya kabul edilebilir olarak gören veya meşrulaştırılan tutumlar şiddeti artırır.

Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz III Ortak Anlayış Toplantısına Katıldık

Tez-Koop-İş Kadın

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin (CEİDizler) Avrupa Birliği finansmanı ile sürdürdüğü projenin Ortak Anlayış Toplantısı 11 Aralık'ta Ankara'da gerçekleştirildi. Toplantıya Sendikamızı temsilen Prof. Dr. Nejla Kural ve Tuğçe Taşdelen katıldı. Toplantının açılışını Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Genel Başkanı Prof. Dr. Gülay Toksöz ve Proje Direktörü Ülker Şener yaptı. Konuşmalarda, Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Mersin, Samsun ve Trabzon olmak üzere 11 ilde uygulanan projenin amacının, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bilgi üretmek, bu bilgiyi yaygınlaştırmak ve savunuculuk faaliyetlerinde kullanılmasını desteklemek olduğu belirtildi. Proje kapsamında konunun uzmanları tarafından bilimsel ve teknik gereklere uygun olarak 5 yeni tematik alanda raporların hazırlandığı ifade edildi. Raporlarda her bir tematik alanda mevcut durumun ortaya konulduğu ve ilgili tematik alanı toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde izlemeyi sağlayacak göstergelerin geliştirildiği belirtildi.

Raporu hazırlanan tematik alanlar, "İklim Değişikliği, Kırsal Alan ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", "Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", "İşyerinde Şiddet, Taciz ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", "Sanatta Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", "Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"dir. Her bir tematik alanda geliştirilen izleme göstergeleri beş ayrı sunumla katılımcılarla paylaşıldı. Her bir tematik alanla ilgili olarak uzmanların ortaya koyduğu normlar, standartlar ve göstergeler, katılımcılarla, kadın örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile öğleden sonra yapılan atölyelerde tartışıldı ve öneriler alındı.

Toplantıda Tez-Koop-İş Sendikası olarak "işyerinde şiddet, taciz ve toplumsal cinsiyet eşitliği" atölyesine katılarak katkı sağladık, diğer katılımcıların görüş ve önerileri hakkında birlikte düşündük ve tartıştık. Kadın akademisyenlerin, kadın örgütlerinin, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak üzere örgütlenen sivil toplum kuruluşlarının, sendikaların ve kamu kurumlarının temsilcilerinin karşılaştığı önemli bir etkinlik olan Ortak Anlayış Toplantısı, kadın dayanışmasının sevinci ve umudu ile dilek ve temennilerle sonuçlandı.

İşyerinde Şiddet ve Tacizi Nasıl Algılıyoruz?

Yeni Bir Rapor!

Tez-Koop-İş Kadın

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile Özyeğin Üniversitesi'nin 2024'ün sonunda ortaklaşa yürüttükleri yeni bir araştırma raporu çıktı. Rapor, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dikkate alınarak bu tarihlerde yayınlanmış olmalı.¹

ILO insana yaraşır işi "kadınlar ve erkekler için özgürlük, eşitlik, güvenlik ve insan onuruna uygun koşullarda verimli çalışma" olarak tanımlıyor. İnsan yaraşır iş, temel kişilik haklarını gözetken, çalışanın özgürlüğünü, eşitliğini, güvenliğini öncelikleyen, çalışana üretken olması, kendini ifade etmesi ve geliştirmesi için fırsatlar sunan ve onun için adil bir gelir kaynağı olan iştir. Tanım, olması gereken işi ne de güzel anlatıyor değil mi? Peki, bizim çalışmakta olduğumuz işler nasıl? Üzerine düşünelim, ama önce rapor ne diyor diye bakalım.

Rapor şiddetin anatomisini İstanbul ili özelinde ortaya koyuyor. İşyerinde (1) ekonomik şiddet, (2) ayrımcılık, (3) psikolojik şiddet, (4) fiziksel şiddet ve (5) cinsel şiddet olmak üzere beş ayrı şiddet türünün yaygınlığı araştırılıyor çalışmada. Rapora göre insana yaraşır işin önündeki en büyük engel iş yerinde şiddettir. İşyerinde şiddet, sadece çalışanları değil, onların birlikte yaşadığı insanları, bu şiddete tanık olan kadın erkek tüm kişileri çok olumsuz etkiliyor. Çalışmanın temel bulgularına göre iş yerinde şiddet sadece kadınları etkilemiyor, erkekler üzerinde de ciddi etkileri bulunuyor. Diğer temel bulgular şunlar:

- Katılımcıların yüzde 77'sinden fazlası kariyerleri boyunca en az bir kez işyeri şiddet türüne en az bir kez maruz kaldıklarını ifade bildirmiştir.
- Katılımcıların yaklaşık yüzde 60'ı **ekonomik şiddete** maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Özel sektörde bu oran yükseliyor.
- **Psikolojik şiddet** yaygındır ve cinsiyete bakılmaksızın tüm çalışanların neredeyse yarısı buna maruz kalıyorlar.

¹ https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-10/TR_ILO_RAPOR_WEB_PDF_DUSUK.pdf, Erişim Tarihi:25 Aralık 2024.

- **Cinsel şiddet** orantısız biçimde kadınları etkiliyor; her dört kadından biri, iş hayatı boyunca en az bir kez cinsel şiddete maruz kalıyor.
- Katılımcıların üçte biri işyerinde **fiziksel şiddete** maruz kalıyor, bu oran erkeklerde daha yüksek.

• Her beş katılımcıdan biri, **ayrımcılığın** hedefi olmuştur.

• Şiddet münferit bir olay değildir. Şiddetin bir türünü yaşayanların diğerlerini yaşama olasılığı yüksektir.

Araştırmanın politika önerileri kısmı, işverenler, politika yapıcılar, işçi ve işveren örgütleri ve genel tavsiyeler bağlamında ele alınmıştır. Araştırmanın önemli bulgularından biri sendikaların işyerinde şiddet ve ayrımcılığa karşı koruyucu bir etkisi vardır. Tez-Koop-İş Sendikası **şiddete sıfır tolerans politikası** izleyerek örgütlenme çalışmalarını yürüttüğü işyerinde şiddet karşıtı bir iklimin yaratılması için mücadele etmektedir. Bunun için toplu iş sözleşmelerine şiddet karşıtı maddeler eklenmesi konusunda acaba harcıyor Sendikamız. Ayrıca Sendikamız ilgi ve farkındalığı artırmak için toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetin önlenmesine odaklanan eğitim ve müdahale programlarını geliştirme uğraşısı veriyor.

İşverenler için işyerinde şiddete sıfır tolerans politikasını izlemelerinin yanı sıra, çalışanların misilleme korkusu olmadan maruz kaldıkları ya da tanık oldukları işyeri şiddeti vakalarını bildirebilecekleri güvenilir bir sistem ve çalışma iklimi yaratılması önerisinde bulunuluyor. Ayrıca tüm çalışanları kapsayacak biçimde onları koruyan ve iyi olma hallerine öncelik veren sistem ve mekanizmaların kurulması, işleyişlerin izlenmesi ve raporlanması önerileri de raporda ifade ediliyor. İşverenleri bu tür çalışmaları yapmaya itecek güç araştırma bulgularıyla tutarlı biçimde sendikalardır. Bu nedenle örgütlenerek güçlenelim ve şiddetsiz bir işyeri iklimi oluşturalım.

Politika yapıcılara getirilen en temel öneri, 190 sayılı ILO Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve bu sözleşmeye uygun yasal çerçevelerin geliştiril-

mesidir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Yöntemleri: Psikoloji Perspektifinden Bir Yaklaşım

Psk. Dilan Toker

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), şiddeti "Yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, kalkınma sorunları ve yoksunluk gibi problemlerle sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olarak, kişinin kendisine, başka bir kişiye, bir gruba veya topluluğa karşı kasıtlı olarak tehditte bulunması ve fiili güç kullanması" biçiminde tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi kadına yönelik şiddeti ise "İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" şeklinde açıklamaktadır. Kadını ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmak da bu tanıma dahildir. Şiddet hem bireysel

hem de toplumsal alanda karşımıza çıkmakta, psikolojik ve hukuki sonuçlar doğurmaktadır.

Şiddetin fiziksel sonuçlarının yanında bir de gözle görülmeyen, psikolojik etkileri vardır. Şiddetin fiziksel, ekonomik, cinsel, dijital, psikolojik şiddet ve flört şiddeti olmak üzere farklı türleri bulunmaktadır. Günümüzde gözle görülür sonuçları olduğundan en çok bilinen ve dikkate alınan şiddet biçimi, fiziksel şiddettir. Ancak diğer şiddet türlerinin de dikkate alınması, konuşulması oldukça önemlidir.

Şiddet Türleri

Fiziksel Şiddet: Sonuçları doğrudan görülen ve bedensel güce dayanan bir şiddet türüdür. Yumruk veya tokat atmak, tekmelemek, itip kakmak, kesici- delici

aletle yaralamak gibi fiziksel zarar verici eylemleri içeren bir şiddet türüdür.

Psikolojik (Sözel) Şiddet: Duygusal ihtiyaçları, kontrol sağlamak amacıyla keyfi şekilde karşılamak ya da karşılamamak, toplum içerisinde küçük düşürücü tutumlar sergilemek, küfür ve hakaret etmek, suçlu hissettirmek, kıskançlık adı altında hayat tarzına müdahale etmek, zamanla kadını yalnızlaştırmak, kadının becerilerini küçümseyerek kendine olan güvenini zedelemek vb. eylemleri barındıran şiddet türüdür.

Cinsel Şiddet: Cinselliğin kadını kontrol etmek, denetlemek, aşağılamak veya cezalandırmak amacıyla kullanılmasına cinsel şiddet denir. Kadınların evlilik, ilişki içinde ve dışında maruz kaldıkları şiddet türüdür. Cinsel şiddet çoğunlukla fiziksel şiddetle birlikte görülür. Ancak cinsel şiddet mağduru olan kadınlar utandıkları ve kendilerini suçlu hissettikleri için çoğu zaman maruz kaldıkları

bu cinsel şiddeti açıklayamazlar. Tecavüz etmek, kadını istemediği cinsel ilişki pozisyonuna zorlamak, başka kişilerle birlikteliğe zorlamak, pornografik görüntüler izlemeye zorlamak, kadının rızası dışında uygunsuz görüntülerini kaydetmek ve sonrasında bununla kadını tehdit etmek, sözel veya fiziksel yolla taciz etmek, telefon internet gibi araçlarla kadına cinsel içerikli videolar göndermek, kadın bedenini aşağılayıcı şekilde konuşmak vb. fiiller yaygın olarak görülen cinsel şiddet türleridir.

Ekonomik Şiddet: Kadının çalışmasına, meslek edinmesine, eğitim almasına engel olmak, kadını borçlandırmak, gelirene el koymak, harcamalarını sürekli kontrol etmek, düşük miktarda harçlıklarla günlük yaşamını sürdürmesini istemek, mülkiyet hakkına engel olmak, para için kendisine muhtaç bırakmak, işinde yükselmesine engel olmak vb. eylemleri içermektedir.

Dijital Şiddet: Kadını kontrol etmek, aşağılamak, sindirmek ve denetlemek amacıyla teknolojinin, internetin, sosyal medyanın kullanılmasıyla ortaya çıkan bir şiddet türüdür. Israrlı bir şekilde cep telefonundan aramak, sürekli mesaj atmak ve kadını da bunun için zorlamak, telefonundan konumunu takip etmek, kontrol etme amacıyla sürekli görüntülü aramak, sosyal medya hesabını ve iletişim bilgilerini ona sormadan başka kişilere vermek, özel fotoğraflarını çekmek veya ele geçirmek ve bununla tehdit etmek, gizli kamera kullanarak görüntülerini kaydetmek vb. şiddet türleri dijital şiddet içerisinde yer almaktadır.

Flört Şiddeti: Birçok ergen ve genç kadın yaşadıkları flört şiddetini fark edememekte, anlamlandıramamaktadır. Sevgi temelli olduğunu düşündüğü kıskançlığı bahane eden erkek, partneri olan kadını sürekli kontrol edip kısıtlar. Arkadaşlıklarına, giyimine, dışarda olduğu saate vs. karışır ve kadını sürekli denetler. Fail tüm bunları yapmanın hakkı olduğuna inanır ve çoğu zaman karşındakini de buna inandırır. Kadınların birçoğu maruz kaldığı flört şiddetini kimseye paylaşamaz. Bunda toplumun veya ailenin yaklaşımının etkisi olduğu görülmektedir. Flört şiddeti yetişkinlikte yaşanacak şiddetin uyarısı niteliğindedir.

Psikolojik Sonuçlar

Şiddete maruz kalan kadınlarda en sık olarak görülen psikolojik sonuçların başında travma sonrası stres bozukluğu gelmektedir.

dir. Özellikle eşinden, partnerinden fiziksel veya cinsel şiddet gören kadınlarda çok sık TSSB görülmektedir. Bu şiddet türlerine maruz kalan kadın yaşadığı olayı hatırlamaya, güvenli bir alan bulmak için yalnız kalmamaya, maruz kaldığı bu şiddeti aklından silmek için zihnini sürekli başka şeylerle meşgul etmeye çalışır. Şiddet anında kullanılan bıçak, sopa, kemer, hortum gibi eşyalar; medyadaki şiddet haberleri, dizilerdeki şiddet sahneleri kişinin yaşadığı olayı hatırlattığı için yoğun bir korku yaratmakla beraber stres, öfke, sıkıntıyı tetikler. Kadın bu tarz tetikleyici şeylerle karşılaşmamak için hayatını bunlardan uzak durarak devam ettirir. Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar, bedenleri yaşadıkları olayı hatırlattığı için kendi bedenlerine dokunmaktan tiksindir veya utanç duyarlar. Bu yüzden daha çok karanlıkta duş almayı, karanlıkta soyunup giyinmeyi tercih ederler ve ellerinin çıplak bedenlerine değmemesi için çabalarlar. Herhangi bir sosyal ortamda, toplu taşımada, durakta vs. bir erkekle yan yana durmak, evde yalnız kalmak, karanlıkta uyumak gibi durumlar tehdit altında hissettirir ve bu da kadında kaygı yaratır. Şiddete maruz kalan kadınlar bu tarz yerlerden, durumlardan ve kişilerden uzak dururlar. Kaçınma davranışı aslında tehlike olmayan durumların içerisine girmesine de engel olur ve kadının yaşamını aksatır. Travma sonrası stres bozukluğuna depresyon, anksiyete bozukluğu ve panik atak gibi durumlar da eşlik edebilmektedir.

Tedavi

Şiddet mağduru kadınların güvenliği sağlandıktan sonra uygulanacak psikolojik terapiler hayatları üzerinde kontrol geliştirmelerine ve şiddete bağlı korkularını aşmalarına, travma sonrası stres bozukluğu ve depresyonda belirgin bir iyileşmeye yardımcı olabilir. Aşılması gereken korku; gerçekçi olmayan durumlarda ortaya çıkan, yaşadıkları olayları hatırlatan durum, yer ve nesnelere tetiklenen, kadınların işlevselliğini kısıtlayan ve hayatları üzerinde kontrol kaybına uğratan korkudur. Bu korkunun aşılması için etkili olabilecek en faydalı tedavi travma odaklı psikoterapidir. Tedavi sonucunda korkunun aşılması ile kadınların kontrol algısı artar ve bu kadınların tekrar hayatlarını kurması için gerekli maddi ve manevi desteğin sağlanması psikolojik iyi oluş hâlini beraberinde getirir.

Kadına yönelik şiddet konusunda toplumun ruh sağlığını sağlamak için yalnızca kadınların psikolojik hâlini iyi oluş hâlini sağlamak yeterli değildir. Aslında şiddetin önlenmesi ve tekrarının önüne geçilmesi için şiddet faillerinin psikolojisi üzerine yoğunlaşılması gerekmektedir. Ancak genellikle şiddet failleri problemin farkına varmamakta veya çözümden kaçmaktadır. Bu noktada zorlayıcı mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Şiddeti tanımlayan, şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması için tedbirler öngören 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da bu hususa değinilmektedir. Kanun'un, hakimler tarafından şiddet faillerine verilebilecek önleyici tedbirlerden biri olan, 5/1(İ) maddesi, şiddet failinin bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yöneliktir. Kanun'un uygulama Yönetmeliği incelendiğinde bu yasal düzenlemenin, şiddet failinin şiddette yol açan davranışlarının incelenmesi ve önlenmesi amacıyla bir sağlık kuruluşuna muayene ve tedavi için başvurusunun sağlanmasını amaçladığı görülmektedir. İl halk sağlığı müdürlükleri ve ilçelerde toplum ruh sağlığı merkezleri bu tedbirin uygulanacağı kurumlar olarak işaret edilmiştir. Şiddete maruz kalanın en yakın aile mahkemesine başvurması hâlinde hakim talep üzerine

veya kendi takdir yetkisiyle bu tedbirlere hükmedebilmektedir. Bu tedbirle, şiddet failinin, şiddeti önleyecek ve şiddetin nedenlerini açığa çıkaracak bir terapi sürecine başlaması ve tedavisinin tamamlanmasının mahkeme gözetimiyle sağlanması öngörülmektedir.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair psikolojik tedbirlerin alınması ve gerekli adımların atılması için yeterli yasal zeminin olduğu görülmektedir. Başvurulabilecek hukuki ve psikolojik mekanizmaların etkin işletilmesi, yasadaki tedbirlerin uygulanması hem şiddet faillerinin hem şiddete maruz kalanların hem de toplumun ruh sağlığı üzerinde önemli olumlu etkiler yaratmakla birlikte kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal ve psikolojik yöntemlerin etkililiğini ilk elden gösterecektir.

Sonuç

Kadına yönelik şiddetin temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal kodlar ve sosyal normlar yer almaktadır. Aile içi şiddeti doğuran ve bu durumu pekiştiren olumsuz tutum ve davranışları önlemek ve ortadan kaldırmak amacıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili detaylı programlar hazırlanmalı ve eğitimler verilerek farkındalık yaratılmalıdır. Bu eğitimlere sadece kadınların değil erkeklerin de katılımı sağlanmalıdır. Kadınların sosyo-ekonomik yönden güçlenmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Şiddete maruz kalan kadına ve şiddeti uygulayan faile yönelik yasada halihazırda zemini bulunan tedbirler uygulanarak gerekli tedaviler yapılmalı, rehabilitasyon hizmetleri düzenlenmelidir. Kurumlar arası işbirliği güçlendirilerek şiddetle mücadelede hem önleyici hem koruyucu etkin mekanizmaların işletilmesi sağlanmalıdır.

Aile Yılı'nda Hanelerin Hali!

Prof. Dr. Nejla Kurul / Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı

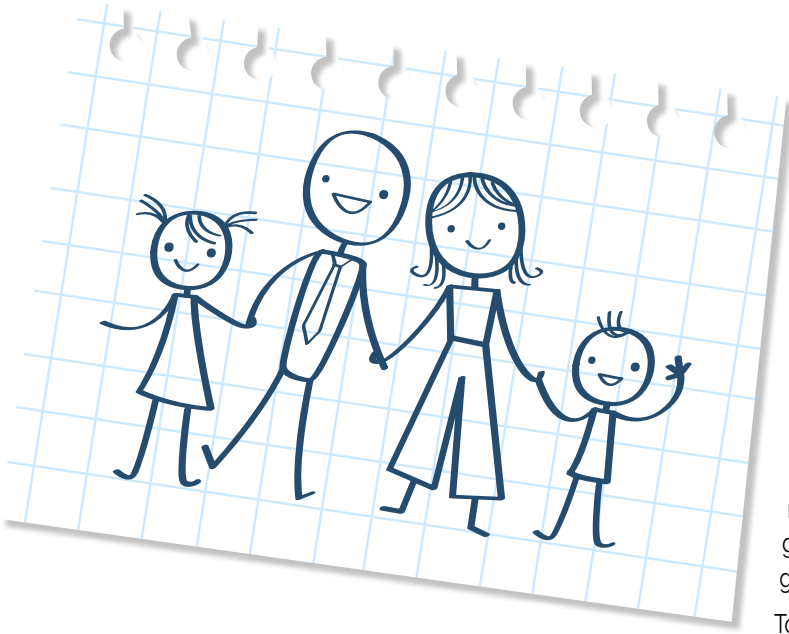
2025 yılı bir kamu politikası olarak "Aile yılı" ilan edildi. Türkiye'deki doğurganlık oranı ve nüfus artış hızındaki düşmeye dikkat çekilerek 18 yıl önce yapılan "en az üç çocuk" politikası tekrar edildi. Bu politika toplumda bir karşılık bulmamıştı. TÜİK 2023 verilerine göre, 2001'de doğurganlık hızı 2,38 iken 2023'te bu hız 1,51'e geriledi. Yaklaşık çeyrek yüzyıllık dönemde, kadınlar biyo-politikalarını daha az çocuk sahibi olmak biçiminde belirlemiş gözüküyorlar. İktidarın izlediği kamu politikası farklı, kadınların ve ailenin izlediği biyo-politika ise tam tersine sonuçlar ortaya koymuş durumda. Anne ve babalar, yüksek hayat pahalılığını bizzat yaşıyor ve Türkiye'de çocuk yetiştirmenin, çocuğun eğitiminin, çocuk sağlığının, çocuk güvenliğinin tehdit altında olduğunu gözlüyorlar ve farklı bir etik ve politik yaklaşım sergiliyorlar.

Aile Yılı Tanıtım Programında yeni evlenenlere, faizsiz kredi desteği, doğum ve çocuk yardımları sıralandı. Yüksek enflasyon karşısında rakamlar çok düşük görülse de siyasal iktidar, kadınları yine de doğurmaya davet ediyor. Doğum yardımı 5 bin TL'ye çıkarılıyor, ikinci çocuk için bin 500 TL, üçüncü çocuk için 5 bin TL yardım yapılacak. Buna göre, 1 Ocak 2025'ten sonra 3 çocuk sahibi olan annenin hesabına 6 bin 500 TL, 4 çocuklu bir anneye ise aylık 11 bin 500 TL yatırılacak.¹ Dört çocukla ve evin dışında hiçbir işi olmayacak bir anneye yani baba dışında beş kişiye asgari ücretin çok altında bir yardım veriliyor ve karşılığında dört çocuğun bakımı isteniyor. Evin görünmeyen emeği kadın, çaresizlik içinde çocukları ile baş başa bırakılıyor.

İnsanların çalışma hakkını sağlayan, sosyal haklara odaklanan bir politika yok, yurttaşları yardımlarla borçlandıran bir politika aracı tercih ediliyor. Bu rakamları duyunca, derin yoksulluk, ilgisizlik ve yalnızlık nedeniyle İzmir'de çıkan yangında can veren beş çocuk geliyor aklımıza. Çocuklarını sahip olduğu tek şey olarak gören ve emeğinden fazla satacak hiçbir şeyi olmayan mülksüz kadınlar ve erkekler çocuk yapmaya teşvik ediliyor adeta.

Aile, birincil ilişkilerin olduğu bir zemin. Günümüzde yaygın biçimiyle çekirdek aileden söz ediyoruz. Anne ve babanın yanında çocukluk ve ilk gençlik yıllarının geçtiği, baba-egemen bir toplumsal ilişki. Birincil olmasının nedeni, yeni doğan çetesinin öldürdüğü bebekleri dışarıda bırakırsak, doğan bebeğin ilk karşılaştığı toplumsal ilişki türü olması ile ilgili olabilir.

¹ <https://medyascope.tv/2025/01/14/aile-yili-destekleri-neler-dogum-ve-cocuk-yardimi-ne-kadar-evlilik-kredisi-sartlari-cocuk-yardimi-ne-kadar-oldu-2025/> Erişim Tarihi 19 Ocak 2025.

Birincil ilişkiyi diğer ikincil ilişkilerden ayıran nitelikler, yüz yüze, çok yakın, samimi ve iş birliği içinde devam ediyor olmasıyla ilişkili gibi gözükür. Öyle midir?

Anne ve babanın sustuğu, akrabaların sustuğu, köyün sustuğu, makbul bir aile olarak görülen Güran ailesi, çocuk Narin Güran'ın yaşam hakkını elinden aldılar. Sıla bebek görece farklı bir aile yaşamı içinde ölüm yolculuğuna çıkarıldı. Yaşamını yitiren nice çocuk, kayıplara karışan çocuklar, ihmal ve istismar edilen çocuklar varken ailenin çocukluğu yaralayan bir ilişki biçimine dönüşebileceğini öngörmek zor değil. Yaygın toplumsal cinsiyet normlarına göre, kadınlar bu birincil ilişkinin, kutsal ailenin (özel alanın) mimarları, erkekler de kamusal alanın failleri olarak görevlendiriliyorlar. Yani aile ve kadın arasındaki toplumsal bağ daha güçlü biçimde kuruluyor. Kadın daha çok özel alanın bireyi olarak görülüyor, kadından beklentiler de buna göre şekilleniyor.

Toplumsal, ekonomik ve siyasal koşullar, tüm kurumlar gibi aile ve diğer birlikte yaşam biçimlerini de etkiler. Aileyi "kol kırılır yen içinde

kalır anlayışı" ile dışarıda olup bitenleri içine geçirmeyen sert bir kabukla örtülü hale getirmeye çalışan politik anlayışlar vardır. Güran ailesinin suskunluğu bu bağlamda anlaşılabilir. Ancak dışarıda, kamusal alanda olup biten her şeyin, işsizliğin, yoksulluğun, açlığın, gerilimlerin, çatışmaların, hatta savaşların aile içinden geçmesi engellenemez.

Çünkü ekonomik ve siyasal krizler aileyi çok olumsuz etkiliyor. TÜİK verilerine göre 2001-2023 yılları arasında kaba evlenme hızı düşmüş, 2002'de binde 8.3 olan evlenme hızı, 2023'te 6.63'e düşmüş gözüküyor. Boşanma oranına gelince 2001'de binde 1.41 olan hız, 2023'te 2.01'e yükselmiş durumda. Yani aile yapısı ve toplumsal yapı değişiyor. 2001'de 92 bin boşanma olurken 2023'te 172 bin boşanma olmuş. Evlenme sayıları 550 binin üzerinde, yani nüfus artışına karşın her iki yıl için de evlenme sayıları birbirine yakın. Ancak boşanma hızı artıyor.² Ekonomik, toplumsal ve kültürel çöküşler aile yapısını derinden sarsıyor.

Evin dışındaki koşullar nasıl haneleri etkilerse evin içindeki yaşamın niteliği de, başta çalışma yaşamı olmak üzere yaşamın tüm boyutlarını etkiler. Evin içinde onurlu, güçlendirici, geliştirici, eşitlikçi ve sevgi dolu bir yaşam kurulduğunda, bu olumlu ev iklimi, yaşamın diğer alanlarını da olumlu biçimde etkiler. Evin içinde insan onuruna yaraşır, sevinçli bir yaşam sürdürülür. Evin içinde baskı ve şiddet olduğunda, bu olumsuz ilişkiler yaşamın her alanına yayılır. Evde, gerçekte kimse mutlu değildir. Anlıyoruz ki hayat parçalı görünse de bütünlük içindedir, yaşamın çeşitli boyutları birbirini kaçınılmaz biçimde etkiler.

Aile farklı ilişki biçimlerini içinde barındırır, hem doğal hem de toplumsal bir ilişkiye yol açar. Ayrıca bu ilişki biçimleri ekonomik ve siyasal bir bağlama da taşınır. Ataerkil düzen, hiyerarşik bir yapılanmayı öngörür. Kadınların nasıl giyineceğine, eğitimine, çalışıp çalışmayacağına, sağlığına, kaç çocuk doğuracağına ilişkin kararlarda kadının pek de söz hakkı olmadığı bir egemenlik sisteminden söz ediyoruz. 2025 Aile Yılında da benzer bir yapı kuruluyor. İşgücü piyasalarından dışlanan, kreşler açılmayarak hatta var olanlar kapatılmaya çalışılarak kadını evde tutmaya çalışan, sınırlı sosyal yardımlarla çocuk doğurmaya özendirilen bir yaklaşımla karşı karşıyayız.

Her şeye rağmen kadınlar, çocuklarının eğitimini, sağlığını, güvenliğini ve geleceğini düşünerek çocuk dünyaya getirme kararını kendileri vereceklerdir. Şimdiye dek böyle yaptıkları gibi bundan sonra da kendi söz ve iradelerini ortaya koyacaklardır.

² <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Boşanma-Istatistikleri-2023-53707#:-text=Bin%20n%C3%BCf%20başına%20düşen%20evlenme,binde%206%2C63%20olarak%20gerçekleşti.&text=Boşanan%20çiftlerin%20sayısı%202022%20yılında,binde%202%2C01%20olarak%20gerçekleşti>

Bakım Hizmetlerini Yaygınlaştırmak Yerine Bakım Alanlarını Cezalandırmak

Prof. Dr. Gülay Toksöz/ Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği YK Başkanı

Türkiye'de her üç kadından ikisi istihdam dışında. İşgücü piyasasına katılan kadınlar yüksek işsizlik riskiyle karşı karşıya. İstihdamda olanlar ise çeşitli ayrımcılık biçimleriyle yüz yüze. Yıllardır başta kalkınma planları olmak üzere birçok resmi belgede kadın istihdamının artırılması gereğinden söz ediliyor. İşgücüne ve istihdama katılıma ilişkin somut sayısal hedefler konuyor, ancak dönem sonunda hedeflerin gerisinde kalınıyor. Yeni dönem için daha mütevazı yeni hedefler konuyor. Hedefler gerçekleşmiyor çünkü kadınların omuzlarındaki bakım yükünü kaldırmak, en azından azaltmak için plan ve politikalarda öngörülen faaliyetler yerine getirilmiyor. Erken çocukluk bakım ve eğitim hizmetleri çocukların gelişimine olumlu katkısı kadar kadınların istihdama katılımını sağlamak bakımından da önem taşıyor. Böyle yazılıyor ama uygulamaya gelince her şey ağırdan ya da tersten işliyor.

Birkaç somut örnek:

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) 599. paragrafta kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlamak amacıyla 2018'de %29,4 olan kadın iş-

tihtam oranının 2023'te %39 olması hedefleniyor. 2023'e gelindiğinde gerçekleşen kadın istihdam oranı %31,3 ve konulan hedefin gerisinde kalınıyor. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) 2028 için kadın istihdam oranını %36,2 olarak hedefliyor. Yani 2023 için hedeflenenin oldukça gerisinde kalıyor.

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) 594. paragrafta kadın istihdamını desteklemek için kaliteli, ekonomik ve kolay erişilebilir çocuk, engelli ve yaşlı bakım imkânlarının yaygınlaştırılmasının sağlanacağı söyleniyor. Ancak yapılan işler yine kendi raporlarında ifade edildiği üzere "dağınık, küçük ölçekli ve parçalı bir nitelikte" olduğu için bir ilerleme sağlanmıyor.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023'te kaliteli ve ulaşılabilir çocuk, engelli ve yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılacağı yer alıyor. Eylem Planı'nın 1.7. sayılı, belediyelerin kreş ve gündüz bakımevi açmasına yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacağına dair faaliyeti kapsamında 2018-2023 arasında "Kaliteli ve erişilebilir çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması amacıyla Belediye Kanunu'nun ilgili maddesinde

yapılacak düzenleme ile nüfusu 100 bin ve üzerinde bulunan Belediyelere kreş ve gündüz bakımevi açma ve işletme zorunluluğunun getirilmesi sağlanacağı" (s.174) ifade ediyor. Söz konusu dönemde hiçbir kanun değişikliği gerçekleşmiyor.

On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) bir önceki planda olduğu gibi çocuklar, yaşlılar ve engelliler için bakım hizmetlerinin geliştirilmesi üzerinde duruluyor, alternatif modellerin geliştirilmesi ve pilot uygulamaları takiben yaygınlaştırılması öngörülüyor. Yine somut bir hedef konmuyor, pilot uygulamalar önermenin ötesine geçilmiyor.

Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028'de iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması konusunda mevzuat düzenlemeleri yapılacağı yazıyor. Bakım sorumluluklarının ebeveynler arasında paylaşılması için doğum öncesi ve sonrası ücretli ve ücretsiz izinlerin gözden geçirileceği bir çalışma yapılacağı belirtiliyor. Erken çocukluk bakım ve eğitiminde mevzuat birliği sağlamak için Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) sorumluluğunda çalışma yürütüleceği ifade ediliyor.

Türkiye'de MEB istatistiklerine göre 2023-2024'te 3-5 yaş arası erken çocukluk dönemi net okullaşma oranı %51,8. Bu yaş grubundaki çocukların yarısı okul öncesi eğitim sisteminin dışında. 0-3 yaş çocukların ne kadarı kreşlerden ve gündüz bakımevlerinden yararlanıyor, bilinmiyor. Çalışma hayatındaki kadınlardan bu sorunları kendi başlarına çözmeleri bekleniyor.

Uzun yıllardan bu yana kadın örgütleri ve sendikalar kreşin çalışanlar için bir hak olduğunu dile getiriyor, eylemler düzenliyor. Yerel seçimler öncesinde başkan adaylarına belediyelerin kreş açma planlarına dair sorular soruluyor, bu konuda söz vermeleri isteniyor. Böylece bazı belediyeler seçimlerden sonra vaatlerini yerine getirmek için mahallelerde kreşler açıyor. Sayıları çok yetersiz olmakla birlikte açılan kreşler ciddi bir ihtiyaca cevap veriyor.

Bu koşullar altında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının valiliklere gönderilen 18.11.2024 tarihli yazı ile belediyelere bağlı kreş adı altında açılan yerlerde "... okul öncesi eğitim kurumlarının programında yer alan etkinliklerin ve bu program kapsamındaki eğitim öğretim faaliyetlerinin yapıldığının tespit edildiği..." bu nedenle mevcutların uyarılması ve yeni yerler açılmasının önüne geçilmesi talep ediliyor.

Erken çocukluk eğitim ve bakım hizmetleri konusunda taahhütlerini yerine getirmeyen merkezi kurum ve kuruluşlar, yerine getirenleri engellemek istiyor. Buralarda bakılan çocuklara ne olacağı hiç sorulmuyor, ya da "biz onu değil, şunu kastetmiştik" deniyor.

Küçük çocuk sahibi kadınlar ve erkekler merkezi kamu kurumlarına soruyor: "Yaygın bakım hizmetlerine ilişkin taahhütlerinizi ne zaman yerine getireceksiniz?"

Aile Mahkemeleri Çeşitli Nedenlerle Kadınları ve Çocukları Şiddetten Koruyamıyor!

Tez-Koop-İş Kadın

Evin içindeki yaşamın niteliği, başta çalışma yaşamı olmak üzere yaşamın tüm boyutlarını etkiler. Evin içinde onurlu, güçlendirici, geliştirici ve sevgi dolu bir yaşam kurulduğunda, bu olumlu ev iklimi, yaşamın diğer alanlarını da etkiler. Evin içinde insan onuruna yaraşır, sevinçli bir yaşam sürdürülür. Evin içinde baskı ve şiddet olduğunda, bu olumsuz ilişkiler yaşamın her alanına yayılır. Bu evde, gerçekte kimse mutlu değildir.¹ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre² Kasım-2024'te 32 kadın cinayeti ve 26 şüpheli kadın ölümü oldu. Kadın Destek Uygulamasını (KADES) telefonuna indiren on binlerce kadın şiddet tehdidi altında yaşadığını anlatmaya çalışıyor bizlere...

Mor Çatı Vakfı, evin içindeki şiddet nedeniyle kadınların ve çocukların karşı karşıya kaldığı sorunları kamuoyuna anlatma ve önlemler alınması konusunda siyasal iktidarı ve muhalefeti uyarma uğraşısını sürdürüyor. Mor Çatı Vakfı "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Aile Mahkemelerinin Durumu"³ ile ilgili raporunu aralık ayında yayınladı. Cemre Baydok ve Elif Ege'nin yayına hazırladığı rapor, kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadelede, başta 6284 sayılı Kanun olmak üzere, önleyici tedbirler ve boşanma sürecinden sorumlu olan aile mahkemelerinin ve kanun itibarıyla yetkili diğer uygulayıcıların kadınların şiddetten uzaklaşma mücadelelerini zorlaştıran hatta kimi zaman engelleyen uygulamalarına değiniyor.

1 <https://t24.com.tr/yazarlar/nejla-kurul/siddet-karsiti-onurlu-ve-guclendirici-bir-yasam.47321>

2 <https://kadincinayetleriniurduracagiz.net>

3 <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2024/08/2-gocmen-komite-rapor.pdf>

Rapora göre, Mor Çatı'da şiddetten uzaklaşmaya karar veren kadınlar hem dava açmadan önce hem de dava süresince çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalıyorlar. Bu zorlukların başında, kadınların haklarını bilmemeleri, ücretsiz, hızlı ve nitelikli hukuki desteğe erişimin olmaması, kadınların lehlerine olacak adımları atmalarını sürecin henüz başındayken engelleyebiliyor. Çoğu kadın, boşanma sürecini başlatırken dilekçe yazmak ve gerekli belgeleri toplamak konusunda desteğe ihtiyaç duyuyor. Ancak, kadınlar bu aşamada doğru şekilde yardım almadıklarında, haklarına dair gerekli bilgilendirme yapılmadan dilekçelerini kendileri yazmak durumunda kaldıklarında, dilekçeleri talep ve ihtiyaçlarını yeterince yansıtmayabiliyor. Bu da mahkeme kararlarının hak kaybına neden olması ile sonuçlanıyor. Avukat desteği almak maddi açıdan birçok kadın için mümkün değil. Bu durum da boşanma kararı almak isteyen kadınları çaresiz hale getirebiliyor.

Boşanma davaları süresince kadınlar için boşanma davalarının uzun sürmesi, şiddete maruz kalan kadınlar için zorluk oluşturmaktadır. Şiddet ortamından uzaklaşarak bağımsız bir hayat kurmak için adım atabilen kadınlar, toplumsal eşitsizlikler de göz önünde tutulursa, en fazla desteğe ihtiyaç duydukları dönem olan boşanma davası sürecinde hem ekonomik hem de sosyal desteklere erişebilmelilerdir. Başka bir deyişle, bu dönemde, kadınların yaşamlarını yeniden kurabilmeleri için gereken desteğin sağlanması oldukça kritiktir. Özellikle tedbir nafakası bu açıdan büyük önem taşır. Ancak, aile mahkemeleri çoğunlukla tedbir nafakasına ilişkin talepleri göz ardı etmektedir. Tedbir nafakası verilmediği durumlarda kadınlar, ekonomik olarak geçim-

lerini sağlamakta zorlanmakta ve bu nedenle tekrar şiddet ilişkisine dönmek durumunda kalabilmektedirler. Bu nedenle, boşanma davalarında kadınların ekonomik ve sosyal destekle güvence altına alınması, sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için hayati önem taşır.

Boşanma davalarında kusur ilkesi, cinsiyetçi yargılama pratiğine örnek oluşturmaktadır. Kusurun tanımının açık ve net olmaması en öncelikli sorundur. Kusur açık biçimde tanımlanmadığından kadınların çalışmaları, bakım yükümlülüğünü ve ev işlerini üstlenmemeleri

ya da çocuk yapmak istememeleri gibi kendilerine dair aldıkları kararlar cinsiyetçi bir biçimde kusur olarak sunulabilmektedir. Hatta erkeğin uyguladığı şiddetle eşit kusur olarak görülebilmekte ya da Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2022 kararında ifade edildiği üzere sadakatsizlik şiddetten daha ağır bir kusur olarak görülebilmektedir.

Hakimlerin erkek egemen yaklaşımları, şiddet, nedenleri, dinamikleri ve kadınlar üzerindeki etkilerine dair bilgi eksiklikleri, boşanma davalarında kusurun kadınlar aleyhine uygulanmasına neden olmaktadır. Özellikle kusur ilkesine göre nafaka ve tazminata hükmedilmesi, kadınları güçlendirecek gerekli sosyal politikaların yokluğunda, boşanma davaları sonunda kadınlar için hak kayıplarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak şiddetle mücadelede bütüncül bir yaklaşımın olmaması, kadınların ve çocukların güvenliğini tehlikeye atan riskler oluşturmaktadır. Çocukların yaşadığı şiddet ise çoğu zaman görünmez kalmakta ve dikkate alınmamaktadır.

Destina! O Sonsuz An...

Nejla Kurul: “Destina! O Sonsuz An” adlı öykü kitabı, Demet Eşmekaya’nın ilk kitabı. Demet, çok yönlü kimliklerinin yanısıra Sendikamız Tez-Koop-İş Ankara 1 No.lu şubemizin üyesi, aynı zamanda işyeri temsilcisi. Sendikamızda, çok yetenekli kadınların yanısıra, elinde kendi yazdığı kitabı olan bir kadınla karşılaşmak çok güzel bir duygu! Neler yaşıyoruz, kaçını kamusal alanda yazıyor ve paylaşıyoruz! Bu etkileyici öykü kitabı, bizleri 17 öykü ile karşılaştırıyor! Öykü kitabını, Papirüs Yayınları okuyucu ile buluşturdu. Öykülerin hepsi, Türkiye’nin farklı zamanlarından, kentlerinden, mahallelerinden kısaca, farklı çevrelerinden kadınlarla, kişilerle karşılaşmamızı sağlıyor. Öykü kişileri özenle seçilmiş, öyküde hikayelerinin hakkı verilmiş. Anlatım, okuyucuyu çok hızlı biçimde kapıyor, öykü mekanına ve zamanına götürüyor, öyküyü yarım bırakmak çok zor!

Kitabınızı elime aldığımda, “okumalıyım kısa süre içinde” dedim, masamın köşesinde biriktirdiğim okunacak kitaplar köşesinin en üstüne koydum. Aynı günün öğle arasında ilk öyküyü hemen okumak üzere kitabı elime aldım. “Namus Sınavı” ile başladım. Her kadın için çok tanıdık bir öykü! Kadınlar olarak yaşadıklarımız, sıcacık, içten sözcüklerle, yalın bir anlatımla zihinlerde yeniden ve yeniden canlandırılıyor, çok hızlı bir biçimde yolculuğa çıkarıyor. Çalışma önceliklerimi değiştirdim, birkaç saat içinde öykü kitabının büyük bir kısmını bitirdim. Tabi kitabın adını taşıyan “Destina! O Sonsuz An” öyküsü kötü bir karşılaşma olan ölümün acısını ta yüreğimde hissettim, tabi tüm katliamların acısıyla birlikte.

Tez-Koop-İş Kadın

Nejla Kurul: Bu kısa girişten sonra sorulara geçelim derseniz. Bir öykü kitabı çıkarma düşüncesi nasıl oluştu? Yazma ediminiz çokcukluktan itibaren kişisel yaşamınızda nasıl bir ilerleme kaydetti?

Demet Eşmekaya Selçuk: İlk olarak öykü yazma serüvenimin nasıl başladığını anlatmam gerekir. 2016 yılında Kızılay Güvenpark katliamında çok yakın bir arkadaşımın kızını kaybettik. Ne kadar acı ve kederli günler yaşadığımızı tahmin edebilirsiniz. Olayın sıcaklığı geçtikten sonra sürekli kafamda Destina Peri’yi kaybettiğimiz geceyi evirip çevirdiğimi fark ettim. Artık düşünmemem gerek dedikçe, o kara gece bir şekilde düşüncelerime sızıyor, beni esir alıyordu. Yaşamımda, yedi yıllık bir dergi deneyimim oldu. O süreçte edebiyatımıza damgasına vurmuş pek çok yazar ve şair ile söyleşi yapma şansını yakalamıştım. O dönemde dergi için kalem oynatmışlığım da vardı ama bunlar önsöz yazmak, söyleşiye giriş yazmak gibi kü-

çük denemelerdi. Katliamdan tam üç yıl sonra kendimi sağaltmak için oturup o kara geceyi yazmaya başladım. Yazdıkça hafiflediğimi, yıllardır omuzumda taşıdığım ağır bir yükü yavaş yavaş kendimden uzaklaştırdığımı fark ettim. Cesaretimi toplayıp, o dönem yeni yayın yaşamına başlamış olan ve yazı işleri sorumluluğunu da sevgili Adnan Gerger’in yürüttüğü dergiye yazdığım metni gönderdim. Ben yazdığımın tam olarak hangi edebi türe ait olduğunu bilmiyordum. Kısa süre sonra Adnan Gerger geri dönüş yaptı ve öykünün çok iyi olduğunu yayınlacaklarını bildirdi. Öykü yayınlandı ve çok iyi dönütler aldı. Bunun üstüne, o güne kadar omuzlarımda tuttuğum ne kadar yük varsa, oturup bir yazmaya başladım. Yazdığım öyküleri Oggito, Edebiyat Haber gibi internet yayınlarına gönderdim. Kısa bir süre sonra çoğunluğu Adana’da yaşayan bir edebiyat topluluğunun çıkardığı Tersakan Sanat grubu ile yolumuz keşişti. İki ayda bir çıkar-

DESTİNA! O SONSUZ AN...

Demet EŞMEKAYA

tilan bu internet dergisine düzenli olarak öykü göndermeye başladım. Beş yıl içinde otuzun üstünde öykü yazdım ve bir öykü kitabı için gerekenden fazla öykü birikmiş oldu. Yazdığım öykülerden yirmi tanesini seçip, öykü dosyası oluşturdum, dosyayı yayınevlerine gönderecek cesaretim yoktu. Ama Destina'yı ölümsüzleştirmek için bir kitap çıkartmam gerektiğini de düşünüyordum. Böylelikle gönderdim dosyayı Papirüs Yayınları'na. Kısa bir süre sonra da dosyayı değerlendirdiklerini ve basacaklarını söylediler. İşte 20 Kasım gibi de Destina O Sonsuz An adlı öykü kitabım raflarda yerini aldı.

Her zaman iyi bir okur olmaya çalıştım. İlkokuldan bugüne kadar her daim elimde okuduğum bir kitabım oldu. Çocukluktan itibaren yazdığımı söyleyemem ama bugün yazabiliyorsam bunu yıllarca elimden düşmeyen kitapların sayesinde.

Nejla Kurul: Bir işyerinde emekçi olmak, bir sendikanın üyesi ve işyeri temsilcisi olmak, bir evin görünmeyen emekçisi olmak gibi çoklu rolleriniz arasında başarılı bir öykü yazarı olmak da var. Yazarlık için bunca iş arasında ne kadar zaman ayırıyorsunuz? Her gün yazar mısınız? Esin kaynaklarınız neler? Yazarken vazgeçemediğiniz ritüelleriniz var mı?

Demet Eşmekaya Selçuk: Belki yukarıda saydığınız çoklu rollere bir de büyükşehirde yaşamayı ekleyebilirim. Her gün işe gitmek için yaklaşık iki saatim yollarda geçiyor. Yollarda geçirdiğim zamanı le-

hime çevirmeyi başatabildim yıllardır. Benim için yolculuk okumayı da yazmayı da besleyen bir süreç aynı zamanda. Yolculuk yaparken okuyamıyorsam insanları gözlemliyorum. İstemesem de yanımda yöremde yapılan konuşmaları duyuyorum, bir anlamda öykülerim için malzeme biriktirmiş oluyorum. Bunları kullandığım hatta bire bir bundan beslenen öykülerim var. Onun dışında bu ülkede gün geçmiyor ki acı bir olay olmasın, insanı şaşırtacak bir gelişme yaşanmasın, insanın omzuna binen bir yük olmasın. Ben sanırım daha çok olumsuzluklardan besleniyorum. Öyle olunca da öyküye konu bulmak, öykü karakteri yaratmak gibi bir sorun yaşamıyorum yeter ki zamanım olsun ve yazabileyim. Genellikle öykülerimi uzun uzun kafamda tasarlıyorum. Bazen bilgisayarın başına geçmeden öyküyü beynimde bitirmiş oluyorum. Bu tür durumlarda bilgisayarın başına geçtiğim zaman kısa sürede öyküyü yazıp kalkabiliyorum. Bazen haftalarca hiç yazmadığım, bazen de bir hafta birden fazla öykü yazdığım oluyor. Yazmaya daha fazla zaman ayırabilsem, çok daha iyi metinler çıkartabileceğimi düşünüyorum ama yaşamın bu olağanüstü koşuşturması karşısında ne yazık ki bu mümkün olamıyor. Yazarken bir ritüelim yok, yeter ki zaman bulup bilgisayarın başına oturabileyim.

Nejla Kurul: Öykü konusu ve kişilerini nasıl seçiyorsunuz? Sizi etkileyen hikayeler genel olarak neler?

Demet Eşmekaya Selçuk: Destina O Sonsuz An öykü kitabımdaki öykülerden hareket edersem, unutamadığım, etkisinden kurtulamadığım, insan olarak duyarlı olmam gerektiğini düşündüğüm olayları öyküleştirdim ilk olarak. Öykülerime zaman zaman uzaktan tanıklık ettiğim olaylar konuk olabiliyorken, zaman zaman da bire bir yaşadığım durumlardan da beslendiğim oldu. Çok kalabalık bir ailede büyüdüm. Çocukluktan itibaren sürekli anlatılan, yaşamadığım halde birebir kendimi içinde duyumsadığım olaylar da öykülerimin konusu oldular. İyi bir gözlemciyseniz yaşamın her anı, her alanı da bir öykü...

Nejla Kurul: Sizi besleyen yazarlar kimler? Vazgeçemediğiniz, okuyuculara önereceğiniz öykü ve roman yazarları kimler?

Demet Eşmekaya Selçuk: Bu biraz zor bir soru. Öykü yazmaya başlamadan önce daha çok roman okuyordum. Öykü yazma edimimle birlikte öykü okumaya yoğunlaştım diyebilirim. Türk yazarlardan kalemini, anlatımını çok sevdiğim dönüp dönüp okuduğum Vedat Türkalı. Oya Baydar son zamanlarda Ayfer Tunç ilk etapta aklıma gelenler. Türk öykücülüğünde Sait Faik Abasıyanık, Erdal Öz ve Cemil Kavukçu'nun öykülerini seviyorum. Dünya edebiyatından da örnek vermem gerekirse, Rus edebiyatından Dostoyevski'yi çok severim. Anton Çehov öykülerini büyük bir iştahla okurum. Her ne kadar Rus edebiyatından iki yazar ismi saymış da olsam özünde hepsini büyük bir zevkle okuyorum.

Nejla Kurul: Edebiyat dışında sanatın başka bir dalı ile ilgili misiniz?

Demet Eşmekaya: Sanatın elimden geldiğince, gücüm yettiğince pek çok alanını takip etmeye çalışıyorum. Profesyonel anlamda ilgilendiğim bir alan yok ama zaman buldukça iyi oyunları izlemeye çalışıyorum iyi filmleri görmeye çalışıyorum. Fotoğraf ve resim sergilerine ilgi duyuyorum ama dediğim gibi tüm bu alanları sadece anlamaya çalışıyorum.

Nejla Kurul: Tez-Koop Sendikasının kadın üyelerine yazma üzerine önerileriniz var mı? Bir şeyler yazmak için masaya oturmak sizin için zor mu? Yazmak niçin önemli? Yazmadan yapamamak nasıl bir duygu?

Demet Eşmekaya Selçuk: Ben eminim pek çok arkadaşımız küçük küçük yazıyordu ama niyeyse bunların görücüye çıkacak kadar iyi olmadığına kendileri karar verip gün yüzüne çıkartmıyorlardır. Yazmak, yazdıklarımızı paylaşmak, yazılanlardan birilerinin etkilendiğini görmek o kadar güzel bir arınma yöntemi ki. Yazdıkça gerçekten hafifliyor insan, bize yük gibi gelen her şeyi bir bir atıyoruz üzerimizden. Her şeyden önemlisi insan yazarken o kadar detaylı düşünüyor ki, bu düşünme bize kendimizi tanıtıyor, etrafımızı daha iyi anlamamızı sağ-

lıyor, benliğimizi güçlendiriyor. Günlük tutmak bile olsa her bir kadın arkadaşın her gün üç beş dakika da olsa kağıt kalemle kendilerine zaman ayırması gerektiğini düşünüyorum. Düşüncelerini aktardıkça kendilerindeki değişimi fark edeceklerdir.

Bazen ayakta yolculuk yaparken bile yazdığım, aklıma gelen bir düşüncüyü not aldığım oluyor. Zaman buldukça da bilgisayar ekranı ile buluşup, özgürce akıtıyorum cümlelerimi. Yazmak insanın kendisini bulması bence. Kendinizle yalnız kalabildiğiniz, evirip çevirip en iyisini bulmaya çalıştığınız düşüncelerinizle yüzleşmeniz bir anlamda. Yazmadan duramam demek için sanırım biraz erken ama yazmaya uzun ara verdiğim durumlarda gerçekten huzursuz oluyorum. Kendimi sağaltmak için de olsa bundan sonra da hep yazacağım.

Bavul

Demet Eşmekaya

Hafta sonunu salya sümük yataкта geçirdikten sonra, bu sabah alacakaranlıkta açtım gözlerimi. Uyandığımda şöyle bir kendimi yokladım, beynim kafatasımdan fırlayacak gibi zonkluyordu, elimle başımı tutarak doğrulabildim. İki gündür yataktan çıkmadığımdan mıdır bilmiyorum ayağa kalkınca fırladık gibi döndü kafam. Yapmam gereken aile hekiminin kapısını tıklattım, birkaç gün rapor almaktı ama o birkaç günün işyerinde nasıl lafa söze varacağını bildiğimden canımı dışıma takıp işe gitmeyi tercih ettim. Çukura kaçan gözlerimi gören mesai arkadaşlarım "Rapor alsaydın, öyle yapsaydın, böyle yapsaydın." gibi önerilerde bulunmuş da olsalar, iş gitmeseydim evde kulaklarımın nasıl çınlayacağını biliyordum.

Çocukluğumdan beri hastayken hep ağlamaklı olurum. Lise sonuna kadar her yıl birkaç kez bademciklerim şişer, yemeden içmeden kesilip yatağa düşerdim. Yanıma gelip, "Geçmiş olsun, neyin var?" diye soran her bir aile ferdi için bir fasıl cıngıl cıngıl ağladığımı anımsıyorum. Büyüdükçe hastalıklarım da hastayken ağlamaklı olma halim de azaldı ama bugün de kendimi tutmasam biraz hastalığım etkisiyle, biraz hafta sonu evdeki işlerimi yapamamanın verdiği huzursuzluk yüzünden iki gözüm iki çeşme olabilirdi. Zor da olsa günü bitirdim ve kendimi eve atabildim. Genelde ben eve geldiğim zaman, eşim üzerini değiştirip köşesine kurulmuş olur. Kapıyı bazen çalarım, bazen anahtarlarımı açarım ama bugün elim direk zile uzandı. Eşimi üstünde dışarı kıyafetleri, biraz da yüzünü bizim köyün tabiriyle "ekşimiş peynir tuluğu" gibi buruşuk görünce bir olağanüstülük olduğunu anladım. Tam "Hayırdır" diyecekken koridorun köşesinde duran kocaman bavul ilişti gözüme, sahibi hakkında bilgi vericesine tam köşeyi doldurmuş enine boyuna bir bavul. Vallahi niye yalan söyleyeyim başımdan kaynar sular döküldü o an, betim benzim attı, eve misafir gelmesine değil de ev bu kadar kirliymiş misafir gelmiş

olmasına bozuldu. Eşim, kaş göz işareti de yaparak, bilmem kim amcasının bilmem kim torununun bilmem kiminin geldiği anlatırken afakanlar bastı beni. İçimden sürekli "Eyvahlar olsun hem de hiç tanımadığım birisi, ev de nasıl kirliydi, yemek de yok." diyerek girdim kapıdan. Önce banyoya gittim, uzun uzun elimi yüzümü yıkadım. Islak zemindeki saçları, lavabodaki kirleri, aynadaki lekeleri görünce daha da fenalaştım. Yüzümden ateş topu fışkırdı adeta, su vurduka buhar olup ısıttı banyoyu. Eşimin kimin geldiğiyle ilgili anlattıklarını anımsamaya çalıştım, başaramadım, didisinin didisi dışında aklımda kalan bir şey olmamış. Biraz daha kurcalarsam patlamaya hazır bir bomba haline geleceğimi bildiğimden, hızla çıktım banyodan. Derin derin nefes alıp girdim salona, eşimin tam karşı koltuğuna kurulmuş, sözcüğün tam anlamıyla yayılmış 50-55 li yaşlardaki adam ben girince hiç istifini bozmadı. Küçük olsun büyük olsun dışarıdan birisi geldiği zaman hiç yerinden kıpırdamayan insanları itici bulurum. Yanına kadar gidip, "Hoş geldiniz." dedim, elini sıktım. Eşim kapıdan girerken yaptığı tanıtımın aynısını bir kez daha yaptı, falancanın falancasının falancası diye devam eden akrabalık bağıını dinlerken kendimi gü-

lümseye zorladım adeta . Eşimi yatak odasına çağırıp, adamın bizi nereden bulunduğunu, niye bize geldiğini sormak için can atsam da, ayak kokusuna dayanabildiğim kadar salonda oturmaya zorladım kendimi. Kokudan bayılmak üzereyken, içim dışıma çıkmış bir halde çıkabildim salondan. İçinde bulunduğum durumu kabullenmekte zorlandığımdan mıdır yoksa biraz vücudumun kırgın olmasından mıdır bilmiyorum mutfakta epeyce oyalandım. Yemek adı koymakta da harekete geçmekte de çok zaman kaybettim. En son zor zamanlarım için yapıp buzluğa attığım sulu köfte poşetlerinden çıkardım. Önüne biraz ezogelin çorbası, pilav salata derken doldu taştı masa. Bu zaman zarfında eşim bir kez bile yanıma gelmedi sinirlendim haliyle. Sinirlendikçe hızlandım başta ki uyuşukluğumu üzerimden atıp kısa sürede her şeyi hallettim. Misafirimiz, "Ooooo maşallah maşallah ne kadar hızlı gelinimiz, biz eşi dostu konuşurken sofraya hazırlanmış bile." gibi şeyler söyleyerek kuruldu baş köşeye . Biliyorum çok ayıp ama doymak da bilmedi, ikinci tabak, üçüncü tabak derken iki günlük diye hazırladığım yemekleri silip süpürdü.Yemek boyunca bir yandan da geçirerek midesinde yer açtı adeta.. Tencerelerin dibi görüldükten sonra "Biraz fazla mı yedik ne. Çok da aç değildim ama vallahi çok güzel olmuş dayanamadım yedim." gibi cümleler kurunca dilimle dişimin arasından "Afiyet olsun." demek zorunda kaldım. Mutfaktan çıkarken adamın "Yeğenim bana odamı göster de bir soyunup döküneyim, vallahi çok yedik pantolon patlayacak şimdi." sözlerinden sonra, en az üç makine ütülenecek çamaşırın olduğu küçük odaya götürdü eşim misafiri. "Adam kirli değilse de tüm çamaşırlarımızı da gördü, tam oldu." diye hayıflandım kendi kendime. Saat yarımı geçiyorken artık uyuyalım dedi misafirimiz, sabah çok erken elçilikte olması gerektiğinden söz etti, nasıl gidebileceğini sordu, içimden "Nasıl geldiysen öyle gidersin." demek geçse de sustum. Adamın lafı oradan buradan evirip çevirmesi ile eşim zorunlu gönüllü sabah kendisini elçiliğe bırakabileceğini söyledi. Hiç itiraz etmeden kabul etti. Sabahın altısında kalkıp kahvaltı hazırladım, uğurlayım diye de bekledim. Alalecele kahvaltılarını yaptılar , misafir odadan sadece ceketini aldı , bavul kaldı odada. Ben unutmuş olabilir mi söylesem ayıp olur mu diye düşünürken, "Akşama görüşürüz yeğenim." deyip hızla çıktı kapıdan. Her ne kadar içim içimi yese de, işini halledip akşama alacaktır bavulunu, koştururken taşımak istememiştir diyerek canımı sıkmamaya çalıştım.

Yoğun geçirdiğim günün akşamında eşimi ve misafirimizi köşelerinde oturuyor buluyorum, "Halledebildiniz mi?" diye soruyorum "Yarın

inşallah." diyor, adamın içimi okumasından korkarak hızla gözlerimi kaçıyorum. Sabah yine kahvaltı hazırlayıp uğurlamak için yerimi alıyorum adam yine ceketini alıp çıkıyor, bavul köşesinde duruyor, o bavul tüm zamanların en büyük kabusu gibi geliyor bana. İşin kötüsü rahatsızlığımı eşimle bile paylaşmadım, bir yandan acayip sinirleniyorum bir yandan böyle bir şeyi dillendirmenin ayıp olduğunu düşünüyorum. Canım burnuma geldiği zamanlarda, "Birkaç gün içinde işini halledip gidecektir, neyse sabredeyim." diyorum. Böyle diyorum demesine ama her sabah misafir bavulu almadan çıkınca o bavulu camdan fırlatmamak için kendimi zor tutuyorum. Gerçekten bir cinnet anında bunu yapabileceğimi seziyor, kendimden de korkuyorum. Birkaç gündür eşime de fena sarmış durumdayım bir yandan "Onun ne suçu var, haberi bile yokmuş, adam çıkmış gelmiş ne yap-sın." derken bir yandan onun akrabası olduğu için laf söyleme hakkını kendimde görüyorum. Kaç gündür burada misafirimiz artık unuttum, kışı bizimle geçireceğini düşünüyorum. Sıcak ev, hazır yemek yapan da var. Bir kaç makine çamaşırı da yıkandı, ütülendi, hatta yedek anahtar da verdik kendisine. Bazı akrabalarını arayıp bize çağırdı, misafirlerini de ağırladık. Almanya'dan rahat diyorum, hatta bazen gerçekten kışı geçirmek için bize geldiğini, elçilikte işinin falan olmadığına inanıyorum. Sonra işine el atıp biran önce bitmesi için araya girerken buluyorum kendimi. Artık gideceğine olan umudumu tümünden yitirdiğim bir gün, eve geldiğimde misafiri köşesinde göremedim. Günlerdir gitmesi için gözüne baktığım adamı göremeyince bir tuhaf oldum. Hızla odaya girdim bavul da yerinde yoktu. Kocaman bir boşluk sardı her yerimi. Kaç gündür beynimde yuvalanan kurtlar tüm pervasızlığıyla saçıldı etrafa, utandım kendimden. "Ne oldu yedi mi adam evini, işi düştü, geldi kaldı ve gitti. Bu kadar büyütecek ne vardı." diyen annemin sesi iğne oldu tüm bedenime ince ince battı. "Ama hiç habersiz geldi." demek istedim olmadı, "Gitti nihayetinde." dedi annem, "Gerçekten sizi ben mi doğurdum, ben evime gelinsin yenilsin içilsin isterdim hep. Siz kime çektiniz bilmiyorum ki." diye art arda sıralamaya başlamıştı ki kapı çaldı. Görevlinin çöp alma saatleri olduğu için kımıldamadım yerimden. Sanki biraz de eşimin yüzüne bakmaya utandığım için çıkamadım odadan. Biraz mahcup biraz pişman ruh halimi üzerimden atmaya çalışırken, "Allah'a kaldı işimiz, boşuna yüklendim koca bavulu da." diyen misafirin bavulu sürükleyerek üstüme üstüme gelmesiyle oturduğum yerde kalakaldım.

Tez-Koop-İş Sendikası Kadın Buluşması İstanbul'da Gerçekleşti

Tez-Koop-İş Kadın

Tüketici elektroniği ve market gibi perakende sektörlerinde çalışan farklı yaş ve mesleklerden çok sayıda kadının katıldığı yuvarlak masa toplantısı 8 Ocak'ta Sendikamızın İstanbul 6 No.lu Şubesinde gerçekleştirildi.

Sendikamız üyesi kadınlarla bir araya gelen Genel Başkan Danışmanı ve Tez-Koop-İş Kadın Dergisi Editörü Prof. Dr. Nejla Kurul, kadın buluşmasının anlamını ve önemini sendikal perspektiften ortaya koydu. Sendikal mücadelenin karşılaşma, birbirini anlama ve dayanışma ile yürüdüğünü ve ortak mücadelenin bu zeminden ilerlediğini ifade etti.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi'nin 19. sayısının "Kadınların Karşılaşmaları ve Örgütlenmeleri" olduğunu ve kadınların örgütlenme strateji ve taktiklerinin belirlenmesinin bu yuvarlak masa toplantılarında ifade edileceğini belirtti. Kadınların çalışma yaşamı ve evde/toplumda yaşamlarının birbirleriyle kesişim içinde olduğunu, bunun için çalışma yaşamındaki kadınların özgül sorunlarının bu bağlamda irdelenmesi gerektiğinin altını çizen Kurul, saatler süren toplantıda farklı yaş ve mesleklerden tüm kadınlarla derinlemesine görüşmeler yaptı.

Bunun yanı sıra özellikle kadın ağırlıklı sektörlerde çalışan kadınların sesinin daha da gür duyulması gerektiğini ve bunun için sendikal mekanizmalar içinde kadınların farklı görev ve sorumluluklar almalarının kritik bir önem taşıdığına değinen Kurul, Sendikamızın Kadın Dergisi'ni çıkarmasının da kadın temsiliyetine verdiği

8 Ocak 2024

öneme işaret ettiğini ve Sendikamızın bu amaçla kadın mücadelesini her yönüyle destekleyici politikasını sürdürmeye kararlı olduğunu vurguladı.

Kasiyer, sanal market, unlu mamuller, müşteri temsilciliği gibi farklı görevlerde çalışan kadınlar da söz alarak bir günlerini nasıl geçirdiklerini, iş, aile ve yaşam dengesini nasıl sürdürdüklerini, sendikamızın onların yaşamında ne kadar yer edindiği ve neler beledikleri üzerine görüşlerini ifade ettiler. Toplantı dilekleri, istekleri ve önerileri alınarak sona erdi.

İlkadım Kooperatifi

Tez-Koop-İş Kadın

Birinaz Çığır: 1977 Bitlis Ahlat doğumluyum. 14 yıldır market sektöründeyim. İstanbul Fulya CarrefourSA' da 6 yıldır pasta ustası olarak çalışıyorum. Tez Koop-İş Sendikası İstanbul 1 No.lu Şubesinin üyesiyim. İstanbul İlkadım çevre kültür ve işletme kooperatifi ortaklarındayım.

İlkadım Kadın Kooperatifimiz İstanbul Kağıthane Nurtepe mahallesinde bulunmaktadır. Öncelikle mahallemize ve ilçemize yönelik çalışmalar yapmaktayız. İstanbul ve diğer illerde bulunan sivil toplum kuruluşları ile de ortak projelerde Kooperatif olarak görev almaktayız. İlkadım Kadın Kooperatifimizi İstanbul Taksim' de bulunan Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı tarafından destek almaktayız.

Kooperatifimizin bulunduğu bina Kağıthane Belediyesine ait bir binadır. Kooperatifimiz iki katlıdır. Bir katında çocuk uygulamaları için bir yuvamız bulunmaktadır. Alt katında da kadınlara yönelik atölyeler bulunmaktadır.

Kooperatifimizin önceliği mahallemizde bulunan annelerin, çocuklarını yuvaya bırakıp, alt katta da kişisel eğitimlerine katılmak ve aile bütçesine katkıda bulunmaktır. Çocuğu yukarıda eğitim alırken hemen alt katta anne kendi eğitimini almaktadır. Buradaki hedefimiz mahallemizde çalışmaya imkân bulamayan kadınların kişisel ve maddi yönden güçlenmesini sağlamaktır.

Dergimizde çocuk fotoğrafı paylaşımları çocuğun mahremiyet hakkı bağlamında bu

uğulaştırılarak yapılmaktadır.

Dergimizde çocuk fotoğrafı paylaşımları çocuğun mahremiyet hakkı bağlamında buğulaştırılarak yapılmaktadır.

Kağıthane Nurtepe mahallesinde 2 ev kadının başlatmış olduğu İlk Adım Kadın Kooperatifi, 2004 yılında kurulmuştur. Nüfusu büyük oranda, gelen göçlerle oluşan ve yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı Nurtepe mahallesinde açılan merkezle hem kadınlara eğitimler verilmekte, hem de çocuk oyun odasından yoksul ailelerin çocukları faydalanmaktadır.

Açıldığı günden beri Nurtepe'de 1000 kadın ve 1000' den fazla çocuğa ulaşan İlk Adım Kadın Kooperatifi'nde bugün 16 kadın görev yapıyor, oyun odasından yılda 50 çocuk ve 100 kadın yararlanıyor. Mahalledeki kadınlara yönelik eğitimler veren Kooperatif merkezi, son yıllarda artan göçle birlikte mülteci kadın ve çocuklara da hizmet sağlıyor.

Sanat, Kediler ve Saireler

Doç. Dr. Özge Gökbulut Özdemir¹ ile
Sanatsal Yaratım ve Duyarlılık Üzerine Söyleşi

Tez-Koop-İş Kadın

Nejla Kurul: Sağlıklı bir toplum için sanatın yaşamın ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini hissediyoruz. Ancak yüksek enflasyon ve düşen ücretler nedeniyle sanata ayrılan zamanın ve paranın giderek azaldığını, okullarda sanat derslerinin sayısının ve süresinin adeta yok düzeyine indirildiğini gözluyoruz.

Siz, bir sanatçı olarak İşletme Fakültesi'nde sanat ve toplum, sanat ve piyasalar konuları üzerine çalışmalar yürütüyorsunuz. Size göre insanın yaşamında sanat hangi gereksinmeyi karşılar? Sanat insana ne katar?

Özge Gökbulut Özdemir: Evet, akademik ve pratik olarak sanat-toplum ilişkisini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapıyorum. Çünkü sanat belirli bir ekonomik gelişmişlik sonrası erişilebilecek veya hissedilebilecek bir olgu olarak toplumla mesafeli bir konuma yerleştirildi. Oysa sanatı hava gibi, su gibi insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak görüyorum.

Yaratıcı eylem insanın en doğal ihtiyacı, çünkü her insan yaratıcı yeti ile doğar, bu görmek için çocuklara bakmamız yeterlidir. Zamanla bir takım kural ve sınırlar ile insan yaratıcı düşünceden uzaklaşabiliyor ve toplumun ekonomik beklentilerini karşılamakla yetinen ortalama bir varoluş sergilemek zorunda bırakılıyor. Yine bu koşullar altında da sanat, insana dokunarak gündelik hayatın rutininde bir nefes alma, insana dair olanı hatırlama imkânı sunuyor. Kısaca sanat bir insanın estetik ve özgün bir yolla bir başka insana dokunmasıdır, bu bağlamda yaşamsaldır. Bu ifade ve nefes alma alanını herkes için genişletmek adına temel eğitim sürecinde çocukluktaki yaratıcı sürecin desteklenmesi ve sanatla etkileşimin her yerde devamı sağlıklı birey ve toplumlar için şarttır. Sanat bir lüks değildir.

Nejla Kurul: Soyut resimlerinize bilinen bir ressamınız, bu serginizde kediler dikkati çekiyor. Kamuoyunda katliam yasası olarak bili-

nen ve iptali konusunda Anayasa Mahkemesi'nde görüşülecek olan Hayvan Hakları Yasası gündemimizde yer almayı sürdürüyor. Neden kediler? Hayvanlar hakkında bir duyarlılık geliştirme amacınız var mı?

Özge Karabulut Özdemir: Çalışmalarında soyut ve spontane varoluşa odaklanarak doğa ve insan arasındaki ilişkiyi ele alıyorum. "BİR SOKAK KEDİSİ" isimli sergimde evrimsel süreçte vahşi doğadan kopup insanla aynı alanı paylaşan kedi imgesine odaklandım. İnsanın çevresiyle, doğayla ilişkisini bu kez kediler üzerinden sorgulamak istedim. Sergi düşüncesi kedi korkumu aşmak için bir sokak kedisi sahiplendiğim, sokak kedisinin beni sahiplendiği ve kediyle birlikte yeni bir dünyayı keşfettiğim 2021 yılına dayanıyor. Krişna Sanat Merkezi sahibesi Hülya Koloğlu'nun sergi teklifiyle 2023'te planlanmaya başlandı. Sokak hayvanlarına yönelik katliamların gölgesinde gerçekleşti maalesef ve bir duyarlılık projesine de evrildi. Sergi kapsamında sokak hayvanları için mama çağrısı da yaparak, sergiyi toplumsal boyuta taşınmış olduk.

Bu sergide; insanlığın, şehirlerin, sokakların kedi ile kurduğu ilişkiyle birlikte kedinin bağımsız, özgür, karakterinden ödün vermeyen doğasını gözlemledim. Kişisel tarihimde kedilerden korkarken bir süre sonra kedim ve ben aynı evi paylaştık, paylaşıyoruz. Sokak kedisini, evcilleşmiş bir hayvanın çevresiyle, insanla kurduğu ilişkinin ötesinde; özgürlük, mücadele ve varoluşun temsili olan bir varlık olarak görüp hem insanın hem de kedinin "vahşi" sokaklarda yaşadığı mücadeleyi vurguladım.

Nejla Kurul: Çalışmalarınızda kediler soyut biçimde ifade ediliyor. Soyut resim nedir?

Özge Gökbulut Özdemir: Ben sanat çalışmalarında başlangıçtan itibaren iki tür içeriğe yönelik istek ile hareket ettim: doğa ve doğanın hareketinden beslenen anı yakalama isteği. Doğadan ve doğanın

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İşletme Bölümü Anabilim Dalı öğretim üyesi, bunun yanı sıra, başat uğraşısı olan resim yapmanın yanı sıra, sanat gazeteciliği, çok yönlü araştırmacı kişiliği ve şairliği ile de kültür-sanat dünyasında iz bırakan bir kişidir.

hareketinden beslenen soyut dışavurumcu resimlerimde hem zamanı hem anı yakalamak ve tutmak istiyorum. Duygusal ve düşünsel birikimin arka plan oluşturduğu çalışmalarımı ana ilişkin spontane bir kavrayışla ortaya koyuyorum. Süreci ise tek yönlü bir dışavurum gibi değil de sürekli bir etkileşim halinde, resimle kurduğum bir diyalog gibi görüyorum. Zamana ve ana ait konuşmaların yanında resmi dinlemek ve onu kabul ederek varoluşuna izin vermek de resim yapma sürecinin bir parçası.

Akış içinde beni, dış çevreyi ve resmin kendisinin dahil olduğu bir spontanlık hakim resme. Bu noktada bunu rastgele veya gelişine değil, doğal bir diyalog ve etkileşim içinde gerçekleştiriyorum. Resmimi yaratım sürecine hem dahil olduğum, hem de şahit olduğum ve sonunda izleyici ile yeni bir diyalog kurması için aradan çekildiğim bağımsız bir varlık olarak görüyorum. Zaman ve mekâna göre, izleyiciye göre, duruma göre yeni şeyler söyleyen dinamik canlı bir varlık gibi...

Nejla Kurul: Sizin, genç bir sanatçı olarak sanatla bağınız nasıl kuruldu?

Özge Gökbulut Özdemir: Sanatı ve sanatçıyı yakından gözlemleyebildiğim bir aile ortamından geliyorum. Annem sanatçı ve akademisyen, Prof. Dr.Nur Gökbulut. Atölyelerde, sergilerde büyüdüm diyebilirim. Sanat adeta doğal bir ortamdı benim için. Sannattan hiç kopmadım, ekonomi, iletişim ve işletme alanları ile sanat arasında ilişkiler kurdum. Ama annemin izinden de gitmek ve sadece güzel sanatlar okumak da istemedim, farklı disiplinlerle ilişki kurmaya ve yeni alanlar keşfetmek önceliğim oldu. Nasıl iş insanı olmak için işletme okumak gerekmiyorsa, sanatçı olmanın yolunun da sanat okumak olmadığı bilinciyle yetiştim. Sanat çok insani ve doğal olarak her insana ait bir alan. Ekonomi ve sanat ilişkisi, sanat piyasası, sanat iletişimi, görsel iletişim gibi alanlarla ilişki kurdum. Disiplinler arası çalıştım. Yüksek lisans tezim, "Sanatsal yaratıcılığın pazarlamaya katkısı üzerine idi. Çalıştığım alanı, sanatla öreerek yeni çalışmalar yapıyorum. Sanat girişimciliği, sanat yönetimi gibi alanlara iki farklı şapkamla katkı sunuyorum. Bugün yaratıcı süreç, inovasyon, ekonomik veya sosyal fayda sağlayan tüm örgütler ve kurumsal yapılar için önemlidir.

Bugünün rekabet ortamı yeniliği, inovasyonu zorunlu kılarken, bunun öncülü ve gereği olan yaratıcılık daha önce belirttiğimiz gibi zamanla insanı içine alan kurallar, engeller ve günlük rutin nedeniyle köreliyor. Oysa başlangıçta, bütün çocuklar yaratıcıdır. Siz de eğitim bilimcisiniz biliyoruz ki okul, çocukları benzeştiriyor. Yaratıcılık riskli bir alan olarak görülüyor. Ebeveynlerin önemli bir kısmı tarafından sanat okumakla hayatını kazanmak mümkün değil diye düşünüyor. Sanat tüketicisi olmak için ekonomik kaygıdan uzak olmak gerekiyor deniliyor.

Gerçek tüketicinin oluşması çok zaman alır. Bir koleksiyoner için bile sanat zevki ve estetik algısı bugün tartışılabilir, sanatla ekonomik amaçlarla mı ilgileniliyor yoksa estetik kaygılarla mı? Sanat ve toplum ilişkisi üzerine çok düşündüm. Sanatçının toplum tarafından anlaşılabilir oluşu ve insanların kendi yaratıcı yeteneklerine ve sanatta mesafeli duruşu benim için bir sorunsal idi. Sanat-toplum ilişkisini önemseydiğim ve bu "Sanatla Etkileşim" projeleri tasarlayarak bu bağı güçlendirmeye çalıştım, çalışıyorum.

Nejla Kurul: Sizi instagramda takip ediyorum. Resim yapmanın yanı sıra, şiir yazıyorsunuz, resimlerinizi bir müzik eşliğinde kapalı kamusal bir alanda çiziyordunuz.

Özge Gökbulut Özdemir: Müzik eşliğinde sahnede resim yapmak, hem müzik ve atmosferle hem de izleyiciyle etkileşim içinde olmak benim için yeni bir deneyimdi, bu yenilikten beslendim. Böylece müzik ve müzik eşliğinde (trio eşliğinde) resim yaptım. Yaratıcı süreçte müzik gibi başka bir disiplinle etkileşime girdim. Bu performansta izleyiciler siyah bir tuvalin baştan sona nasıl resmedildiğini gördü, süreci takip etme ve üzerine düşünme hatta düşünürken zihninde kendi resmini yapma imkânı buldu.

Siyah tuval karanlığı boyamaktı. Daha önce Art Ankara 2022'de gerçekleştirdiğim "İçi dışı resim, içi dışı kadın" konseptli proje ile doğdu, tüm kadınlar adına karanlığı boyadım. Tamamında siyah tuval kullandım, çünkü **kadınlar için siyah bir dünya yaratılmıştı**. Tüm insanlar için karanlık noktalar var ama biz Türkiye de kadın cinayetlerini yaşıyoruz. Her alanda kadın olmanın büyük zorlukları var. Kadın sorunu üzerine düşünüyorum. "İçi dışı resim, içi dışı kadın" performansı için 180x180x180 cm bir siyah küp tasarlayarak içinde ve dışında çalıştım. Küpün hem içine hem de dışına resim yaptım. Bu süreci hem küpün

dışından hem de küpün üzerinden izleyiciler izleyebiliyordu. O dönemde pandemi, ekonomik kriz oldu ve sonra deprem geldi, tüm bu karanlık dönemden esinlenerek bu performansı gerçekleştirdim.

Nejla Kurul: Sendika olarak açlık ve yoksulluk sınırında yaşayan insanlar var sanatla nasıl ilişki kurmalı? Çocuklarının erken yaşta sanatla ilgisini artırmak için Sendikamız üyeleri ne yapmalı? Nasıl yapmalı?

Özge Gökbulut Özdemir: Sanat toplumsal piramidin en üstündekilerin ilgi alanı değil, ben sanatın, toplumsal çemberin tam ortasında olduğunu düşünüyorum. Sanat, kahve içmek gibi duyumsadığımız bir şeyi ifade etmek kadar doğal. Müzik, konserler, meydanlarda heykeller, resim sergileri, galeriler, müzeler çoğalırsa kamusal alanda sanata erişim kolaylaşabilir. Peki çocuk evde ne yapabilir. Sanat malzemelerinin sınırı yok, istedikten sonra her şey sanat için malzeme, atık maddelerle de sanat yapılabilir. Rollo May'ın *Yaratma Cesareti* adlı kitap bu konuda ufuk açıcudur. Varoluş kaygısını hisseden her kişi sanatsal uğraşı içinde bulunabilir.

Nejla Kurul: Sendikamız üyelerinin önemli bir kısmını kadınlar oluşturuyor. Sanat bağlamında onlara ne önerirsiniz?

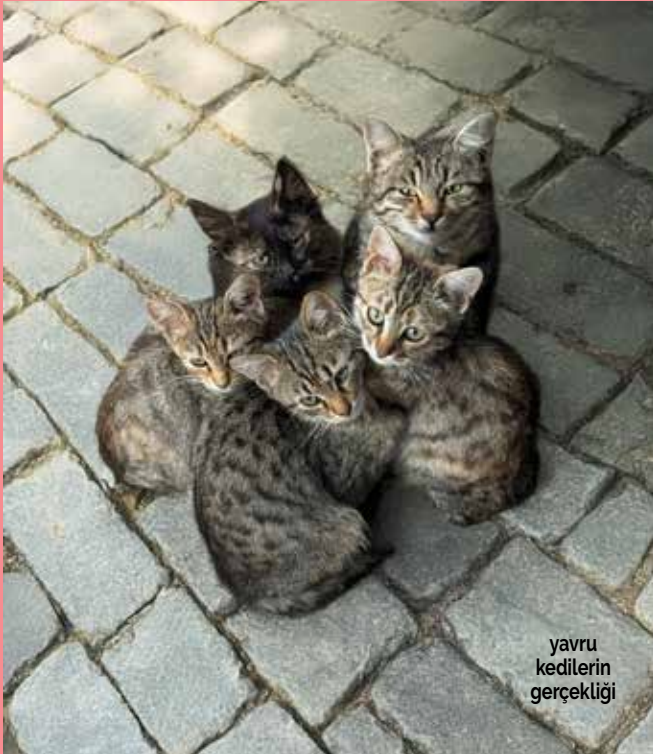
Özge Gökbulut Özdemir: Sergi mekanları, galeriler, müzeler, sanat fuarları.. Örneğin galeriler halka açık mekanlardır, mağazaya girer gibi eserleri izleyebilirsiniz. Belediyelerde kültürel etkinlikler, müzeler, resim heykel müzeleri, AVM'lerde bile galeriler olabiliyor, bugün

dünya müzelerini bile online olarak görmek mümkün. Sanat her yerde, hayatın içinde..

Nejla Kurul: Okuyucularımızla tekrar paylaşalım, sanat yaşamımıza nasıl katkı sağlar?

Özge Gökbulut Özdemir: Sanat, insanın varoluşunu hatırlatır. Sanat yapmak ve sanatı duyumsamak, insanın bir makineden, ki özellikle bugün yapay zeka böylesine gündemdeyken), farklı olduğunu gösterir. Sanat insanın dünyasını genişleten ve kendini bulmasına katkı sağlayan en önemli olgudur. Sanat hayattır, yaşamaktır.

yavru
kedilerin
gerçekliği

Fotoğraf: Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkanı Haydar Özdemiroğlu

TÜRKİYE
KADIN DERNEKLERİ
FEDERASYONU

Türk Kadın Dernekleri Konfederasyonu Başkanı Canan Güllü İle Söyleşi

“ 2025 yılında “Dayanışma yaşatır!” sözümüzün büyük cümlelerle, güçlü seslerle, hatta büyük haykırışlarla devam etmesini istiyorum. Onun için de bu cümlenin son kelimesini de her zaman olduğum ve inandığım bir şey olarak “Mücadele kazandırır!” diyorum.” ”

Tez-Koop-İş Kadın

Tuğçe Şenel: Canan Hanım merhaba. Öncelikle söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ediyoruz. Kadın hareketinin önemli öznelerinden birisiniz. Kadınların yaşamını sadece düşünsel olarak etkilemekle sınırlı olmayan onların pratik yaşamlarına dokunan çabalar içinde olduğunuzu görüyoruz. Genel başkan olarak temsil ettiğiniz Türk Kadın Dernekleri Konfederasyonu'nun öncelikli gündemleri nelerdir?

Canan Güllü: Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun en öncelikli konusu ne yazık ki son beş yıldır **şiddet** olarak belirleniyor. Çünkü Türkiye'nin hem 2021'de İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilmesi hem de iktidarın aldığı farklı politikalar yani kadın politikasızlığı ciddi anlamda, kadına şiddeti gündemden düşürmek yerine gündemdeki yerini koyulaştırarak devam ettiriyor. Bu anlamıyla birinci gündemimiz tabii ki şiddet, bu arada yeni bir şiddet türü de kadınların yaşamını olumsuz etkiliyor:dijital şiddet , bu şiddet türü de kadınlara ağır bir fatura olarak dönüyor.

İkinci gündemimiz **yoksulluk**. Biz yoksulluğu kadınlar ve erkekler için alırdık, ama ne yazık ki artık Türkiye'de bir tanımlama gereği hissedilen kadın yoksulluğu var. Hem işsizlik anlamında, hem kadınların eğitime erişememesinden ve erken yaşta evlendirmelerinden de kaynaklanan yoksulluk nedeniyle ayakları yere sağlam basan kadın modeline erişmemiz güç oluyor.

Ayrıca biliyorsunuz 6 Şubat depreminin etkileri ne yazık ki devam ediyor. Konfederasyon olarak Hatay ve on bir ilde hatta on bir ilin deprem olmayan illerinde de, Antalya'da, Adana'da,

EV İÇİ ŞİDDET ACİL YARDIM HATTI

İhtiyaç Duyduğun
Her An SENİNLEYİZ.

0 212
0 549 6569696

Mersin'de, İzmit'te, Ankara'da da Mor Yerleşkeler yaptık. Dolayısıyla **deprem** gündemimizde yerini koruyor. Bu üçü bizim ciddi anlamda eşdeğer olarak giden önceliklerimiz: yoksulluk, şiddet, yoksunluk, afetlere karşı, ülkemiz için aslında gelen önleyici paketlerin olmayışı, afet kriz dönemlerinde Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğinden uzak bakış açısı bizi zorlayan gündemler. **Mor Yerleşkeler, Kadın ve Çocuk Yaşam Merkezi** şu anki gündemimiz.

Tuğçe Şenel: Size göre, gerek Konfederasyonunuz ve gerekse genelde kadın hareketi, kadınların sorunlarını gündeme, kamusal alanın tartışmaları içine yeterince taşıyabiliyor mu?

Canan Güllü: Tabii ki taşıyor çünkü ev içi şiddet acil yardım hattımızın, her ay bir veri paylaşımı var, kim aradı, kim ne yaptı, bu bilgiler dahilinde her ay yayınlanan infografiklerimiz var. Ülkemizde şiddet yok edilemediği için yapmaktan hiç hoşlanmadığımız kimi çalışmalar

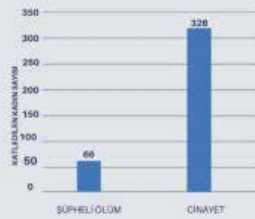
2024 1 Ocak- 30 Kasım Kadın Cinayetleri Verileri

KADIN CİNAYETLERİ 1 OCAK - 30 KASIM 2024

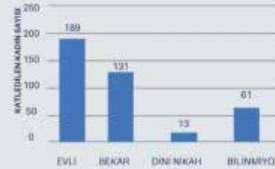
1 OCAK- 30 KASIM ARASINDA 394
KADIN ERKEKLER TARAFINDAN
KATLEDİLMİŞTİR

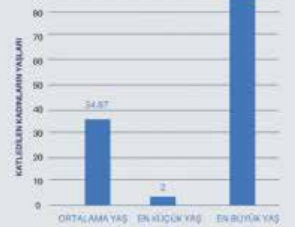
2024 YILI İLK 11 AYDA ŞÜPHELİ ÖLÜMLER

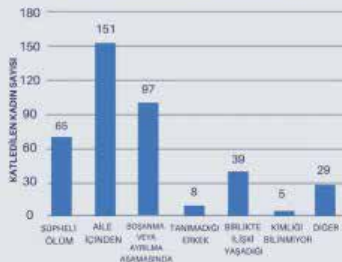
2024 YILI İLK 11 AYDA KATLEDİLEN KADINLARIN MEDENİ DURUMLARI

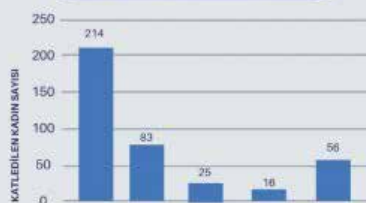
2024 YILI İLK 11 AYDA KATLEDİLEN KADINLARIN YAŞLARI

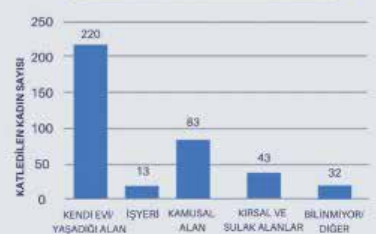
2024 YILI İLK 11 AYDA KADINLARI KİMLER KATLETTİ?

2024 YILI İLK 11 AYDA KATLEDİLEN KADINLAR NASIL ÖLDÜRÜLDÜLER?

2024 YILI İLK 11 AYDA KADINLAR NEREDE KATLEDİLDİ?

kadınların karşı karşıya kaldıkları sorunları ortaya koymak ve kamuoyunda duyarlık geliştirmek için yapmak zorunda kalıyoruz. Ayrıca kadın cinayetlerinin verilerini de yayınlıyoruz, medyaya yansıyan cinayet rakamları üzerinden edinilen olayların nerede nasıl olduğunu bir demografik atlasını da çıkararak kamuoyuna açıklıyoruz. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün kadına yönelik şiddetle ilgili istatistikleri olmaması, bizim gibi kadın örgütlerini istatistik derlemeye yönlendiriyor. Emniyet Müdürlüğü'nün 2025 yılında bu verileri yayınlacağına ilişkin duyularımız var. Kuşkusuz asıl olan kadına yönelik yaşam hakkı ihlali başta olmak üzere şiddeti önlemektir.

Tuğçe Şenel: 2024'ün 25 Kasım broşürünü hazırlarken gerçekten kadın cinayetlerine dair veri bulmakta da çok zorlanmıştık.

Canan Güllü: Üç kurum var: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Bianet ve biz, bir şeyler koyuyoruz ortaya ama tabii bunun detaylı ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dair verinin olması bizim için önemli.

Kadın cinayetlerinin önemli bir kısmı, ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, adalete olan güvenin sarsılması, yargı süreçlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği düşüncesinden uzakta olması ile bağlantılı.

Adil bir yargılanmanın olmayacağını hisseden fail kadına şiddete daha çok yöneliyor. Kadına ve çocuğa yönelik şiddete dair pek çok olay, kamuoyunun duyarlığı olmasa hiç gündeme gelmeyebilir. Sosyal medya üzerinden hukuk ve adalet mücadelesi sürüyor, kurumlar yetersiz kaldığında. Söylemlerimiz hakikaten yer buluyor, ben ona inanıyorum çünkü biz yalan, yanlış ya da kulaktan dolma bilgilerle bir politika geliştirmiyoruz. Biz, güçlü, sahadan edinilmiş verileri değerlendirerek yetkilileri ve kamuoyunu uyaracak çalışmalar yapıyoruz. "**Kadın dayanışması yaşatır.**" diyoruz ya bunun gereğini yapıyoruz

Tuğçe Şenel: Tüm mücadelelere ve toplumda belli bir duyarlılık gelişmesine karşın kadına ve çocuğa yönelik şiddet hız kesmiyor, ne yapmalıyız?

Canan Güllü: Hız kesmeyecek ve daha da artacak çünkü iktidarın bu konudaki kadın politikasızlığı aslında çok bariz bir şekilde bunu bu noktaya getiriyor. Yargıdaki cezasızlık bu konuda artışa sebep oluyor.

Biz ne yapmalıyız? Biz toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının sahada yaygınlaşması adına, iş dünyasıyla, belediyelerle, meslek örgütleriyle, akademiyle çalışmalarını devam ettirmek zorundayız. Bu nedenle "eşitlik yerelden başlar" dediğimiz konu aslında belediyeleri eğitimler yoluyla duyarlı hale getirmek, belediyelerdeki yerel eşitlik eylem planından başlayan süreci sahaya indirgeyerek eşitliğin yaygınlaşması ve eşitlik birimleri ile beraber belediyenin kendi alanına sahip çıkabilecek değişimin, zihniyet dönüşümünün sağlanmasını istiyoruz. Hatta belediye değiştiği anda bölgenin yerel basını değişiyor, bölgenin meslek örgütleri değişiyor, bölgenin süreç içindeki oda ve dernekleri değişiyor tabii ki.

Biz özel sektörle de çok iyi paydaş olabilen bir örgütlenme modelini getirdik aslında. İletişim, bizde altmışa yakın özel sektörle hem toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri hem iş dünyasında onlara verilebilecek ILO C190 eğitimlerinin sağlanması ve tüm bununla beraber ev içi şiddet acil yardım hattının da özel sektör tarafından desteklenmesi için protokoller yapılmasını sağlıyoruz. Tüm bu bileşmelerin çarpan etkisi bizim için çok değerli ve önemli. Nedenine gelince, fabrikalarda çalışan binlerce, onbinlerce kadın ve erkek var, sürdürülebilir kadın istihdamını burada öncelediğimiz için oralarda verilen eğitimlerle kadınların güçlenmesini ve çevrelerinde de farkındalık yaratmalarını sağlıyoruz. Ne oluyor, kendini yetiştirdiğinde evine giden kadın, fırından alışverişi, marketinden alışverişi, eczanesinden yaptığı alışverişlerde farkındalığı artmış oluyor. Ya da şiddete uğradığı anda işyerinin onun arkasında ya da yanında olduğunu, hukuki yardım isteyebileceği bir sürecin farkındalığını elde etmesi çok önemli.

Derginiz aracılığıyla kadınlara seslenmemiz çok önemli. Kadınlar çok değerlisiniz, kendinize güvenin, yasal haklarınızı öğrenin, kız çocuklarınızın eğitimine çok önem verin! Bununla beraber kadınların sorunlarını anlayan, çözümü için destek olan, cinsiyet eşitliğinin gereğine inanan, bu bağlamda hayatı dönüştürmeye çalışan erkeklerin de eşitlik mücadelesinin içinde olması gerekiyor. Kadına şiddet sadece kadınların sorunu değil.

Evet "Kadın cinayetleri politiktir", o yüzden de politik alanda şiddetsizliği güçlendirecek olan siyasal iktidardır, dolaylı ve doğrudan vergilerimizle cinsiyet eşitliği politikalarını yaşama geçirecek olanlar iktidar konumlarıdır. Ancak yapılabilecek başka şeyler de var. Kadınların, kadın örgütlerinin mücadelesi önemlidir, daha da güçlenmelidir. Gündelik yaşamın içindeki tüm bileşenlerin desteği ve katkısı önemlidir. Birbirimizle, yol arkadaşlarımızla yanlışları doğru yaparak, düzelterek daha geniş alanlara hitap edebilmelerini sağlayarak bu işi yapabiliriz. Ama tüm bu sürecin içinde belki de en büyük değişimi yerel medyadan bekliyoruz. Dijital dönemin yansıttığı dil bizim için çok önemli. Yerel medya, ulusal medyanın dili üzerinde de çalışmaya devam ediyoruz aslında. Medyanın toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir dil geliştirmelerini istiyoruz.

Tuğçe Şenel: Göçmen kadınlarla ilgili bir soru sormak istiyorum. Ne yazık ki kadın mücadeleleri savaşın gölgesinde devam ediyor. Türkiye'ye göç eden kadınlar ve çocuklar yıllardır çeşitli sorunlarla karşı karşıya. Şimdi Suriye'deki paylaşım savaşları dolayısıyla yeni bir göç hareketi olabilir. Kadınlarla ilgili ne tür çalışmalar yapılabilir?

Canan Güllü: Öncelikle hepimiz kendimize sormalıyız bizim yarı mülteci, göçmen olmama gibi bir garantimiz var mı? Ben konuya buradan başlıyorum. Bu sorunun cevabını "Hayır" diyebiliyorsam, o zaman oturalım kimse kimseye yardım etmesin, ama hepimizin geleceğinin aslında pamuk ipliğine bağlı, siyasi liderlerin yapboz tahtalarıyla gittiği bu süreçte bu konuda hepimizin çalışması lazım.

Tüm bu sürecin içinde biz kendi adımıza ev içi şiddet acil yardım hattımıza şu an bize göç eden ülkelerden Arapça ve Farsça dillerini koyarak şiddete maruz kaldıklarında bize erişimlerini sağlıyoruz. Hatta onlarla ilgili el broşürlerinin de sahada dağıtılması, daha çok yerleşik alan olarak gittikleri bölgelerde ya da belediyelerin orada olmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Ayrıca **Göçmen Kadınlar Platformu** diye bir platformumuz var bizim, yurtiçi-yurtdışı, daha doğrusu dünyanın birçok ülkesindeki arkadaşlar buradan başka ülkelere göç etmiş kadınların da orada yaşadığı sorunlar var. Bir, "kendi ülkemize göç etmiş kadınlar için ne yapabiliriz?" iki, "ülkemizden göç etmiş kadın arkadaşların derdi, çilesi ne?" onlar için ne yapabiliriz diyerek düşünmeliyiz.

Bu algıyı genişleterek aslında destek olmaya çalışıyoruz o kadar sıkıntıları var ki, örneğin burada geçici koruma altında kalan Suriyeli kadınlar şiddetle uğraşsalar bile hukuka eriş-

miyorlar çünkü buradan sınır dışı edileceklerine inanıyorlar. İkinci, üçüncü, dördüncü eşler alınıyor ses çıkaramıyorlar. Aslında bakarsanız bir tarafıyla yurdundan edilmiş insan onuruna yakışır bir ortamdan gelmiş kadınlar var. Sadece Suriye'deki kadınlarla sınırlı değil, IŞİD'ten kaçan kadınlar, Ezidi kadınlar gibi başka başka hikâyelerimiz var.

Savaşlar bir kere bizler için tecavüzlerin yani kadın bedeni üzerindeki eylemlerin sürdüğü bir süreç. Bir kere bunu hiç aklımızdan çıkarmayalım. İşte son dönemde İran'da yaşanan olaylara bakıyorsunuz, Suriye'de yaşanan olaylar, Lübnan'da yaşanan olaylar, Ukrayna'da yaşanan olaylar. Yani dünyanın geneline baktığınızda stratejik konum olarak Türkiye'nin içinde bulunduğu konum da bambaşka bir yerde. Burada bir siyasi boşluk da var aslında. Siyasetin çok bilgilendirme yapmadığı, sivil toplum örgütleriyle çok işbirliğine yanaşmadığı bir dönem yaşıyoruz. Ben tüm dünyanın önümüzdeki günlerde de iklim krizi nedeniyle göçlere sebep olacağı bir durum içinde kalacağını düşünerek çok çabuk bir Göç Bakanlığı'nın kurulmasını talep ediyorum. Kadın Bakanlığı ve Çocuk Bakanlığını belki söyleme fırsatım olmadı, onu da eklemiş olayım. Eşitliğin sağlanması toplumsal cinsiyet eşitliğiyle beraber şiddetsiz bir dünya için ne kadar gerekli ise yakın tarihimizdeki krizleri de kontrol edebilmek adına bir Göç Bakanlığının kurulması gerekiyor.

Tuğçe Şenel: Kesinlikle. Çok teşekkür ederim. Son olarak şunu söylemek istiyorum, Önümüzde 2025 yılı ve 8 Mart var, kadınlara ve kadın örgütlerine ne söylemek istersiniz?

Canan Güllü: Önümüzdeki 8 Mart aslında Pekin Deklarasyonunun 30. yılı biliyorsunuz. Biz Pekin Deklarasyonunun Orta Avrupa tarafından hazırlığı yapılan, sivil toplum örgütleri ile hazırlığı yapan grubun sekreteryalığını yapıyoruz. Bir rapor hazırladık, raporu Birleşmiş Milletler grubuna sunduk. Hatta geçtiğimiz ay itibarıyla de Cenevre'deki toplantıya katıldık. 8 Mart bizim için önemli.

Yani son 30 yılda hangi adımları attık diye geriye dönüp baktık ve ileride neler yapılabileceğini araştırdık. Şiddet bütün dünyaya hâkim oluyor adeta, kadın istihdamının daha da azaldığı, eşit işe eşit ücret hedefinin hala belli aşamaya gelemediği koşullarda ben kadın dayanışmasının daha da güçlenerek devam etmesini istiyorum.

Evet, bu dönemde olumlu gelişmeler de oluyor. Türkiye için ve dünya için teknolojinin de gelişmesi sebebiyle ciddi bir dayanışmanın varlığına tanıklık ediyoruz. İspanya'da bir şey oluyor, Türkiye'den ses çıkıyor. İran'da bir şey oluyor, Türkiye'den ses çıkıyor hatta dünyadan ses çıkıyor. Bu anlamıyla Türkiye için kadın örgütlüğünün güçlenmesi mücadelesinin, güçlü bir ağının var olduğunu biliyorum. Onlardan bir halkayız biz de. Genç arkadaşlarımın bu sürece dâhil olduğuna tanıklık etmek çok güzel. Sendikalarla kadın aktivizminin birleştiği, iş dünyasındaki mücadelenin varlığını ateşlemek.. Aslında iş dünyası kendi ticari noktalarına eğilmişken birden onlar da bu sorunların farkında diye düşünüyorum. 2025 yılında "**Dayanışma yaşatır!**" sözümüzün büyük cümlelerle, güçlü seslerle, hatta büyük haykırışlarla devam etmesini istiyorum. Onun için de bu cümlenin son kelimesini de her zaman olduğum ve inandığım bir şey olarak "**Mücadele kazandırır!**" diyorum.

Tuğçe Şenel- Canan Hanım, Tez-Koop-İş Kadın Dergisi'ne çok kıymetli zamanlarınızı ayırdınız, size çok teşekkür ediyoruz.

Yenimahalle Batıkent Batisitesi Mahallesi Muhtarı Selma Kaman ile Söyleşi

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi olarak konuğumuz yaşamımıza en çok dokunan seçilmiş kadınlardan biri. Batisitesi mahallesi Muhtarı Selma Kaman. Kendisinden 31 Mart 2024 Mahalli İdareler seçimlerinde ilk kez bir kadın muhtarın seçilişi sürecini ve çalışmalarını paylaşacağız.

Tez-Koop-İş Kadın

Nejla Kurul: Selma Hanım hoş geldiniz, Kadın Dergimiz için zaman ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz. Muhtar olarak 8 aydır görev yapıyorsunuz, kuşkusuz kısa bir süre ama enerjiniz o kadar iyi ki çok etkili çalışmalar yaptığınızı hissedebiliyorum. Hoş geldiniz.

Hemen ilk soruya geçeyim. Muhtarlık seçimlerine katılmak düşüncesi nereden nasıl aklınıza geldi? Bu tür kararları almak, zaten çok yoğun olan kadınlar için daha da güç. Nasıl oldu adaylık süreci, bir aday daha vardı, bildiğimiz kadarıyla erkek adaydı. Ama Batisitesi Mahallesinin tercihi sizden yana oldu.

Selma Kaman: Batisitesi Mahallesi'nin kadın muhtarı olmaktan dolayı çok mutlu olduğumu, onur duyduğumu ifade etmek isterim. Özel sektörde elektronik teknisyeni olarak 25 yıl çalıştıktan sonra emekli olmuştum ve bir emeklilik yaşamına uyum sağlarken birkaç ay sonra 31 Mart seçimleri gündeme yerleşti. Siyasetin çok içinde olmamakla birlikte genel olarak izleyen biriydim. Çevremdeki arkadaşlar, komşular ve dostlar muhtar olmam konusunu işlemeye başladılar. Bu teklif hoşuma gitti ama kolay olmayacağını da farkında idim. Sonuç olarak kabul ettim. Bana teklifi getiren arkadaşlarımın, komşularımın, diğer mahallelerden arkadaşlarımın ciddi desteğini aldım. Seçim süreci, her üretim süreci gibi toplumsal bir emek süreci ile ilerliyor. Bir program çıkardık ve ben kapı kapı dolaşarak ev ziyaretlerinde bulundum. Her ziyaretimde kendimi tanıttım, yapmak istediğim çalışmaları anlattım, gece gündüz sokaklarda, alanlardaydım. Neden muhtar

olmak istediğimi, hangi deneyimlere sahip olduğumu, yaşam içinde biriktirdiklerimi bu süreçte nasıl kullanmak istediğimi ifade ettim.

Nejla Kurul: Batıkent mahallerinde birinde yaşayan birisi olarak "mahalleli olma" halindeki dönüşümü sadece görmekle kalmıyor yaşıyorsunuz da. Bu muhtarlık için önemli bir deneyim. Kısa bir zaman geçti ama mahallede ne tür çalışmalar yürüttünüz? Neler yapmayı planlıyorsunuz?

Selma Kaman: Batıkent'te ve genel olarak Türkiye'de kadınlar daha zor durumda. Bir ayırım yapmak istemiyorum ama bir gerçeklik de var. Kadın zamanlarının önemli bir kısmını evde geçiriyorlar, bir kısmı işe gidiyorlar ama evdeki yükü yine aynı, çocuğa, çocuklara bakmak, hiç bitmeyen ev işlerini yapmak, yaşlılara bakmak... Bunlar devam edip gidiyor. Kadınların ekonomik bağımsızlığı çok önemli. Bu nedenle evde iş yapabilecek kadınlarla evde iş yapabilecek kişileri arayanları buluşturdum. Yine dışarıda iş yapmak isteyen kadınlarla işverenleri buluşturmaya çalıştım.

Nejla Kurul: Muhtarken dikkatinizi çeken olaylar var mıydı? Özellikle söylemek istediğiniz olaylar...

Selma Kaman: Dikkatimi çeken şeylerden biri kadınların Muhtarlığa geldiklerinde kendilerini çok iyi biçimde ifade etmeleriydi. Kendi özel yaşamlarından, eşinden ve çocuklarının sorunlarından o kadar rahat biçimde söz edebiliyorlardı ki... Hayran kaldım. Kendilerini dinleyen bir muhtar, bir kadın olunca iletişimin önemi daha da ortaya

çıkıyor. Sorunlar her zaman çözülemeyebilir ama konuşmak önemli.

Şunu anımsıyorum, boşanma sürecinde bir kadın vardı, evlilik ilişkisinin yürümediğini herkesin çok acı çektiğini söylüyordu. Desteğe ve dayanışmaya gereksinimi vardı, ayrıca ekonomik olarak bağımsızlığa. Bu süreç oldukça öğretici idi.

Nejla Kurul: Muhtarlıktan sonra yaşamınız nasıl değişti? Anlatır mısınız?

Selma Kaman: Yine çalışıyorum ama çalışma sürecim çok farklılaştı. Gecemiz gündüzümüz yok, hafta içi çalışıyoruz hafta sonumuz yok, mesai saati yok.. Sürekli insanlarla birlikteyiz. "Öğrendiğim şey şu asıl olan iletişim, birbirimizi anlayabilmek." Şunu da ifade edebilirim; "muhtarların yetkisi yok ama etkisi çok."

Nejla Kurul: Kadınların seçme hakkı, kısmen yaşama geçiyor ancak seçilme hakkı bağlamında sorunlar devam ediyor. Yaşamın yarısını, yaşamı üretiyoruz, ama genel ve yerel seçimlerde, sendikalarda, sivil toplum kuruluşlarındaki seçimlerde bu oranın çok altındayız. Seçilmiş bir kadın olarak üyemiz kadınlara, genel olarak kadınlarla ne söylemek istersiniz?

Selma Kaman: Öncelikle şunu ifade etmeliyim. "Kadınlar vazgeçmemeli!" "Yılmamalı!". Kararlı olup hedeflediği çalışmalarını etkili biçimde sürdürmeli!

Nejla Kurul: Evet, vazgeçmeyeceğiz! Tez-Koop-İş Kadın Dergisine katkınızdan dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Söyleşi:

Doç. Dr. Şafak Yalçın Şahiner ile Depresyon Üzerine Konuştuk

Doç. Dr. Şafak Yalçın Şahiner / Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesi.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Değerli hocam öncelikle Sendikamız Kadın Dergisi'nin sorularını cevaplamak üzere zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Çevremizde "depresyodayım" diyen kişilerin sayısı giderek artıyor. Bu nedenle Dergimizin bu sayısında depresyona dair bir değerlendirme alalım dedik. Size göre depresyon nasıl bir hastalıktır?

Şafak Yalçın Şahiner: Depresyon kişinin çevreye olan ilgi ve isteğini azaltan, çökkün hissetmesine neden olan, kişiyi yapması gereken işleri yapmaktan alıkoyan ve belirtilerin en az on dört gün boyunca devam ettiği bir hastalıktır. Depresyon tanısı koymak için kişinin sadece mutsuz veya üzgün hissetmesi yeterli değildir. Bunun yanında başka belirtilerin de olması, en az on dört gün sürmesi, kişinin günlük yaşamının etkilenmesi ve eskiden yapabildiği faaliyetleri yapamaz hale gelmesi gerekmektedir.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Peki depresyonun belirtileri nelerdir? Hangi durumlarda bir uzmana başvurmak gerekir?

Şafak Yalçın Şahiner: Depresyonun birçok belirtisi vardır. Ancak hastalık tanısı koymak için hepsinin mevcut olması gerekmez. Bu belirtiler çökkün ruh hali, ilgi ve istek kaybı, uykusuzluk veya aşırı uyuma, iştah ya da kilo değişikliği, hareketlerde yavaşlama veya huzursuzluk, enerjide azalma, odaklanma ve karar vermede zorluk, değersizlik veya suçluluk düşünceleri, geleceğe dair umutsuzluk, ölüm veya intihar düşünceleridir.

Bu belirtilerden birkaç tanesi iki haftadan uzun sürüyorsa ve günlük hayatı olumsuz etkiliyorsa bir uzmana başvurmak önemlidir. Ancak kişinin ölüm ya da intihar düşünceleri varsa hiç vakit kaybetmeden, beklemeden bir uzmana başvurması şarttır.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Depresyon sık görülen bir hastalık mıdır?

Şafak Yalçın Şahiner: Evet, depresyon oldukça yaygın görülen bir hastalıktır ve yaygınlığı gün geçtikçe artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütüne göre Dünyada yetişkinlerin yaklaşık %5inin depresyondan etkilendiği tahmin edilmektedir. Depresyonun gebelerde ve yaşlılarda görülme sıklığı daha yüksektir. Ayrıca kadınlarda erkeklere göre iki

kat fazla görülmektedir. Depresyon mevsimsel özellik de gösterebilmektedir. Sonbahar ve kış aylarında da daha yüksek oranlar karşımıza çıkmaktadır.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Depresyon neden olur?

Şafak Yalçın Şahiner: Depresyon diğer ruhsal hastalıklar gibi psikolojik, biyolojik ve sosyal birçok faktörün etkileşimi ile ortaya çıkan bir hastalıktır. Bazı durumların varlığı ise depresyonun ortaya çıkma olasılığını artırır. Bunların başında işsizlik, şiddet, sevdiklerini kaybetme, istismar, ihmal gibi olumsuz yaşam olayları gelmektedir. Kişinin sosyal desteğinin yetersiz olması ve yalnızlık da önemli bir risk faktörüdür. Ayrıca genetik yatkınlık, fiziksel hastalıkların varlığı ve sayısının fazla olması, alkol-madde kullanımı, gebelik gibi hormon dengesinin değiştiği durumlar depresyon yatkınlığını arttırmaktadır. Kansızlık, hipotiroidi gibi bazı hastalıkların varlığında da depresyon tablosu görülebilmektedir.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Depresyon önlenir mi?

Şafak Yalçın Şahiner: Bazı müdahalelerin depresyonun oluşumu veya tekrar etmesini önlediği yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Bunların başında yaşam tarzı değişiklikleri gelmektedir. Uyku düzenine dikkat etmek, sağlıklı beslenmek, alkol-madde kullanmamak, egzersiz yapmak, kendimize zaman ayırmak, sosyal destek sistemini arttırmak, yüklerini paylaşmak, sağlıklı iletişim kurmak depresyondan korunmada önemli faktörlerdir. Ayrıca çocuklarımıza duygularını tanımayı, stresle doğru şekilde başa çıkmayı ve problem çözmeyi öğretirsek onların ileride depresyon geçirme riskini azaltmış oluruz.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Depresyonun tedavisi var mıdır?

Şafak Yalçın Şahiner: Depresyon tedavi edilebilir bir hastalıktır. Tedavide psikososyal tedaviler ve ilaç tedavileri tek başına ya da birlikte uygulanmaktadır. Tedavinin nasıl, ne sürede uygulanacağı kişiye özgü bir şekilde hastalığın şiddeti de göz önüne alınarak belirlenir. Tedavinin kime, nasıl, ne sürede uygulanması gerektiğine muhakkak hekim karar vermelidir. Tedavi sürecinde terapi ve ilaç tedavilerinin yanında sosyal desteğin artırılması, sağlıklı yaşam tarzının benim-

senmesi, alkol ya da madde kullanımından uzak durulması da son derece önemlidir.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Tedavide sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Şafak Yalçın Şahiner: Öncelikle kişi kendisinde depresyon belirtilerini fark ettiğinde zaman kaybetmeden hekime başvurmalıdır. Bu hekim aile hekimi olabileceği gibi iş yeri hekimi ya da psikiyatri hekimi de olabilir. Hekim kişi ile görüşme yapacak, muayene edecek ve bazı tetkikler isteyebilecektir. Bu aşamada hekime samimiyetle tüm hastalık belirtileri anlatılmalıdır. Bazen depresyon diye düşünülen belirtiler başka bazı hastalıklar ya da kullanılan ilaçlar nedeni ile de olabilir. Bunu unutmamak gerekir.

Tedavi süreci sabır gerektiren bir süreçtir. İlaç ya da terapiler hemen sonuç vermeyebilir. Kararlı bir şekilde hekimin önerilerine uygun olarak tedaviye devam eder, ölüm ya da intihar düşünceleri gibi olumsuz düşünceleri var ise zaman kaybetmeden hekimi durumdan haberdar etmek önemlidir. Tedaviye devam ederken kişinin kişisel bakımına ve hayat rutinine mümkün olduğu ölçüde devam etmesi, uyku ve yeme düzenine önem vermesi, spor yapması, zevk aldığı aktiviteleri yapmaya çalışması, arkadaşları ile görüşmeye devam etmesi ve duygularını güvendiği kişilerle paylaşması, zorluk çektiği alanlarda çevresinden destek alması, alkol ve madde kullanımından uzak durması sürecin daha rahat atlatılmasını sağlayabilir.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Kişiler psikolojik sorunlar söz konusu olduğunda bu konuyu çok kolay ertelemektedirler. Bu konuyu da dikkate alarak eklemek istediğiniz bir şey var mıdır?

Şafak Yalçın Şahiner: Depresyon tedavi edilebilen bir hastalıktır. Kişi şeker hastalığı ya da tansiyon hastalığı için nasıl hastanelere başvuruyor ve tedavi görüyorsa depresyon için de muhakkak sağlık kuruluşlarına başvuruda bulunmalı ve hekimin uygun gördüğü tedaviyi aksatmadan kullanmalı, ayrıca mümkün olduğunca sağlıklı yaşam tarzını benimsemelidir.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi: Bir kez daha çok teşekkür ederiz.

Kadınlar, Filler ve Saireler

Tez-Koop-İş Kadın

Tez-Koop-İş Sendikası Kadın Dergisi olarak hangi oyunu tanıtım sorusunu kendimize sorduğumuzda adında 'kadın' geçen her oyun öncelikle dikkatimizi çeker. Bu kez de öyle oldu. Ankara'nın hafif yağmurlu, soğuk ve karanlık bir akşamında oyunu izlemeye gittik. Küçük Tiyatro'nun sıkışık koltuklarında kucağımızda bir küçük tepelik oluşan kabanlar, çantalar, yol üstünde yapılmış alışveriş torbalarının arkasından oyunu seyre daldık. Çok etkili oyunculuklarıyla Nevra Kayabaşı, Filiz Demiralp, Gül Öz ve Gizem Koçer bizleri, şimdinin içinden yaşamlarımızın belli dönemlerine alıp götürdü, adeta bir zaman yolculuğu yaptık. Sibel Erdenk'in yönettiği oyunda, emeği geçenleri, sahnenin önündeki ve arkasındaki emekçileri Tez-Koop-İş Kadın Dergisi olarak sevgiyle selamlıyoruz.

Yunus Emre Gümüş *Kadınlar, Filler ve Saireler* adlı kadınlar üzerine bir oyun yazdı. Ortaya çıkan yapıt, kadınların iç dünyasına bir hayli yaklaşabildiği için onlarca kadın tiyatro sanatçısının sahnede dilinden dökülen sözler, şarkılar, danslar, kederli veya sevinçli sesler, beden hareketleri, kahkahalar, ağlamalar, çığlıklar haline gelmeye devam ediyor. Oyun, Türkiye'nin pek çok ilinde farklı oyuncular tarafından sahnelenmiş ve sahnelenmeye devam ediyor. Bu oyun hakkında yazarı, "farklı üç kadının hayatla, kendileriyle ve ötekilerle yüzleşmesi ve dahi mücadelesi" demiş. Devlet Tiyatrolarının web sayfasında yer alan tanıtımında oyun hakkında dile getirilenler şunlar¹:

"Büyük bir şehirdeki sıradan bir apartmanda birbirine komşu olan üç kadının trajikomik hikayesi. Bir tarafta evlilik hazırlıkları yaparken on iki yıllık sevgilisi tarafından terk edilen bir kadının hayata tutunma çabası, diğer tarafta hayatı boyunca başkalarının mutluluğu için kendini ihmal etmiş bir kadının rahmi alınmadan önce son bir gayretle çocuk sahibi olma arzusu, öteki tarafta günübirtik ilişkilerden kur-

tulmaya çalışırken her sabah dipsiz bir yalnızlığa uyanan başka bir kadının beyaz atlı prensini bulma hayalleri...

Yan yana dairelerde birbirlerinden habersiz benzer dertlerle boğuşan üç yalnız, kentli kadının aileleriyle, arkadaşlarıyla, erkeklerle, hayatla ve dahi kendileriyle baş etme maceralarının tüm karanlığına rağmen eğlenceli hikayesi. Birbirine tutunmazsa düşecek bu kadınların fillerle ilgisini anlayabilmek için hikayelerine daha yakından bakmak gerekecek...

Başka kadın oyuncuların oynadığı oyun, farklı mecralarda farklı biçimlerde yorumlanmış, söyle anlatılıyor kadınlar: "Kadınlardan biri, "şehrin loş barlarında beyaz atlı prensini arayan nevroitik bir prenses," ikincisi, "genç yaşta ömrünü bir erkeğe ipotek etmiş intihara abone domestik bir hayalci", son kullanma tarihi bir yıl sonra dolan rahmiyle dünyayı kurtarmaya soyunan ekolojik bir anarşist...² Oldukça çarpıcı! Değil mi?

Kadınlar ve filler neyin nesidir, bu kavramsal yan yanalık nedir dedimizde, filler dünyanın en duygusal hayvanlarıdır mı demeliyiz izleyici yorumlarından esinlenerek... Oyundan esinlenerek filler 'unutmayan hayvanlar mıdır? Arama motorlarından kısa bir tarama bile filler hakkında çok da yaygın biçimde bilinmeyen şeyler söylüyor: Filler oldukça yetenekli hayvanlar. Yunuslar ile aynı zekâ düzeyine sahip olduğu belirtiliyor. Kederleniyorlar. Kendi yavrusu olmayan yavru fillerin bakımını üstleniyorlar, şeyleri taklit ediyorlar, başkasını düşünüyorlar, alet kullanıyorlar, iş birliği yapıyorlar, bellekleri güçlü, unutmuyorlar, öz farkındalıkları da önemli özellikleri arasında sayılıyor.

Kadınlar, Filler ve Saireler derken, oyunda kadın-oluş anlatılıyor. Kadının içindeki çokluk anlatılıyor adeta. Her kadının yaşamının bir evresinde bu üç kadın, hatta çok daha fazla kadın var. Toplumsal cinsi-

¹ <https://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/oyunde-tay/4007?a=kadınlar,-filler-ve-saireler>, Erişim Tarihi: 26 Aralık 2024.

² <https://ekinyazint.wordpress.com/2014/01/27/kadınlar-filler-ve-saireler-tiyatro-3/>, Erişim tarihi: 26 Aralık 2024

yete dair kalıp yargıların kadınların yaşamını ciddi biçimde etkilediği günümüz koşullarında, oyunda geçen kimi cümleler, kadınların bir kısmının kendine sorduğu ve yanıtlarını yine kendilerinin verdiği cümleler: "Böyle bir dünyaya çocuk getirmek istemiyorum desem çok mu klişe olur! Aslında tam da böyle bir dünyaya çocuk getirmek istiyorum. Bu dünyayı yamyamların eline terk edemeyiz. Öyle çocuklar yetiştirmeliyiz ki dünya için umut olsunlar.."

Oyunun kadına yönelik şiddet vurgusu oldukça önemli idi:

Bunu biliyor musun?

- Dünya kadın nüfusunun yüzde onu hayatlarının bir bölümünde tecavüze maruz kalıyor, her dört çocuktan biri on sekiz yaşına gelmeden cinsel istismara maruz kalıyor.
- Bu arada tecavüze uğrayan kadınların yüzde elli dördü on sekiz yaşın altında.

-Bunu biliyor musun?

- Aile içi şiddet, tecavüzler, çocuk istismarları, kadın cinayetleri istatistiklerinin arasına sıkışmış on binlerce hayatın farkında mısın?...

Biz de "bunu biliyor musun?" diye soralım. Türkiye OECD ülkeleri arasında kadına yönelik şiddette birinci sırada yer alıyor.

Küçük Tiyatro'dan çıkarken oyunu izlemeye girdiğimiz gibi değiliz. Farklılaştık, artık daha duyarlı, daha güçlü, daha canlıyız. Oyundan etkilendik, düşünmeye devam ediyoruz.

Arama var mı diye telefonlarımıza baktığımızda, asgari ücretin açıklandığını öğreniyoruz. Ne olmuş asgari ücret? 22.104 TL. Anlaşılan o ki insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmemiz istenmiyor. Hele tiyatroya, baleye, konserlere gitmemiz hiç istenmiyor, kitap almamız bekleniyor. Milyonlarca işçi, bu ücret düzeyinde açlıkla bile mücadele edemeyecek!

Oyunun sonu da umut doluydu! Biz de insan onuruna yaraşır bir yaşam için direneceğimizden umutsuz değiliz! Kendimizi öyle geliştirelim ki kadınlar olarak dünya için umut olalım! Öyle iyi örgütlenelim ki dünya için güç olalım!

Yunus Emre GÜMÜŞ

TOPLU OYUNLARI 1

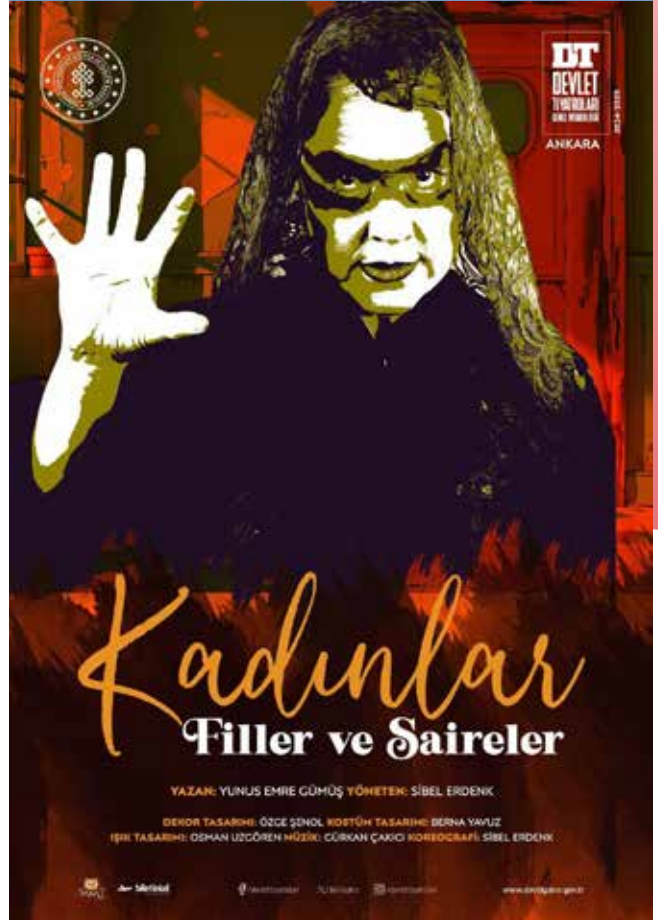
Kadınlar Filler Ve Saireler

Erkekler Futbol Ve Dahası

Cinayet Kadınları

Mitos
Boyut

TIYATRO / OYUN DİZİSİ 614
kitapyurdu.com

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veri Okur-Yazarlığı ve Veri Analizi Eğitimine Katıldık

Tez-Koop-İş Kadın

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin (CEİDizler) Avrupa Birliği finansmanı ile sürdürdüğü Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz III kapsamında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veri Okur-Yazarlığı ve Veri Analizi Eğitimi" 14-15 Ocak'ta Ankara'da gerçekleştirildi. Toplantıya Sendikamızı temsilen Berfin Diren Demirkaya katıldı.

Eğitimin ilk gününde Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Sosyal Araştırma Yöntemleri Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Dr. Hilal Arslan, toplumsal cinsiyet verileri hakkında bir sunum yaptı. Toplumsal cinsiyet verilerini görselleştirirken kullanabileceğimiz araçların ve uygulamaların tanıtıldığı toplantıda ilgili verilerin nasıl yaygınlaştırılabileceği de tartışıldı.

Eğitimin ikinci gününde ise Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Nüfus Bilimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alanur Çavlin, toplumsal cinsiyete duyarlı veri analizi ve analizlerde kullanılabilecek dijital araçlar hakkında bir sunum yaptı. Eğitim programının sonunda

çeşitli politika örnekleri toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirildi. Bu politikalardan birisi de İsveç'in Karlskoga kentinde belediye tarafından yürütülen kar küreme işiydi:

2011 yılında, bir grup araştırmacı, kentte cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük politikaları gözden geçirmekteydi. Bir görevli, "en azından kar küreme işinin cinsiyet eşitsizlikleriyle bir ilgisi olamayacağı" konusunda espri yaptı. Bu espri üzerine araştırmacılar kar küreme işini de cinsiyet eşitliği bakımından değerlendirmeye karar verdi. Araştırmacılar, kar küreme görevlilerinin sırasıyla hangi yolları temizlediğini öğrenerek bu yolları kullananları cinsiyetlerine göre ayırtırdı. O dönemde çoğu kentte olduğu gibi Karlskoga'da da öncelikle ana trafik arterleri ve özel araçlar tarafından kullanılan yollar, ardından ise bisiklet yolları ve kaldırımlar temizleniyordu. Erkeklerin kadınlara kıyasla daha sık araba kullandığı; kadınlarınsa daha ziyade toplu taşıma ve bisikleti kullandıkları; sıklıkla da gidecekleri yerlere yürüyerek ulaştıkları tespit edildi. Bu nedenle karlı hava koşullarında kaygan ve tehlikeli yollardan geçen kadınların yararlanma oranları da daha yüksekti. Kentteki kar küreme politikası elbette kasıtlı biçimde kadınları dezavantajlı hale getirmeyi amaçlamıyordu. Ancak toplumsal cinsiyete duyarlı verilerin yokluğu, kadınları olumsuz etkilemişti. Bunun üzerine Belediye Meclisi, kar küreme işinin sıralamasını anaokullarının etrafındaki alanları, okullara giden yaya ve bisiklet yollarını önceliklendirecek biçimde değiştirdi.

Eğitimde, yukarıdaki örnek bağlamında toplumsal cinsiyet açısından tarafsız görünen kimi politikaların dahi eşitsizlikleri derinleştirmeye ve yeniden üretmeye hizmet edebildiği; herhangi bir politikanın eşitlik hedefine ulaşabilmesinde cinsiyete dayalı biçimde ayrıştırmış verilerin son derece önemli olduğunu ortaya kondu.

Toplumsal yaşamın her alanında, gerek kurumsal düzeyde gerekse hükümet politikaları düzeyinde kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasının ilk adımının toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretmek, verileri analiz etmek ve yaygınlaştırmak olduğunun anlaşıldığı eğitim programı, katılımcıların dayanışma, eşitlik ve birlikte mücadele dilekleriyle sona erdi.

DOSYA: KARŞILAŞMALAR

Tez-Koop-İş'te Kadınlar Buluşuyor, Örgütleniyor!

Sendikalarda Kadınların Güçlenmesi: Karşılaşmalar, Bağlantılar, Ağlar

Prof. Dr. Nejla Kurul / Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı

Giriş

Bir işi bitime kaygısı olmadan kent caddeleri ve sokaklarında dolaştığınız, tüm zahmetine karşın kentin aşına olmadığınız mekanlarına gittiğiniz zamanlar oluyor mu? Cevabını duyar gibiyim. "Çok ender." Peki sendika üyeleri ve temsilcileri olarak işyerlerini sadece emekçilerle karşılaşmak ve konuşmak için ziyaret ettiğimiz zamanlar hangi sıklıkla oluyor? Bu sorunun cevabını da duyuyor gibiyim. Modern zamanlar bizleri sürekli bir işin takibine yönlendiriyor. Düşüncelerimizi karşılaşmaların akıntılarına bıraktığımız çok ender zamanlar yaşıyoruz.

Yaziya başlama gücü veren bu başlangıç, flanör kavramını çağırıştırıyor. Flanör, 'aylak kent gezgini' anlamında kullanılan bir kelime. Kentte koşturan, çalışan diğer insanların tersine bu karakter sokakları sakince dolaşır, gözlem yapar, düşünür, gözlemlerini yazabilir de. Flanör genellikle edebiyatta erkek karakter olarak ifade edilir. Daha sonra, kadınlar için flanöz kelimesi ortaya atıldı. Walter Benjamin'den esinle, kentlerdeki "kalabalıklar flanör ve flanözün evi gibidir." Flanör ve flanöz için karşılaşmalar, bakış açıları, anlamlar ve değerlerle doludur.

Adalet Ağaoğlu'nun 'Karşılaşmalar' kitabının Tanıtım Bülteni'nde ifade edildiği gibi, "yazar, hem okurlarıyla hem de kendisiyle karşılaşıyor, karşı karşıya kalıyor, karşı duruyor." Dergi ve gazete yazılarıyla, dene-

meleriyle, söyleşileriyle, bunu yeniden yapıyor. İşte sendikal alanda kadınlar arası karşılaşmalar, tam da bu özgün kavramlar ve kavrayışlar zemininde okunmalı! Gündelik yaşamda, siyasal yaşamda, sendikal yaşamda karşılaşmalar hem rastlantısal hem de iradi olabilir. Ancak kendiliğinden kalabalıklardaki karşılaşmalar çoğunlukla rastlantısal! Bu karşılaşmalar, Spinoza'dan esinle karşılaşmalar sevinçli olabildiği gibi kederli de olabilir.

Kadınların Karşılaşmaları Üzerine Düşünmek

Karşılaşmalar hakkında düşünmek gerekir. Peki düşünmek nedir? Foucault'a göre¹, *ilk olarak* düşünmek, her zaman deneylemektir, yorumlamak değil, deneylemek ve deneyim, her zaman aktüel olan, doğmakta olan, yeni olan, olmakta olandır. Kanımızca, deneyimler, karşılaşmalarla başlar. Deneyimler, insanlarla, toplumun belli bir kesimi ile, doğanın canlıları ile düşünmeyi uyaran karşılaşmalar yaşamak demektir. Düşünürün dünyasında düşünmek, *öncelikle* görmek ve konuşmaktır, ama gözün şeylerde takılı kalmayıp "görünürlüklere" kadar yükselmesi ve dilin sözcüklerde ya da tümcelerde takılı kalmayıp sözcüğe kadar yükselmesi koşuluyla. Bu, arşiv olarak düşünmedir. *İkinci olarak* düşünmek, bir şeyi eyleyebilme, yapabilme gü-

1 Akt. Gilles Deleuze (2013). **Müzakereler** ikinci baskı, Norgunk Yayınları, s. 108.

cünde olmaktır, yani güç ilişkilerinin şiddete indirgenmeyip, eylemler üzerinde eylemler, yani "teşvik etmek, sürüklemek, caydırmak, kolay ya da zor hale getirmek, serbest bırakmak ya da sınırlamak, az ya da çok olası kılmak..." gibi edimler oluşturduğunu anlamak koşuluyla, güç ilişkileri kurmaktır. Bu, strateji olarak düşüncedir. *Son olarak*, "özneleşme süreci" olarak bir düşüncenin keşfi vardır: Burada yeni yaşam olanaklarının icadı bulunur. Özne olarak değil, sanat yapıtı olarak varoluş ve bu son evre, sanatçı-düşüncedir.

Kadınların sendikal yaşamda güçlenmesi kadınlar arasında ve karma alanlarda karşılaşmalar ve deneyimler için vesileler yaratmakla olur: İşyeri toplantıları, varsa şubelerde toplantılar, kahvaltı ve yemek organizasyonları, söyleşiler, paneller, konferanslar, çevrimiçi toplantılar, ortak araştırmalar, okuma grupları, doğa gezileri, doğum günleri kutlamaları, 25 Kasım'lar, 8 Mart'lar, 1 Mayıs'lar, yeni yıl, bayramlar,

ziyaretler. Kadınların karşılaşmalarını düşünmek; diğer deyişle birbirini görmek, karşılıklı konuşmak demektir. Karşılaşmalar yapabilirlik kapasitesini yükselttiği gibi kadınları sendikal yaşamın yeni olanaklarını icat etmeye de vesile olur. Bu vesilelerin gerçekleşebilmesinde, kadınların hem sendika genel merkezlerinde hem de yerel düzeyde örgütlenmelerinin ciddi bir payı vardır.

Evinin Dışına, Kamusal Alana, Sendikal Alana Uzanan Kadınlar

Kadınların evden, özel alandan uzaklaşmaları engellenirse, onların başka insanlarla, toplumla, doğa ile, kitaplarla, dergilerle, sanat ürünleriyle karşılaşmaları engellenmiş olur. Yaşama daha az katılmak ve daha sınırlı bir yaşam sürdürmek anlamına gelen, ancak kadınları koruma adına yapılan bu "sakın evden uzaklaşma!" telkinleri ataerkil düzenin kitabında tekrarlanır durur. Kadınların, gençlerin "gözü açılmamalı", "başı erkenden bağlanmalı", bir evden diğerine geçiş olsa

bile kadınlar "evden uzaklaşmamalıdır." Gerçekte, kadınların kamusal alana çıkışları, bu geleneksel anlatıdan uzaklaşmalarıyla mümkündür.

Ev, özel alandır, kadınların çıkışına izin verilmeyen alan ise kamusal olandır. Hannah Arendt'in sözleriyle, "Özel/kişisel(deki) yoksunluk, anlamını başkalarının yokluğunda bulur; özel (haldeki) insan başkalarının gözüne görünmez, o nedenle sanki yokmuş gibidir. Yaptıkları kale alınmaz, başkaları için doğurgusu yoktur, onu ilgilendiren başkalarını ilgilendirmez." Afganistan'da, İran'da, kimilerine göre Türkiye'de yapılmaya çalışılan budur: Ya kamusal sahnede kadının görünmez oluşu ya da erkil iktidarların mahzenlerinde katı toplumsal cinsiyet rolleriyle varlık göstermeleri!

Kadınlar özel alanlardan güçlenerek ve cesaret kazanarak çıkabilirler. Bu nedenle kadınların dayanışmaları, güçlenirken birbirlerinin yurdu olması çok önemlidir. Kadınlar, sendika kamusal alanı içinde 'yok gibi olmalarına' dair durumu tersine çevirebilirler. Bunun için bir varoluş hikayesine gereksinmemiz vardır, verili durumu yeni bir hakikat üretimine evirmemiz gerekir.

Kadınların varoluşu, başkaları tarafından görülmenin ve duyulmanın sağladığı gerçekliğe bağlıdır. İnsanlar için beklenmedik imkânlar yaratan bir karşılaşma, yeni hakikatler ve güçler üreten bir olaydır. Bu nedenle, sendikalar, işyerleri, sokaklar, kentler herkes için olduğu gibi kadınlar için de karşılaşma alanlarıdır. Kadınlar karşılaşmalarla gerçek deneyimin koşullarını yaratabilirler, özellikle yeni ve özgün sendikal mücadelelerin önünü açabilirler. Farklı yaş gruplarından, mesleklerden, kurumlardan, farklı bakış açılarından, dünya görüşlerinden, yaşam tarzlarından kadınların karşılaşmaları, birbirlerini anlamak ve sendikal alanda varoluş mücadelesi vermek için son derece önemlidir.

Sendikalarda Kadınların Güçlenmesi ve Örgütlenmesi

Kamusal alana çıkabilen, karşılaşmalar yoluyla düşünebilen, deneyim kazanan kadınlar sendikalarda ve siyasal alanda var olurlar. Kadınlar, yaptıkları ve yapabilirlikleriyle sendikalarını, işyerlerini olduğu kadar genel anlamda yaşamı örgütlerler. Bu nedenle kadınlar, sadece sendikal katmanların içinde örgütlenmezler, her zaman daha geniş düzenlemelerin içindedirler. İçinde etkileme ve etkilenmelerin olduğu bu düzenlemelerin içinden güç ilişkileri çıkar.

Sendikal alanda ve yaşamın her alanında kadınlar, etkileme ve etkilenme kudretleriyle etkili çalışmalar sürdürebilirler, karşılaşmalar için hazır olabilirler, bu duygu üretmek ve güçlenmek ve harekete geçmek demektir. Üretilen duygu, kuvvetlerin içinden anlaşılmaya çalışılır. Duygu bir hal değil, bir halden bir hale geçiştir, o halde bu durumda duyguyu harekete geçiren kuvvetlerin içindeyiz demektir. Duyguyu kuvvetlerin içinden bir şey olarak anlamaya çalışmalıyız.

Deleuze'den esinle üç bilgi türü ile karşılaşır kadınlar.² **Birincisi**, kadınların tesadüfi karşılaşmaları, bir etkiye maruz kalmalarıyla edindikleri bilgi. **İkinci bilgi türü**, ortak yaşantı (mefhum) üretmek olarak gerçekleşir. Kadınların, diğerlerine etki etme, eyleme gücüdür. Burada bizlere iyi gelen karşılaşmaları sürdürür, kötü gelen karşılaşmaları ise savuştururuz. Bizlere iyi gelen karşılaşmalarla ortak duygu ve ortak mefhumlar üretiriz. Şöyle deriz: "Peki, biz kadınlar şimdi ne yapıyoruz birlikte?" Her yerde yaşamı örgütleyeceğiz! **Üçüncü bilgi türü**, sezgidir. Spinoza'ya göre her bedenin bileşim oranları vardır. Bir bedene zehir nüfuz ettiğinde bir etki yaratır, aynı zehir başka bir bedeni darmadağın yapar. Bedenleri tür ve cinsler üzerinden değil, bileşim dereceleri, yağlılıkları ve hızları üzerinden tanımlayabiliriz.

Sonuç Yerine!

Tüm bu karşılaşmalar, düşünmeyi, birlikte düşünmeyi tetikler. Kadınların birbirini görmesi, birbiriyle işini, mesleğini, gündelik yaşamı hakkında konuşması, birlikte üretmesi demektir. Birbirini görmek ve konuşmak, ortak görünürlüklere, ortak söylemlere ulaşmak demektir ve kadın hareketi bunun deneyimleri ile doludur. Arşiv düşünmeye ek olarak strateji olarak düşünmeye geçiş yaptığımızda, birlikte bir şeyleri yapabilme gücüne ulaşırız. Bir şeyi yapabilme gücümüzle ilişkilidir, birlikte güçleniriz, gücümüz, eyleme kapasitemizi geliştirir. Peki üçüncü biçimi ile düşünmeye dair ne söyleyebiliriz? Bu düşünme sanatı yapıtı olarak varoluş uğraşısı ve yeni yaşam olanaklarının icadı ile sonuçlanır. Sendikal mücadele içindeki karşılaşmalar, deneyimler, çok mütevazı ve tarih dışı gibi görünen rutin gündelik yaşamı sarsar ve yeni yaşam olanaklarının yaratımına götürür.

Hangi zeminde olursa olsun hayatta ne kadar kalabileceğiz ve nasıl bir hayat yaşayabileceğiz sorusu, gücümüzü ne kadar etkin kullanabileceğimiz ve artılabileceğimizle doğrudan ilişkili görünür. Kadınlar açısından kamusal hayatta, örneğin sendikalarda, sosyal hareketlerde, siyasal partilerde, şirketlerde, etik eylemlerinin devamı, kararlı olmalarına bağlıdır. Kadınlar buralarda güçlerini ifade ettikleri ve bu sırada etkileyip etkilendikçe bu zeminde gerçekliği dönüştürdükçe politik sahaya girerler. Politikanın kurucusu etik, bireyin kendi kudretini kararlı bir şekilde uygulamasıdır. Fakat bu güç keyfi nitelikte, güçlü olanın başkaları üzerinde uyguladığı baskı ve zorlama biçiminde değil, yani bir potestas değil, başka bir kudret doldurmayı, bir kişinin bir şeyi yapabilme gücünü ve yeteneğini sürece katan bir potentia'dır. Kadınların etik performansları kamusal alanda arttığı ölçüde uzun erimde politik belirleyiciliği de artacaktır.

² Gilles Deleuze (2021) **Spinoza Üzerine Onbir Ders**. İstanbul: Meltem Kocabı Yayinevi, s. 23-48.

Sendikalarda Enformel Sosyal Ağlar, Güç ve Toplumsal Cinsiyet

Doç. Dr. Betül Urhan / Kocaeli Üniversitesi – Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Sendikalarda kadınların güçsüz bir konumunun olduğu ve bunun nedenleri sıklıkla tartışma konusu ediliyor. Bu nedenle uluslararası sendikal hareket ve bazı batı Avrupa ülkelerinin sendikalarında kadınların sendika yönetiminde daha fazla temsil edilmesine ve sendikalarda güçlendirilmesine özel bir önem verilmektedir. Kadın üye sayısı yüksek olsa bile bunun kendiliğinden gerçekleşemeyeceğinin veya sadece kadınların yönetimde olma talebinin oluşmasının beklene-meyeceğinin farkına varılmıştır. Çünkü kadınların işyerinde, toplumda ve sendikal yapıdaki zayıf konumları ve bunların sürmesini sağlayan ataerkil yapılar ve normlar, onları sendikal yönetimin belirlenmesi sürecinin önemli bir belirleyeni olan "güçten" yoksun bıraktığı biliniyor. Dolayısıyla kadınların üyelik oranlarını artırmayı hedefleyen sendikaların, kadınların işyerinde ve sendikalarda güçlendirilmesine yönelik faaliyet ve eylem planlarını geliştirmeye ve gerçekleştirmeye önem verdikleri görülüyor.

Günümüz Dünyasında ve Türkiye'sinde, kadınların işyerinde ve sendikalarda yönetime gelmelerinin ve sendikal faaliyette bulunmalarının önünde yasal, tüzüksel bir engel ve kural yoktur. Her ne kadar kadınların üyelik oranlarını artırmayı hedefleyen bazı sendikaların, kadınları, işyerinde ve sendikalarda güçlendirmeye yönelik faaliyet ve eylem planlarını geliştirmeye ve gerçekleştirmeye önem verdikleri görülüyorsa da uygulamada, yönetim kademelerinde yer

alan kadınların sayısı hala çok düşük düzeydedir. Bu durumun nedeni olarak sendikanın tutumunu değil de sosyo-kültürel değerlere bağlama eğilimi kolaycılığa kaçmak gibi durmaktadır. Nitekim bu sorunun önemli bir nedeninin, kadınların evin içinde sırtlanmak zorunda kaldıkları ev ve bakım sorumlulukları olduğunun ifade edilmesi bu kolaycılığa örnektir. Bu, çoğu zaman kadın üye sayısını artırmak ve örgütlemek zorunluluğu ile karşı karşıya kalan sendikaların, kendi başarısızlıklarını meşrulaştırmada kullandıkları ve değişmez bir veri olarak kabul ettikleri bir nedendir. Kuşkusuz bu sunulan nedende bir gerçeklik payı vardır ve kadınların karşılıksız ev ve bakım sorumlulukları işyerindeki ve sendikalardaki zayıf ve ikincil konumlarının elbette önemli bir nedenidir. Ancak demokratik kitle örgütünün bir görevi de eşitsizlik üreten geleneğin alaşağı edilmesi olduğu unutulmamalıdır. Üstelik bu geleneklerin varlığı, tüm olumsuzluklara rağmen sendikal mücadelede yer almak isteyen ve yönetim ve temsil kademelerinde olmayı talep eden kadınların olduğu gerçeğini görmemize engel değildir. Bu da gösteriyor ki kadınların sendika içindeki konumları sadece gelenekler tarafından belirlenmemektedir. Sendika içinde resmi kurullarla belirlenmemiş, kişiler arasında kendiliğinden oluşmuş gayri resmi sendika içi iktidar ağları, kadınları, sendikal faaliyetlerden ve güç yapılarından dışlamaktadır. Bu yıllardır sendikal faaliyetlerde yer alan bazı kadınların neden temsil ve yönetim kademelerine gelemediklerini de açıklayan bir tespit olarak okunmalıdır. Aynı zamanda yö-

netim ve temsil kademlerinde olmayı talep edebilecek bir deneyime sahip olmasına rağmen talep etmeyi "boşa çaba" olarak göyerek geride duran veya talep etmesine rağmen sendikal desteği alamayan kadınların durumunu da ortaya koyar. Bunu anlatabilmek için genel olarak güç ve iktidarın ne demek olduğunu, bu gücün oluşmasında veya zayıflamasında enformel yani gayri resmi ağların, yani kişiler arası ilişkilerin ve bunların nasıl işlediğini anlamamız gerektirir.

Güç sosyal etkileşimde temel bir boyuttur. Bireyler arasındaki güç farklılıkları, çeşitli sosyal rollere ve ortamlara, farklı kültürlere ve zamanlara yayılır. Özellikle sendika gibi örgütlerde güç, kimin değerli kaynaklara erişiminin olduğunu, kimin başkaları üzerinde etkisi olduğunu ve kimin önemli kararlar alacağını belirler. Örgütlerdeki (bunu sendikal örgütler olarak okuyabilirsiniz) güç yapılarında yani yönetim kademelerinde yer alan kişiler diğer grup üyelerince onaylandıkları gibi yöneticilerin güven duyduğu kişiler de diğer kişiler tarafından onaylanır, olumlu değerlendirilir ve itibar görür. Bu nedenle

daha yüksek statülü bir öteki tarafından güvenilen bireyler, örgütsel ortamlarda güç ve nüfuz için çok önemli avantajlar elde ederler. Dolayısıyla örgütlerdeki iktidar, tipik olarak aktörler (kişiler) arasında bir sosyal ilişki veya karşılıklı bağımlılık olarak kendisini kurar. Sendika dahil bütün örgütlerde üyelerin karşılıklı ilişkilerinden oluşan resmi ve gayri resmi/enformel ağlar/yapılar mevcuttur. Örgütü (sendikayı) canlı bir organizmaya benzetirsek kemikler örgütün biçimsel yapısını, sinir sistemi ise biçimsel olmayan yapısını yani enformel ağları temsil eder. Kemikler ya da iskelet yapısı serttir, nispeten görünürdür ve organizmayı ayakta tutar. Ancak işleyişin hassas biçimde sürdürülmesini sağlayan sinir sistemidir. Sinir sistemi görünmezdir ancak varlığı hissedilir.

Gayri resmi yani enformel örgütsel ağlar bir işyerinde veya bir sendikadaki kişiler arasında kendiliğinden gerçekleşen, görünmez ancak hissedilen ilişkilerden oluşur. Bu ilişkiler aynı zamanda çok çeşitli kaynakların kontrolü ve dağıtımı için güçlü mekanizmalar oluşturur. Bu

ağlar, kaynakların aktığı "borular"a benzetilebilir. Size gelen bilgileri filtreler. Aynı zamanda sizin hakkınızdaki bilgileri başkalarına yönlendirir, yoğunlaştırır ve meşrulaştırır. Bu bilgiler çoğu zaman söylenti ve dedikodu yoluyla hızlı bir şekilde yayılır. Bu ağlara dahil olmak kişiler için birçok avantaj sağlarken, dışında kalmak tecrite neden olacağı için zararlıdır.

Kuşkusuz bu ağlardaki normlar cinsiyete ilişkin yargılardan bağımsız değildir. Bu ağların içindeki avantaj, dezavantaj, sömürü, kontrol, eylem, duygu, anlam ve kimlikler kadın ve erkek arasındaki ayrıma göre şekillenir. İşyerlerinde olduğu gibi sendikalarda da güç, süreç ve davranışlar erkekler tarafından yaratıldığı, uzun süre erkek egemenliğinde kaldığı için erkeklerin lehine işler. Böylece sendikalar iç işleyişlerinde de cinsiyetçiliği kurumsallaştırır. Bu durum erkeklerin ve kadınların sendika içindeki temsil düzeylerini, etkileme kapasitelerini ve gündem belirleme olanaklarını kadınların aleyhine etkiler.

Nitekim Türkiye'de yapılan araştırma ve gözlemler de sendikalarda kadınların zayıf ve ikincil konuma sahip olmalarında erkeklerin işyerinde ve sendikal hiyerarşide kurmuş oldukları gayri resmi ağların belirleyici olduğunu gösteriyor. Araştırma sonuçları, örneğin ailedeki erkeklerin yanı sıra sendika içinde kurulu erkek ağının rızasını/onayını alamayan kadınların yönetici ve temsilci seçilmelerinin neredeyse olanaksız olduğunu göstermiştir. Geleneklerin sürekli yeniden ürettiği toplumlarda kadınların söz konusu onayı almaları ise erkeklerle oranla zor olduğu bilinmektedir.

Bunun yanı sıra sendikalardaki delege yapısı da bu geleneğin uzantısı gibidir. Nitekim sendika yöneticiliği, karar verme ve sendikal kaynakları kullanma yetkisine, dolayısıyla yüksek bir prestij ve güce sahip olmak demektir. Delegelik sistemine dayanan seçimler, tabandan tavana doğru keskin ve yüksek bir rekabet içinde geçer. Genellikle erkeklerden oluşan delegelerin kadın yönetici adaylarını destekleme eğiliminin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Bu durum merkez yönetimde kadınların daha az olmasının bir başka nedenini oluşturmaktadır.

Çoğu kez sendika yöneticileri, yönetimde kadın temsiline düşkün olmasını kadınların rekabete yatkın olmamalarına bağlarlar. Oysa kadınlar bu konuda dezavantajlı bir konumda olduklarının farkındadırlar. Bu nedenle talep ve davranışlarını kendilerine biçilen toplumsal roller doğrultusunda ve neyi elde edip edemeyeceklerine göre biçimlendirirler. Aktif, uzun süre mücadele içerisinde olan kadın sendikacıların bile, sendika içindeki tercihlerini üst düzey yöneticilikten çok ikincil yöneticiliklerden veya daha arkada planda durmaktan yana kullanmalarını bu yüzden. Başka bir ifade ile kadınlar üst düzey yöneticilik basamaklarını erişilmez görüyor ve dolayısıyla talep etmiyorlar. Bir alan araştırması kapsamında görüşülen, kadın temsilci ve yöneti-

cilerin ifadeleri bu görüşümüzü doğrulamaktadır. Örneğin 21 yıldır sendika üyesi olan bir kadın işyeri temsilcisi, kendisine sendikanın şube veya merkez yönetimine girme konusunda önünün açık olup olmadığı sorulduğunda:

"...Biz belli bir çerçevenin içinde kaldığımız için oradan dışarı çıkmıyoruz. Mesela bizim sadece kurul içinde her şeyimiz. Dışarıda neler oluyor, neler bitiyor bunlardan çoğumuzun hiç haberi yok. Bunun içinde dışarıda olabilecek şeyleri kimse göze almak istemiyor ve çoğu yere girmek istemiyor. Başıma ne gelir, ne olacak gibi de herkeste de bir korku oluyor..." şeklindeki ifadeleri hem sendikal işleyiş dair bilgilenme kaynaklarının zayıf olduğunu hem de yönetici olma konusundaki kaygılarını gösteriyor.

Erkek egemen kültüre uyum göstermeyen kadınların eleştirildiklerini ve dışlandıklarını, erkek ağırlıklı şube yönetimlerinde erkek işçi ve yöneticilerin kadın yöneticiler hakkında dedikodu yaptıklarını, sendikal faaliyetlerinin engellendiğini, "kadın yapamaz", "kadının ne işi var sendikada" gibi kadının temsilciliğinin ve yöneticiliğinin küçümsendiğini gösteren örnekler az değildir. Aşağıda kadın işyeri temsilcilerinin ifadeleri sendikalarda hüküm süren erkek egemen ağların ve kültürünün sendikacı kadınların düşünce, duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğini göstermesi bakımından oldukça önemlidir:

"Mesela baş temsilci olduğum dönemde bile tabii erkek arkadaşlar mutlu olmadılar. Ya işte kadın, ne kadar yetişebilecek, bizim bir problemimiz olduğu zaman biz nasıl anlatacağız? .. Neden çünkü meyhane köşelerinde ben onlarla birlikte içki içmeyeceğim o yüzden. ... Başkan benim psikolojim bozuk gel iki kadeh atalım diyemeyecekler. O sebepten dolayı memnun kalmadılar. Bu şekilde önüm kesiliyor, bu siyasette de aynı şekilde."

"... ben daha çok iş yerinde aktiftim. Hatta temsilci olmadan önce daha bir aktiftim, ne oldu sonra, bilmiyorum, ama bir ton kırgınlıklar yaşandı, sendikadan olsun, şubeden olsun, iş yerinden olsun... İş yerinde, bu seçim psikolojisi var ya, hani kazanma hırsı falan, doğal olarak muhaliflerin falan çıkıyor karşına. İlk defa kadın temsilci adayı çıkıyor... Çok ağır bedeller ödüyorsun. Az buz değil, psikolojik olarak yıpratmaya çalışıyorlar seni, kadın olarak yıpratmaya çalışıyorlar seni."

Kendi şubesinde ayrımcılığa uğramadığını düşünen bir kadın sendika şube yöneticisi, üç şube başkanı değiştiği halde neden kendisinin şube başkanı olmayı aklına getirmediyine ilişkin soruya verdiği cevap, bize sendika üyesi, temsilcisi ve yöneticisi kadınların söylediklerinin satır aralarına dikkatle bakmamız gerektiğini gösteriyor.

"Şöyle gelmedi; hep ben birinci liderlik istemiyordum. Hep böyle ikinci planda kalıp, karıştırıp bir şeyler yapmak istiyordum. **Birinci lider olursam beni çok çabuk harcarlardı.**Birinci olmak istemedim de istemiyorum da zaten. Ben de artık birkaç yıl sonra ayrılmayı düşünüyorum. Çocuğum var, torunum var, bakmak istiyorum.

Sendikaların merkez yönetimlerinin ve kadınların bu enformel ağlara etki edebilmeleri ancak işyerinde ve şube yönetimlerinde kadın örgütlenmesinin güçlendirilmesi ile mümkün olabileceği söylenmelidir. Bu işyeri ve şube düzeyinde kadın komite veya komisyonlarının kurulması ve güvence altına alınması ile mümkün olabilir. *Böylece bu komisyon veya komiteler şubelere ve genel merkeze, sendika içinde ve işyerinde kadınların eşitliğini teşvik etmeye/önayak olmaya dönük tavsiyeler sunabilir, ilgili konuları tartışabilir, bir araya gelmeleri için bir forum alanı sağlayabilir.* Bu yapılar sendikanın karar verme organlarına ve yöneticilerine, kadınlara yönelik ayrımcılığı tanımlamasına imkân verir, ayrımcılıkla mücadele edilmesini, kadın üyelerin becerilerini geliştirerek, uzmanlaştırarak ve özgüven kazandırarak daha aktif katılımlarını sağlar. Yerel düzeyde kurulmuş olan kadın komisyon veya komiteleri ile sendikanın geri kalan yapıları arasındaki çift taraflı bir bilgi akışının sağlanması da *çok önemlidir. İşyeri hakları ve*

eşitlik konularında yeterince eğitim almamanın üyelerin aktif katılımını engellediği bilinmektedir. Aktif katılım eğitim fırsatlarından yararlanma yolunu da açar. Bu nedenle kadın üyelere aktiflik, uzmanlık ve özgüven kazandırma bakımından formel ve enformel eğitime büyük önem verilmelidir. Eğitim programı planlanırken de, kadın komite/komisyonlara danışılması, temsilcilerin eğitime katılma konusunda yüklenirilmesi gerekmektedir. Kuşkusuz böyle bir örgütlenme merkez düzeyinde kurulmuş kadın yapıları ile mümkündür. Ancak günümüzde Türkiye'de sınırlı sayıda da olsa merkezi düzeyde kurulmuş olan kadın komitelerinin/komisyonlarının son derece etkisiz ve güvencesiz olduğu görülüyor. Bunun en önemli nedenlerinden birisi bu yapıların cinsiyet ayrımcılığının daha keskin bir şekilde görüldüğü ve daha dirençli olduğu yerel düzeyde örgütlenmemiş olmasıdır. Bu nedenle kadın komitelerinin/komisyonlarının işyeri ve şube düzeyinde oluşturulması en az genel merkez düzeyinde kurulması kadar önemlidir.

Kaynaklar

Labun, A. (2012). Social networks and informal power in organizations.

Urhan, B. (2014). Sendikasıız kadınlar kadınsız sendikalar. *İstanbul: KADAV Yayınları.*

Tez-Koop-İş'li Kadınlar Karşılaşıyor ve Örgütleniyor!

Yaşam Öyküleri, Sendika ile Buluşmalar, İşyerinde Eşitlik ve Özgürlük mücadeleleri

Prof. Dr. Nejla Kurul / Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı

Sendikaların işçilerle buluşması ilişki sözcüğü ile ifade etmek yeterli değil! Bir yanda sendikalar diğer yanda işçiler mi var? Bu yeterli olmayan bir anlatı. Bir yanda işçilerin kimi sorunlarını çözen sendikal bürokratik yapı diğer yanda aidat veren milyonlarca işçi. Kuşkusuz bir dayanışma ilişkisi kurulmuş durumda ancak etkin eyleyen güçleri açığa çıkaran bir karşılaşma yeterince yok hala! Tuhaf bir karışıklık var taraflar arasında.

Sendikayı ve işçiyi aynı kolektif beden ya da bedenleşme içinde buluşturmak gerekiyor. Kısaca yeni bir okumaya gereksinmemiz var. Sendikalar ve işçilerin sürekli karşılaşmalarını sağlayan, karşılaşmaların yeğlinliğini, yoğunluğunu ve yaygınlığını artıran bir bakış açısına gereksinmemiz var. Alışıldık uygulama, "benim üyem misin yoksa değil mi? Neredesin? Yoksa örgütsüz müsün?" diyen bir ekonomizmin indirgemeciliğine dönüşmüş durumda. Yaratıcı metinlerde gördüğümüz ve önereceğimiz sözcük "karşılaşma" olmalı, karşı karşıya olmak halî, insanın ve işçi sınıfının varoluşunda bulunan varoluşsal kaygı ve suçluluk ile yüzleşmeyi gerektiren bir karşılaşma. Sevinci örgütleyen bir çaba.

Bu nedenle Tez-Koop-İş Kadın Dergisi ekibi olarak dosya konusunu "**KARŞILAŞMALAR**" olarak belirledik. Kadınların karşılaşmaları, tüm farklı özellikleri ile kadınların birbirini dinleme, anlama, dayanışma ve örgütlenme uğraşısını mikro alanlar olarak işyerlerinden makro alan mücadelelerine doğru yönelten uzun soluklu bir yolculuğu anlatıyor. Tüm bunlar için itici güç, işçinin, kadının kendisini değerli bulması ve mücadele için cesaretle yola çıkması. **Kadının kendini değerli görmesi ve cesareti.** Cesaret, en umutsuz durumlarda bile kişinin gelişme, güçlenme ve özgürleşme için uğraşı içinde olmasıdır, tek başına değil, başkaları ile ilmek ilmek örülen bir uğraşıdır bu.

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi emekçileri olarak Eskişehir, Ankara, Karaman, Kırşehir, Kırıkkale derken Polonez İşçilerinin direnişinin coşkusuna tanıklık etmek için İstanbul'daydık. Bu vesile ile Dosya konumuz

İşyeri temsilcisi kadın arkadaşlarımızla oldukça sıcak, samimi, cesaret ve umut dolu söyleşiler yaptık. **Kadın, yaşam ve sendika** kavramları, gündelik hayatın içinde yeni bir anlam buldu. Birbirimizin hikayelerini can kulağı ile dinledik, nefesimizi tuttuk, sekiz ayrı film izler gibiydik. Yürekli, mücadeleci, umutlu, kendini keşfeden, eşitlik ve özgürlük için kanatlanan kadın arkadaşlarımızla karşılaşmak sendikal mücadelemiz açısından yol gösterici oldu. Buse Yolalan'a, Esra Yurter Seziş'e, Huri Derya Şen'e, Gülbahar Yıldırım'a, Didem Akcivan'a, Reyhan Koca'ya, Pelin Tuğba Ulutan'a, Gamze Hanım'a çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi kadın temsilci arkadaşlarımızın hikayelerini kendilerinden dinleyelim.

Anlatılan bizim hikâyemiz!

Anlatılan işçi sınıfının hikayesi!

İstanbul 6 No.lu Şube MediaMarkt İşyeri Sendika Temsilcisi Buse Yolalan'la Söyleşi

Buse Yolalan, 25 yaşında. İstanbul 6 No.lu Şube MediaMarkt İşyeri Sendika Temsilcisi, Müşteri Hizmetleri Danışmanı.

Nejla Kurul: Merhaba. Tez-Koop-İş Sendikası, üyelerinin sadece ücretleri ve çalışma koşullarını ile iyileştirmekle ilgilenmiyor, bir yandan da emekçilerin kişisel-tarihsel yaşam koşullarıyla da ilgileniyor. Yani üyelerini gelişen, güçlenen kişiler olarak görüyor ve onların yaşam süreçlerindeki değişiminin şimdiki dünyalarına olan etkileriyle de ilgilenerek herkesin ekonomik, toplumsal ve kültürel koşullarının iyileştirilmesi için demokratik bir kitle örgütü olarak toplumsal mücadeleler içinde yer alıyor. Bu nedenle, Buse yaşam öykünüzden, özellikle iş deneyiminizden biraz söz eder misiniz?

Buse Yolalan: Annemi kaybettiğim dönemde, ilk işime 15 yaşında başladım. Annem beyin kanaması sonucu vefat ettiğinde çok gençti, 38 yaşındaydı. Annemi kaybettiğim için evde, yani eve yetişebilecek, eve, kardeşlerime bakabilecek başka hiç kimsemiz yoktu. Bir kız kardeşim ve bir de abim var. Ancak onlar benim kadar etkin değillerdi. Ama şu da bir gerçek ki onlar annemin yasını daha uzun yaşadılar. Ben de çok üzgündüm ama birinin kalkıp yaşamı sürdürmesi gerekiyordu, o da ben oldum. Annemin ölümü hiç beklemediğimiz bir olaydı. İnsan şaşıyor tabii."

Evin tüm yükü omuzlarıma bindiğinde çok stresli günler yaşadım. Üzüntü ve stres beni hasta etti. Hastalığımdan adı hala konmadı. Cildimde lekeler oluyor, egzamaya benzer, yaralar oluşuyor. Sadece krem kullanıyorum geçmiyor tabii...

Nejla Kurul: 15 yaşında nerede işe başladınız? Devamında hangi yerlerde çalıştınız?

Buse Yolalan: İlk işyerim Bostancı Lunapark'ı idi. 12-13 saat çalışıyor, yevmiyemizi haftalık alıyorduk. Sözünü ettiğim yıllar 2014-2015. Ben küçük olduğum için sigortalı değildim. Kapalı bir kutunun içinde haklarımızı bilmeden çalışıyorduk. Evet çıkamıyorsun dışarıya, daha sonrasında bir şekilde kurtuldum, bir alışveriş merkezine attım kendimi, gıdada çalışmaya başladım. Bu sefer buradan daha fazla haklara sahip bir yere çıkabileceğini de düşünüyorsun. Yani gıdadan sonra giyime girerim, giyim olmazsa farklı bir teknoloji firmasına... Daha iyisine çıkabileceğimi düşündüğüm için basamak atıyor gibi bir şey hissediyordum. Gıdada iki buçuk sene çalıştıktan sonra giyim sektörüne girdim. Network ve Beymen'de çalıştım.

Daha fazla nitelik kazanıyordum. Yani "tecrübe ediniyor, bilgileniyordum. Giyim sektöründe çalıştıktan sonra MediaMarkt yanımda olduğu için ve orada da sendika olduğu için, hatta farklı sendikalar olduğu için bize haklarımızı söylüyordu sendikalı arkadaşlarımız. Molada oturuyorduk mesela geliyorlardı ya işte bizim şu haklarımız var, yan hak olarak da şunları alıyoruz, yemek kartımız bu kadar yatıyor diye anlatıyorlardı, bu sefer ben çalıştığım yeri sorgulamaya başlıyorum. Oysa ben sadece maaş alıyordum...

Nejla Kurul: Bu çok ilginç, eğer yanımdaki binada bir işyeri varsa, hele orada sendika varsa, çalışanlar da haklarını buradaki sendikalardan öğrenmeye başlıyorlar. Molalardaki emekçilerin karşılaşmaları bilgi ve deneyim paylaşımına yol açıyor. MediaMarkt'da hangi sendika yetkili idi?

Buse Yolalan: Tez-Koop-İş. Evet, molalarda sendikayı, haklarını anlatıyorlardı, çalışma saatleri, ücretler, aylık ek ödemeler, yemek parası, bayramlarda sosyal yardımlar, izin harçlığı, yakacak yardımı, yılbaşı yardımı gibi. Ya da fazla mesai yaptığında ücretini alıyorsun gibi... Her iki işyerindeki işçiler bir biçimde karşılaşıyorlar ve konuşuyorlar.

Sonra MediaMarkt'a iş başvurusunda bulundum, olumlu sonuçlandı. Kasiyer olarak başlamıştım. Müşteri ilişkilerim iyi olduğu için müşteri hizmetleri kısmında görevlendirildim. Tabii burada müşterilerle uğ-

raşıldığı için zor zamanlar da geçirdim, daha çok ürünlerle ilgili sorun yaşayan müşteriler geliyor sana.. Robotu alıyor, bozuluyor, blender bozuluyor, kullanıyor iade etmek için geliyor.

Nejla Kurul: Evet müşterilerle can sıkıcı karşılaşmalar oluyor değil mi?

Buse Yolalan: Ürünle ilgili sorun yaşamış müşterilerle ilgileniyoruz, bu durumda kendimi stres altında hissediyorum. Sürekli bir problemi çözme çabası içerisindeyiz. Mağazamızda önceki sendika temsilcimiz sendikanın ne olduğunu mağazada işçilere çok fazla aktarmamış ya da biz anlamamıştık. Ben burada işe girdiğimde, e-devlete girip sendikalı olmayı başaramamıştım. Ben MediaMarkt'a gireli iki buçuk sene oldu. Bir buçuk senedir sendikalıyım. Çünkü o ilk bir sene kaybım, temsilcimizin desteğini alamadığımız içindi kanımca. Yani bana gelip bilgilendirme yapıyordu, ama kendisi yönlendirmediği için ben gidip üye olamadım. Yani olduğumu sanıyordum ama olmamışım.

Nejla Kurul: İşyeri temsilcisi işe yeni başlayanlarla daha ilgili olmalı bu durumda.

Buse Yolalan: Evet, kesinlikle. 2024 yılı toplu iş sözleşmesindeki haklarımızı çoğunlukla rastlantı ile öğrenmiştik. 2024 yılı için yapılan aylık ek ödemenin nedenini anlamamıştık. Biz Sendikaya haklarımızı savunduğu için bir ödeme yapmamız gerekirken onlar bize ödeme yapıyor diyerek zihnimizde konuyu tartışmıştık. Ücretler dışındaki bize yapılan ödemelerin farkında değildik.

Nejla Kurul: Bu durumu bir yıl sonra öğrendin...

Buse Yolalan: Yeni öğrendim, bizim arkadaşlar da yeni öğrendi... Bu sendikalı olmanın bir ayrıcalığıymış. Onu aylık olarak yatırıyorlar. Bu arada MediaMarkt'ta herhangi bir *mobbing* ya da fazla çalıştırma gibi bir şey olmuyor.

Nejla Kurul: Peki, nasıl işyeri temsilcisi oldunuz bu süreç içinde?

Buse Yolalan: Önceki temsilcimiz depoda çalışıyordu. İşçilerle, Sendika üyeleri ile fazla ilgilenemiyor, farklı bölümlerdeki şikayetleri dinleyemiyordu. O yüzden temsilcilik görevini istemedi. Oylama yaptık. Ben oylamaya katılmamıştım ama arkadaşlar benim olmamı istediler.

Nejla Kurul: Çok güzel... Yokluğunuzda bile arkadaşlarınızın aklında-sınız!

Buse Yolalan: Sonra nasıl yapacağım acaba? Olur mu yani, yapabilir miyim diye düşündüm. Yani ben daha Sendikayla tanışmadığım için arkamdaki o gücü bilmiyordum, yani nasıl bir his olduğunu bilmiyordum.

Nejla Kurul: Aslında birlikte yönetme.

Buse Yolalan: Evet...

Nejla Kurul: Yalnız başına hiçbir şey yapamayız, birlikte olduğumuzda bir şeyler yapabiliyoruz zaten.

Buse Yolalan: Seminere gittiğimde eğitimde yani Balıkesir'e, orada Tez-Koop-İş'in gücünü daha fazla hissettim. Mağazaya gittiğimde, önceden müdür ya da takım amiri ne derse, tamam diyordum yani ikiletmiyordum, onu da yaparım; kasaya bak, bakarım; sahaya çık, çıkarım. Her işi yapardım. Ama seminerden döndüğümde bana sahaya geçip satış yapman gerekiyor Buse dediklerinde benim iş kolum müşteri hizmetleriyse oraya bakmam gerekiyorsa sadece oraya bakarım dediğimde, tamam diyorlar.

Nejla Kurul: Ama genellikle rıza süreci işliyor yine de, değil mi?

Buse Yolalan: Ufak da olsa evet...

Nejla Kurul: Bir şeyi merak ediyorum. İşçi açısından, günlerce hatta aylarca tek bir işi yapmak mı daha iyidir, yoksa birden fazla işte kapasitesini geliştirmek mi, gücünü artırır işçinin?

Buse Yolalan: Aslında aldığınız maaşa göre değişiyor, yaptığın işlerden zevk alırsan yaparsın ama aldığın maaş onu hak etmiyorsa... Örneğin depoda bir iş yapılacaksa ve ben orada o arkadaşımı o işi yaparken gördüysem, yardım etmek isterim. Ama ben o işi yapmaya zorlanırsam, o işi yapmak istemem o an... Bir olayı anlatayım, süt izninde bir arkadaşımız var. MediaMarkt ile anlaşmasının sonucu, haftanın dört günü sadece sabah 11.30'da, altı saatte çıkacak şekilde çalışıyorlar... Takım lideri, sanırım *shift*ini ful kapamış olarak çıktı. Ve arkadaş da dedi ki benim çocuğum var onu emzirmem gerekiyor. Erken gitmem gerekiyor onu uyutmam gerekiyor, bu yüzden bu *shift* bana uygun değil. Benim de MediaMarkt'ta sözleşmem var, yani bu şekilde olacak dendi, bu ama hiçbir şekilde *shift*i değiştirmediler, iki hafta boyunca kapanış geldi.

Günün sonunda dedim ki ben bir Sendikayla görüşeyim bu konuyu. Şube ile görüştüm, daha sonrasında arkadaşı görüştürdüm ve mağaza yöneticisi ile görüşerek shiftin toplu iş sözleşmesindeki saatlere uygun şekilde hazırlanması gerektiğini söylediler. Yönetime bir mail gönderdiler. Saat geçmedi, shifti değiştirdi yönetim.

Nejla Kurul: : Süt izni hakkını kullanabilmek için Sendika "bilgiyi" sürece dahil etmiş.

Buse Yolalan: Mağazada bizim dolaplarımız normalde kilitliydi. Bizim mağaza müdürümüz, dolapları kilitlemememiz gerektiğini, güvenlik görevlilerinin mesai dışında dolaplara bakabileceklerini söylediler... Biz molaya da girerken, tuvalete de girip çıkarken güvenlikten aranıp girip çıkıyoruz.

Nejla Kurul: Ama çantanızı koyacaksınız, kilitleyeceksiniz...

Buse Yolalan: Kilitliyorum çünkü orası benim dolabım, içinde benim özel eşyalarım var; bana diyor ki mağaza müdürü bu dolabı kilitleyeceksin, bu dolap açık kalacak ve ben sen gittiğinde o dolabı kontrol

edeceğim diyor müdür... bizler zaten her gün giriş çıkış yaparken aranıyoruz. Aranmadan çıkamıyoruz zaten, bir şey alma ihtimali de yok. Yani benim telefonum, kullandığım elektronik cihazlar bir kâğıtta yazılı seri numarasına kadar, çıkarken onu da kontrol ediyorlar telefonumu açıyorum, gösteriyorum, kâğıdı gösteriyorum, teyitleşiyor güvenlik öyle bırakıyor beni. Kâğıtta seri IMEI numarası yazıyor, telefonun ya da saat kullanıyorsan. Çıkışta IMEI numarasını gösteriyorsundur güvenliğe ve o şekilde çıkış yapıyorsun mağazadan.

Nejla Kurul: IMEI izin veriyor çıkışa...

Buse Yolalan: Uyumlu olduğuna bakıyor ve oradan sürekli müşteriler geçiyor ve sürekli bize bakıyorlar kontrol esnasında. Niye arıyor acaba neden aranıyor, hani ben bunu defalarca söylüyorum. Doğal olarak kendimi kötü hissediyorum; suçlanmışım ve aranmışım gibi... Çıkışları arkadan yapalım, müşterilerin görmediği bir yerde, ön tarafta olmasın. Mesela burada hâlâ ön taraftan çıkış yapıyoruz, arkadan çıkışa izin verilmiyor.

Nejla Kurul: Şimdi yeniden Sendikanın devreye girmesi gerekiyor.

Buse Yolalan: Evet daha sonrasında biz sendikayla görüştük bu konuyu, dediler ki öyle bir şey yok, dolabını açıp bakamazlar. Ben gelsem ben bile dolabınıza bakamayız, dedi. Dolabını kilitliyorsun, açık bırakmıyorsun, eğer ki bakmak isterlerse tekrar bize söylüyorsun dediler... Daha sonra bakmadılar bir daha... Yani bizim psikolojik şiddet, mobing vb. yaşadığında Sendika engelleyici bir etken oluyor.

Nejla Kurul: Kutluyorum Buse. Bu arada kardeşlerle ilişkilerin, sendika hayatı, ev hayatı nasıl geliyor şimdi?

Buse Yolalan: Mesaim bitince eve geliyorum, yemeği hazırlıyorum, onu dolaba koyuyorum yarın ertesi gün için yemek yapıyorlar...

Nejla Kurul: İkinci mesainde, yemek hazır oluyor...

Buse Yolalan: Bulaşık çamaşır ama alıştım bu tempoya, evlendiğim de zorlanabileceğimi de düşünmüyorum fazla... Yine de annemin yokluğunu çok hissediyoruz evde.

Nejla Kurul: Babanız nerede?

Buse: Babam evde, o emekli çalışmıyor.

Nejla Kurul: Siz evin motorusunuz gerçekten de...

Buse Yolalan: Öyle, ama ben yine ben şunu da düşünüyorum, ben gittikten sonra yine devam etmeliler, ben sürekli onlarla kalmayacağım...

Nejla Kurul: Aynen o yüzden onlara kendi kendilerine yeter olmaları gerek. Kendi işlerini halledebilmesi için yaşam becerilerini geliştirmek lazım evde bir iş bölümü planı çıkarmak gerek, baba işe dahil olabilir...

Buse Yolalan: Elinden geldiğince babam yapmaya çalışıyor ama onun da yaşı gereği 65 yaşına girdi...

Nejla Kurul: 65 geç bir yaş değil, erken daha...

Buse Yolalan: Zamanında çok çalışmış...

Nejla Kurul: Evin içindeki işleri daha adil biçimde dağıtmak mümkün. Herkesin gücüne göre, sevdiği işleri de dikkate alarak bir dağıtım mümkün. Daha hızlı ve etkili yaptığı için işler tek bir kişinin üzerinde kalmamalı bence. 85 yaşındaki babam yemeğini bitirince, tabağını mutfığa getirir, oturduğu yerde maydanoz ayıklardı. Sonra da "çok yorulduk" derdi. Gülerdik.

Buse Yolalan: Evi ayakta tutan bence kadınlar, anneler... Çünkü annem olduğu zamanlar biz hep beraber yemek yedik ve hep beraber otururduk, konuşurduk; annem vefat ettikten sonra herkes kendi odasına çekildi, babam kendi odasında, kardeşlerim kendi odasında, herkes yemeğini alıp kendi odasında yiyor... Birlikte yemek yenmiyor...

Nejla Kurul: Farklı annelik deneyimleri var aslında. Kendine erkek egemen dünyanın gözleriyle bakan, farkını yaratmayı ihmal eden anne olma halleri olduğu gibi, daha özel annelik biçimleri de var.

Bir başka Kadın temsilci: Belki biraz daha o egemenlik altında kalsaydım, ben de öyle bir kadın olacaktım... İyi ki olmamışım...

Nejla Kurul: Oysa şu tarz konuşmalarımız bizim için bir psikolojik terapi, bu karşılaşma bir sosyal bilgilendirme alanı; kendi hakkımızda, başkaları hakkında düşündüğümüz bir alan; biz karşılaştık ve film izler gibiyiz birbirimizi dinliyoruz; hepimizin bambaşka bir öyküsü var... Buluşmak çok güzel...

Peki 2025'te neler olsun, ne yapalım Sendikada? Biraz buna dair bir şeyler söyleyelim, mesela şimdi bir sürü şeyden etkilendik... Neler yapabiliriz bizler? Kadınların aleyhine gelişmeler olsa da güçlü bir kadın hareketi de görüyoruz; çok güzel bir şey, farklı yaşam biçimleriyle, formlarıyla var olmaya çalışan kadınlar... Tez-Koop-İş hakkında konuşalım biraz... Neleri yapsak da Sendikamız daha canlı, daha zengin, daha çoğul, daha demokratik hale gelse?

Buse Yolalan: Arkadaşlarım da söyledi zaten, Sendikada kadın etkinlikleri biraz daha fazla olabilir.

Nejla Kurul: Bu etkinliklerin adlarını açsak; paneller, söyleşiler, geziler, kahvaltı etme birlikte, film izleme...

Bir başka kadın temsilci: Şu anda şurada olmamız bile biliyor musunuz beni ciddi anlamda mutlu ediyor ve böyle şımartıyor bizi...

Bir başka kadın temsilci: Haftada bir gün iş olmasın, burada buluşalım.

Nejla Kurul: Gerçekten buluşmak çok güzel, paylaşmak ve dayanışma içinde olmak harika bir duygu! Buse çok teşekkür ediyorum, kendinizi çok güzel ifade ettiniz.

İstanbul 6 No.lu Şube İşyeri Temsilcisi Esra Yurter Seziş'le Söyleşi

Esra Yurter Seziş, İstanbul 6 No.lu Şube Migros İşyeri Sendika Temsilcisi, 7 yıldan beri Migros'ta çalışıyor, sanal market emekçisi, 43 yaşında, iki çocuğu var, çocuklarından biri 24 yaşında, diğeri lisede öğrenimini sürdürüyor.

Nejla Kurul: Tez-Koop-İş'le karşılaşmanız nasıl oldu?

Esra Yurter Seziş: 7 yılım bitti Migros'da, Migros'a ilk gittiğim yıl, sendikanın ne olduğunu bilmiyordum. Bana Tez-Koop-İş temsilcisi olup olamayacağımı sordular. Ama hiçbir şey bilmiyorum, dedim; öğrenirsin dediler, öyle başladı benim serüvenim... 7 yıldır da yapıyorum.

Nejla Kurul: Sizi Tez-Koop-İş'li üyeler hemen fark etmiş...

Esra Yurter Seziş: Evet...

Nejla Kurul: Hangi özelliğiniz olabilir o?

Esra Yurter Seziş:Bilmiyorum ki yani, sessizlik mi diyorum... Çok sessizimdir aslında normalde ama damarıma basarlarsa fena olur.

Nejla Kurul: Benim sessizliğinizden anladığım insanları dinleyebilme niteliğiniz, öfkeniz ise haksızlıklar karşısında duramamanızdan. Bir temsilci için önemli özellikler bunlar.

Esra Yurter Seziş: Olabilir. Migros'dan emekli oldum, ama çalışmaya devam ediyorum, tüm haklarımı aldım. Yüzde yüz haklarımızla çalışmaya devam ediyoruz. Sanal markette çalışıyorum. Yani seviyorum

işimi. Severek yapıyorum. Mağazada bir kadın temsilcisi olması güzel bir şey, bir erkek zaten var bir de kadın var.

Nejla Kurul: Sanal markette çalışmak nasıl bir deneyim? Sorunlar var mı?

Esra Yurter Seziş: Sanal markette bizler pandemi döneminde çok çalıştık. Sabah 7'de gelip gece 11'de çıkıyor, evimize gidiyorduk. Tabi taksiye biniyor, fişi alıp yöneticilere veriyorduk, paramızı alıyorduk. Çünkü o saatte evi çok uzakta olanlar vardı gidemezlerdi. Sonra arkadaşın dediği gibi vardiyaya dönüştürdüler, gece vardiyası, gündüz vardiyası bunlar dönüşümlüydü. Çok yoğun çalıştık. Mesela o dönemde bize tek öğün yemek veriliyordu, günün sonuna doğru adeta aç kalyorduk... Biz bunu Tez-Koop-İş'e bildirdik...

Nejla Kurul: Uzun çalışma saatlerine rağmen tek öğün yemek...

Esra Yurter Seziş: Sendikamız devreye girince bize önce ekmeğe arası bir şeyler verdiler, sonra ikinci öğün yemek verildi.

Nejla Kurul: Gerçekten talep edilmezse işçinin açlığı anlaşlamıyor. O yüzden talep etmeliyiz, örgütlenmeliyiz, mücadele etmeliyiz.

Esra Yurter Seziş: Gereksinmelerimizi ifade ettiğimizde Sendikamız Tez-Koop-İş arkamızda duruyor...

Nejla Kurul: Peki, hep 2025'i unutuyoruz arkadaşlar. 2025'ten ne bekliyoruz?

Esra Yurter Seziş:Şöyle bir şey olabilir, sadece 8 Mart'ta değil, diğer günlerde de hatırlanmak istiyoruz. Özellikle böyle bir çalışmanın olduğunu duyunca ben çok mutlu oldum.

Nejla Kurul: Ben de çok sevindim, arkadaşlarım, bunu duymak çok güzel. Çünkü hayat, insanlar arası karşılaşmaların sonucunda doğan etkileme ve etkilenmelerle geliyor. Mesela her şeyi bilirim ben, ben karar veririm, kimse benim kararımı sorgulayamaz diyen insanlar artık etkilenmekten vazgeçmiş insanlardır diye düşünüyorum.

Esra Yurter Seziş: Çok özür dilerim, bir de kadınlar gününü mutlaka kadınlar planlasın... Erkekler değil...

Nejla Kurul: Sendikamızda Dünya Kadınlar Gününün hangi etkinliklerle örgütleneceğine ilişkin planlamalar, kimi şubelerde kadınlar olmandan yapılmış kanımca. Kadınların söz ve iradelerini açığa çıkarmaları çok önemli. Önerin bu nedenle çok isabetli, yüz yüze ve çevrimiçi toplantılarla kadın örgütlenmesini, dayanışmasını güçlendireceğiz. Genel Merkez'de bunun çalışmalarını sürdürüyoruz.

Çok teşekkür ederim Esra.

İstanbul 6 No.lu Şube Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Huri Derya Şen ile Söyleşi

Huri Derya Şen, İstanbul 6 No.lu Şube Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Migros'ta sanal market bölümünde çalışıyor. Alışveriş Danışmanı, 45 yaşında, bekar, 15 yıl yaratıcı drama öğretmenliği yaptı. Ayrıca gönüllü gazetecilik ve dergi çıkarma çalışmalarında bulundu.

Nejla Kurul: Derya çok yönlü niteliklerin ve enerjinin ile sendikal çalışmalara önemli katkılar getirebileceğinizi düşünüyorum. Sendika ve yaşam içiçe olduğu için şubelerimiz üyelerinin sadece emekçi olmaktan kaynaklanan niteliklerini değil, aynı zamanda yaşam içinde kazandığı ve geliştirdiği diğer özelliklerini de değerlendirebilmeli. Eğitim, basın ve yayın çalışmalarımıza katkılarınızı bekliyoruz.

Huri Derya Şen: Tabii seve seve... Konuşmaya neden Tez-Koop-İş Sendikası işyeri temsilcisi olmaya karar verdiğim ile başlayayım. Ben haksızlığa tahammül edemeyen bir insanım, kendi hakkımı da savunurum, yanımda birisinin haksızlık durumu oluşursa ona da müdahale ederim.

Özellikle pandemi döneminde işçiler olarak çok zorluklar yaşamıştık, geç saatlerde eve gittik, şartlarımız çok ağırdı; Covid-19, virüs korkusuyla çalıştık sanal markette. E-ticaret bölümü, pandemiyle gelişti büyük ölçüde. Herkes evine zamanında giderken bizler 12 saat çalışıyorduk.

Covid-19 pandemisinde hastanelerde risk daha büyüktü ama marketler ve market emekçileri de risk altındaydı. Çünkü eve hep korkuyla gittik annemize, babamıza, eşimize, çocuğumuza hastalık bulaşacak mı korkusunu hepimiz yaşadık. **O süreçte ben sendikanın gücünü öğrenmiş oldum; çünkü birlikten kuvvet doğar. Biz birlikte hareket ettiğimiz zaman güçlü oluyoruz.** O da nasıl oluyor, birlikte hareket ettik. O zaman işyeri temsilcisi değildim ben. Çok geç saatlere dek çalıştırılma konusu ve eve servisin olmaması bizim için ciddi bir sorundu. Sürekli maskeler ile çalışıyorduk. Garip bir dönemdi, ürünleri reyona diziyorduk, anında boşalıyordu raflar. Bu konuları dillendirmek üzere biz Tez-Koop-İş temsilcisi arkadaşla görüştük. Sendikayı aramasını söyledik konuyla ilgili bizim sözlerimizi düşüncelerimizi dile getirir diye... Tez-Koop-İş sağ olsun arkamızda durdu. Gidin müdürünüzle görüşün ve hepimiz aynı saatte çıkın dediler.

Sürekli bir koşurmaca içindeydik markette, insanlarla çarpışıyorsun, temas ediyorsun, insanların orada hakaretlerini işitiyorsun, sanki mikropluymuşum gibi davranılıyor, psikolojik baskı da vardı aynı zamanda, o duyguları yaşadığımız için bizde bir isyan durumu ortaya çıktı. O sırada işte Sendika da bizim arkamızda durduğu için biz de sorunlarımızı mağaza yönetimi ile konuşur olduk.

Nejla Kurul: Pandemide kamuoyu mağaza çalışanlarının durumuna dair pek bilgiye sahip değildi, ama takdir ediyorlardı. Tabii mağaza içindeki mikro mücadeleler, Tez-Koop-İş'in araya girişiyle çözülebildiği için duyulmadı. O dönemde temsilci miydiniz?

Huri Derya Şen: Hayır, yetkili değildim o zaman... Biz sanal market ekibi olarak karşı çıktık, çünkü müşterilerin alışverişlerini yaptıkları mağaza grubunda çok fazla sorun olmuyordu onlar zamanında çıkıp gidiyorlardı evlerine... Çünkü e-ticaret yapmıyorlardı, biz hep birlikte çalışmaya devam ediyorduk. Tabii bir haksızlık vardı. Hep birlikte çıkıp Tez-Koop-İş'le görüştüğümüzden ve arkamıza sendikanın gücünü aldıktan sonra günün sonunda işyerinden diğer işçiler gibi parmağımızı basıp çıktık, ertesi gün de zamanında çıktık. (İşyerine sabah gelince ve akşam iş çıkışında cihaza parmak basıyoruz) Sendikayla ben bu şekilde tanıştım.

Nejla Kurul: Tez-Koop-İş Sendikası ile bir direniş hikayesi içinde karşılaşmak çok anlamlı olmuş Derya. Aynı işyerinin içinde emekçiler farklı katmanlarda yaşıyorlar adeta. Depo işçileri, sanal market işçileri, ışıklı, sıcak, daha hoş denilebilecek mağazanın içindeki emekçiler..

Yani emekçilerin mağaza zincirleri içinde çok farklı halleri var... Sendikal örgütlenme strateji ve taktikleri de bu olguyu gözetir nitelikte olmalı.

Huri Derya Şen: Sanal markette 12 saatten fazla çalışıyorduk ama fazla çalışmamız ücretlere yansımıyordu. Sonra yeni bir düzenleme yaptılar, sabahçı grubu ve akşamcı grubu oluşturuldu, yani vardiya çalışmasına geçildi, şikayetlerimiz dillendirilince... Sendikanın gücü de burada ortaya çıkıyor. Eskiden sendikanın varlığını önemsemiyordum, ama Tez-Koop-İş'le karşılaşmam böyle oldu. Daha önceki işyerlerinde de sendikalı değildim. Daha sonra önceki temsilci ayrılınca beni temsilcilik için önerdi arkadaşlarım. Sanal markette çok sayıda çalışan olduğu için sanırım daha güçlüydük, başka aday çıkmadı, ben de işyeri temsilcisi olarak seçildim.

Tez-Koop-İş Sendikası işyeri temsilciliği çok önemli bir görev. Sorumluluğu çok fazla, vebali çok fazla, hiç kimsenin ezdirilmemesi gerekiyor. Aslında daha önemlisi, çalışma arkadaşlarının kendilerini ezdirmemeyi, yani haklarını bilmeyi, talep etmeyi öğrenmeleri gerekiyor. Ben eğitimci kimliğimle böyle düşündüm. Çünkü her zaman bir arada olamayabiliriz, bilgi ile duygu ile güçlenerek kendimizi korumalıyız. Bu olgu tüm sendikal çalışmalarımızın şiarı olmalı.

Nejla Kurul: Bu sözlerden üyelere, insanlara, balık vermeyi değil balık tutmayı öğretmenin önemi ortaya çıkıyor... Uluslararası Emek Örgütü (ILO) nun çalışmaları, bir işyerinde sendika olduğunda, Tez-Koop-İş Sendikası olduğunda psikolojik şiddet, ihmal, istismar, taciz, kayırma, ayrımcılık gibi emek haklarına aykırı uygulamaların oldukça azaldığını ortaya koyuyor. Çünkü kişiler yalnız değil, yanlarında sendikaları var. O güveni veren kişi ya da kişiler de o işyerinde sendikayı temsil eden kişiler. Temsilciler, mağaza içindeki emekçilerle çok iyi ilişkiler kurmak, onların güvenini kazanmak, onları geliştirmek ve güçlendirmek durumunda olan kişi. Dediğiniz gibi çok önemli bir işlev bu!

Huri Derya Şen: Tabii sendika üyesi olunca, kendi haklarını öğrenmeye başlıyor. Bilgi işçiyi güçlendiriyor, güçlenince de önceki duruşundan farklı bir tavır almaya, davranmaya başlıyor. Bir işverenle konuşurken de ona göre konuşuyorlar. İşverene şu mesaj iletiyor: karşımda istediğin özensiz cümleleri kuramazsın, kafana göre keyfi hareket edemezsin, çünkü ben bir sendika üyesiyim. Keyfi hareket edersen ben de bunu Sendikama haber vermek zorundayım. Bu durumda, işveren de kendini törpülemek zorunda kalıyor. Mecbur hissediyor buna, e tabi ben temsilci olduktan sonra böyle oldu ilk başta kurulan cümlelerle, sonradan kurulan cümleler daha farklı oldu. Daha dikkatli konuşmaya başladılar. Hele sen haklarını tam olarak bilince. Seninle konuşurken daha da titiz oluyorlar, çünkü karşılıklı haklar konuşuyor artık...

Nejla Kurul: Kişisel, özensiz, fevri konuşmalar yerini haklarını öğrenmiş, özenli ve etik kamusal tartışmalara bırakıyor.

Huri Derya Şen: En önemlisi de bu zaten. O yüzden temsilcinin kendini çok iyi yetiştirmesi gerekiyor, kesinlikle her anlamda. Hitabet ko-

nusunda, haklar, işçi hukuku konusunda kendini eğitmesi gerekiyor. Bu cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunu tam olarak bilmiyoruz, iyice farkına varmamız gerekiyor. Eşitliğin aslında bir denge olduğunu öğrenmemiz gerekiyor.

Eşitlik adı altında kadınlara yapılan zulümler var. Nasıl olsa eşitiz, sen kadın olarak her şeyi taşıyabilirsin benim yaptığım işi yapabilirsin gibi bir şey yok dengedir bu. Kadının bir anne olduğunu unutuyoruz, kadının bir eş olduğunu, kadının evdeki ikinci mesaisi, yani yüklerini unutuyoruz. Örneğin muayyen günündeki bir kadının işyerindeki çalışması bundan etkilenir, fiziksel bir olgu söz konusu. Bir kadın o dönemi çok hafif geçirir, bir kadın çok ağır geçirir, değil mi? Bizler bu konuları ne yazık ki hala konuşmuyoruz. Bu nedenle anlayış geliştirmiyor, yaşamın mikro işleyişleri göz ardı ediliyor. Bazen kadın yöneticiler bile performans baskısı altında diğer kadınları dinlemiyor bile...

Nejla Kurul: Regl izni konusu sendikalarda, işyeri hekimliği ile bağ kurularak da olsa konuşulacak anladığım kadarıyla. Biraz mağazanın içini dolaşalım birlikte. Mağazaların bir ışıklı girişi var. Sahne burası adeta, bir de perde arkası, sahne arkası var. Anlatabilir misiniz?

Huri Derya Şen: Bizlere, tüketicilerin kapısından girdiğimizde diyorlar ki "sahneye çıkıyorsun gülümsemeyi unutma!" Çok kederli bir olay yaşasak o gün, ya da dokunsalar ağlayacak durumda olsak bile gülümsemek zorundayız. Mağazalar saniyelik karşılaşma alanları, sizin yüzünüzü gören müşteri rahatsız olmamalı!

Huri Derya Şen: Market içerisinde doluşuruz, çok kalabalığız, ürünleri topluyoruz sonra kasalara bazen 10 litrelik sular da gelebiliyor onları da kaldırıyoruz, ağır işçilik de var ister istemez... Hatta sonra depoya götürüp ürün kasalarını kaldırıp depoya götürüyoruz. Fiziki güç de istiyor, bir tür zihin koordinasyonu da var işin içinde... Teslimat danışmanı arkadaşlar, gelip siparişleri alıyor müşterilerin evlerine taşıyorlar yani teslim ediyorlar.

Nejla Kurul: Pandemi bitti neden hâlâ yaygın sanal marketler? Ben hiç böyle bir sipariş vermedim.

Huri Derya Şen: Herkes rahatlığa alıştı, üşengeçliğe alıştı... İnsanlarla karşılaşmak istemiyorlar kanımca. Marketlere gitmek istemiyorlar. Yalnızlığı tercih ediyorlar. Dolaşmıyorlar artık, dolaşmadan ellerinin altındaki telefonla, istediklerini alıyorlar, indirimleri daha rahat takip ediyorlar, önceden market market dolaşıyorlardı. Şimdi elinin altında telefon var, dijital çağ... Bir de zamanları yok, çok çalışıyor emekçilerin büyük bir kısmı.

Bir başka kadın temsilci: Çalışanlar için zaman konusu önemli. Örneğin ben iş yerinde çalışıyorum, yedi buçuk saat işteyim ama tekrar alışverişe gidip vakit geçirmek istemiyorum. Hem bir yandan evimin işini yapıp hem de bir yandan da sanal sipariş verip zamandan kazanmak istiyorum. Ama öbür türlü markette vakit geçirip de eve gittiğim zaman evimin işlerim kalıyor.

Nejla Kurul: Çok teşekkür ederim Derya, dolu dolu bir söyleşi oldu. Çok öğretici idi.

İstanbul 6 No.lu Şube Örgütlenme Sekreteri ve Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Gülhanım Yıldırım ile Söyleşi

Gülhanım Yıldırım, İstanbul 6 No.lu Şube Örgütlenme Sekreteri ve Migros İşyeri Sendika Temsilcisi, Migros'ta kasiyer olarak çalışıyor. 40 yaşında, evli, iki çocuğu var, biri 18 diğeri 5 yaşında.

Nejla Kurul: Biz burada farklı mesleklerden, işlerden, yaşlardan kadınlar olarak buluştuk. Tez-Koop-İş Sendikası için kadın üyelerin karşılaşmaları, buluşmaları ve ortak zenginlikler üretmeleri son derece önemli. Gülhanım siz Tez-Koop-İş Sendikası ile nerede, ne zaman ve nasıl tanıştınız ve üye oldunuz?

Gülhanım Yıldırım: Ben yine daha önce bir zincir markette yine Tez-Koop-İş'in örgütlü olduğu bir işyerinde çalışıyordum. Yıl 2011'di. Çok güzel bir rastlantı oldu. Dünya Kadınlar günüydü, kasiyer olarak çalışıyordum yine, şimdi de öyle, kasaya bizim o dönem mağazamızın Tez-Koop-İş temsilcisi geldi ve kadınlara birer karanfil bıraktı, bırakılan karanfil Tez-Koop-İş'le, bir sendikayla tanışmamın vesilesi oldu.

Orada 40 civarında kasa vardı, bütün kasalara, yani bütün kadınlara o gün birer karanfil bırakıldı. Bir karanfil, ama çok önemliydi. Karanfil bırakan temsilci "bu karanfil size Sendikamız gönderdi" dedi. Çalışma hayatımda hiç böyle bir şeyle karşılaşmamıştım.

Nejla Kurul: Hoş bir anı, katmanlı, hem Dünya Kadınlar Günü hem de sendikal yaşama adım atmak için bir karanfil ne güzel duygu ve düşünceler çağırıyor.

Gülhanım Yıldırım: 2013'ten beri aynı mağazada çalışıyorum, burada çok şey öğrendim, mağazada kişi sayısı oraya göre daha az olduğu için daha herkes birbirinden haberdar.

Nejla Kurul: Kaç kişisiniz mağazada?

Gülhanım Yıldırım: Şu an Migros ile çalışan seksen kişi çalışıyor.

Nejla Kurul: Dışarıdan?

Gülhanım Yıldırım: Dışarıdakilerle birlikte 150 kişinin çalıştığı büyük bir mağaza burası. Tabii burada bizim açılmadan Tez-Koop-İş 6 nolu şubede bütün eğitimlere, seminerlere her etkinliğe katılıyordum orada da kızlarla beraber... Orada da çok şey öğrendik ama dediğim gibi Migros'da sendikanın ne kadar etkili bir kurumsal yapı olduğunu daha çok öğrendim. Küçük bir çocuğum var, onunla beraber de etkisini gördüm Sendikanın, örneğin yarı zamanlı çalıştım, bu olanı sendika sayesinde öğrendim, haklarımı Sendikada öğrendim. Kendi hayatımda benim için çok önemli, bir etken oldu Sendikam. Yaşamıma çok şey kattı, çocuğum küçükken işten ayrılmak zorunda kalmadım çünkü benim yarım zamanlı çalışma hakkım olduğunu ben sendikali arkadaşlarımdan öğrendim. Bu nedenle Migros'ta çok uzun seneler çalışabildim.

Nejla Kurul: Peki işyeri temsilcisi olmanız nasıl oldu?

Gülhanım Yıldırım: İşyerindeki temsilci arkadaşımız yükselince diğer arkadaşlarım beni önerdiler. Sonra şube yönetimine girdim. Şube yönetimine girişimin hikayesi biraz farklı. **Başka bir sendika, milyonlarca örgütsüz işyeri varken Migros'ta örgütlenmeye kalktı. Tez-Koop-İş burada zaten örgütlü idi. Ben de Tez-Koop-İş işyerinde güzel çalışmalar yaptığı için girişlerine engel oldum. Ben beş erkek temsilcinin karşısında tek başına durdum, üzerime yürüdüler ama geri çekilmedim. Sendikamın çalışmalarını hatırlattım.**

Nejla Kurul: Tez-Koop-İş için mücadele ve direnç örneği olmuş.

Gülhanım Yıldırım: Benim şube yönetimine gelişim aslında biraz da bu olaydan diye düşünüyorum. Bu olay İstanbul Tez-Koop-İş 6 Nolu şubenin kuruluşuna denk geldi. İşyerinde dik duruş önemli. Sendika temsilcisi olarak arkadaşlarımı korudum, kolladım, arkadaşlarımla

öğrendiğim tüm bilgileri paylaşıyorum. Tez-Koop-İş Kadın Dergilerini alıp işyerine götürüyorum. Okuyorlar mı bilmiyorum ama ben dergi ile buluşturuyorum üyelerimizi.

Gülhanım Yıldırım: Perakende sektöründe mağazalarda çalışanların çok büyük bir kısmı kadın, 2025 için bir dileğim var. Toplu İş Sözleşmelerinde kreş yardımı almamız yönünde çalışmalar yapılmalı. Çocuğu olan kadınlar işten ayrılmak, işe ara vermek zorunda kalıyor.

Nejla Kurul: Mağazadan kreş yardımı talebi mümkün olabilir, tabii bir de hem Milli Eğitim Bakanlığı'nın hem de Belediyelerin kreş ve anaokulu açmalarını talep etmeliyiz. Kadın emekçiler gençken çocuklarının bakımı, yaş alınca da iyice yaşlanmış anne ve babasının bakımı ile karşı karşıya kalıyor. Anne ve babamı evde iki saat bırakırken keşke mahallede birkaç saatliğine onlara arkadaşlık edecek birileri olsa diyordum. Kadın sendikacıların küçük çocuklarını yanında getirerek sendikal çalışmalara katılması güzel olur, küçük de olsa bir oyun odası olduğunda. Sendikada çocuklarla kadın üyeler, temsilciler sırayla ilgilenebilir üyeler.

Gülhanım Yıldırım: Aslında ben şöyle bir şey diyecektim, şu an dersane fiyatları çok yüksek, aramızda çok fazla eğitimci üye de var, mesela çocuklarımıza ders verme olanağı da yaratabiliriz.

Nejla Kurul: Çok iyi olur... Şube yönetiminde iki kadın yönetici var. Sizin etkiniz çok önemli. Sendika, yapacağı bu tür çalışmalarla, destekle üyelerinin sosyalleşmesini, evden çocuğu ile çıkarak Sendikaya gelişini, farklı nitelikli insanlarla karşılaşmasını, konuşmasını, çocuğunun da kısa süreli eğitimini, sendikal hayatta etkin oluşunu

sağlamış olur. O nedenle kadın, yaşam ve sendika üçlüsünü birlikte düşünmemiz gerekiyor. Birlikte yapabileceğimiz çok şey var, engellerle de karşılaşabiliriz ama yılmadan teker teker bu engelleri kaldırırız. Sendikamız hayatımızda hep pencereler açar. Yaşamlarımız ev ve işyeri arasına sıkışmak zorunda değil. Tek boyutlu insanlar olmamız gerekmiyor. Çok yönlü, ufku geniş, yaşamı çeşitli etkinliklerle zengin olan insanlar daha anlamlı ve amaçlı bir yaşam sürdürüyorlar. Sendika evdeki yaşamın demokratikleşmesine de katkı sağlar.

Gülhanım Yıldırım: Siz de biliyorsunuz ki kadınlar sadece işte çalışmıyor. Kadınların evde de sorumlulukları var kadınlar anne, kadınlar eş aynı zamanda.

Nejla Kurul: Evin demokratikleştirilmesiyle, evde toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanırsa, 'ev işi kadın işidir' demeden ortaklaştırılırsa, kadının evinin içindeki yükü azalır. Eşlerin birlikte geçirebileceği zaman çoğalır. Ev işleri, eşlerle ve yaşı uygun çocuklarla paylaşılırsa kadın kendini daha güçlü hisseder. Bu nedenle geleneksel erkek rolleri yerine dönüştürücü, demokratik erkek davranışları için çaba göstermeliyiz. Kolay değil, ama olanaksız da değil. Etrafımızda bunun için çabalayan kişiler var. Ayrıca "sendika erkek işidir" diyorlar ama biz buradayız, sendikal etkinliğin tam ortasındayız.

Gülhanım Yıldırım: Ben o konuda şanslıyım, çünkü eşim ev işlerinin bir kısmını alıyor üzerimden. Ben dört yaşındaki çocuğumu bırakıp Ankara'ya gidebiliyorum. Balıkesir'e gidebiliyorum,

Nejla Kurul: Gülhanım çok teşekkür ederim, bu güzel söyleşi için...

İstanbul 6 No.lu Şube Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Didem Akcivan ile Söyleşi

Didem Akcivan, 2,5 senedir çalışıyor. Migros'ta yeni eleman, iki üniversiteyi tamamlamış, Hem bilgisayar mühendisi hem de çalışma ekonomisi mezunu, 44 yaşında, bekar, annesi ile yaşıyor.

Nejla Kurul: Didem, Tez-Koop-İş Sendikası ile karşılaşmanız, üye olmanız ve işyeri temsilciliğine yükselmeniz nasıl oldu?

Didem Akcivan: Başka işyerlerinde de çalıştım ama sendikayla, özellikle Tez-Koop-İş'le Migros'ta karşılaştım. Migros'ta o zamanlar başka bir temsilci vardı ve ben sendikanın sadece ekonomik haklarımız için mücadele ettiğini düşünürdüm, yani hafife alıyordum sanki. Önceki temsilcimiz ayrılınca arayışa girildi, ben aday olmadım aslında. Ancak çalışma ekonomisi okuduğum için sendika konularına söylem olarak bir yatkınlığım vardı. Arkadaşlar çok şey bildiğimi zannettiler, böylece işyeri temsilcisi oldum. Bilgisayar mühendisliğini babamın özendirmesiyle okudum, şimdi düşünüyorum da keşke endüstri mühendisliğinde okusaymışım. Sonrada açık öğretimde çalışma ekonomisi okudum. Çalışma ekonomisi konuları ilginç geldi bana. Burada okuyan arkadaşlarım vardı, onların etkisi de olabilir. Sendikaları ele alan dersler vardı.

Nejla Kurul: Bir olguyu kavram düzleminde bilmekle pratikte yaşamak başka bir şey değil mi? Ama birbirlerini tamamlıyorlar.

Didem Akcivan: Çok ayrı şeyler gibi geliyor, dediğim gibi Migros'a girdiğimde 3 ay doldu, sendikaya üye olmalısın dediler. Bono alırsın diyorlardı, anlamadım. Ne faydası olacak diye de düşündüm. Ben de bu şekilde girdim, sonra sendikayla ilgili bilgilerimi aktardım, "sen her şeyi biliyorsun" dediler. Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağını, işleyişini anlattım yani çalışanlara. Sendika ile hiç ilgim yok, ama sorduklarında çok şey anlatıyordum. Kanımca dersleri biraz ezberden biliyordum. Arkadaşlarım bendeki farkı yakaladılar. İşyeri temsilcisi işten ayrılınca

bana teklif ettiler, olumlu karşıladım, başka aday, yani rakibim yoktu, seçildim.

Nejla Kurul: Tez-Koop-İş'li diğer üyelerin size dair bakış açısı yeterliklerinizi sendika için kullanmanızı sağlamış. Sizin fark edemediğiniz, ilgi alanınızın dışında gibi duran bilgi birikimini fark etmişler. Çok da iyi olmuş.

Didem Akcivan: Bana sendikal süreci anlatmaya başladılar. Toplantıya filan geldiğim zaman Tez-Koop-İş şubesine o zaman anladım temsilciliğin değerini ve önemini. Çok farklıymış, çok daha güç bir işmiş yani, sendika sadece ekonomik hakların kazanılması için değil, daha çok işleve sahipmiş. Benim başka haklarım da varmış, önceki işyerlerimde ki 11 yıl çalıştım, 12 saat çalışıp fazla mesai falan almıyordum, aslında çok az şey biliyordum. Öğrendiklerimi hayatıma aktarmışım. **Ben Tez-Koop-İş Sendikası üyesi ve temsilcisi olunca ne çok şey öğrendim diye düşünüyorum. Sendika bir okulmuş adeta.** Ben üniversitede sadece sendikaların geçmişi öğrenmişim, işleyişini öğrendim. İşte şimdi toplu iş sözleşmesi nasıl yapılır onu öğrendim. Ama bu olay çok farklı bir şeymiş. Bunları gördüm ben gerçekten bana çok başka şeyler de kattı.

Ben 2025'de gerçekten huzur istiyorum.

Nejla Kurul: Gençsiniz ve huzur arıyorsunuz. Size göre huzursuzluk yaratan ne, huzur istiyorsak huzursuzluğu çok görüyoruz demektir.

Didem Akcivan: Ben haberleri seyrederim mesela, insanlar çok tahammülsüz, gözünün üstünde kaş var diye birbirini vuruyorlar. Yani çok fazla şey istemiyorum, ama biliyorum ki bu şekilde yaşamak istemiyorum. Eve rahatlıkla ve güvenle dönebilmek istiyorum.

Nejla Kurul: Kentler toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığından yoksun olarak inşa edildiğinde gecenin bir saatinde bir kadının eve rahatlıkla dönmesi çok anlamlı bir talep.

Didem Akcivan: Benim yürüdüğüm yol çok ıssız, mesela eve giderken, ben arkama bakmak istemiyorum, ben huzurlu olmak istiyorum. Ben akşam 22.00- 22.30'da eve varabiliyorum ancak. 2025'te Sendikamdan beklentim ne olabilir sorusuna, şu anda yaşadığımız etkinliklerin çoğaltılması dileğimi iletmek istiyorum. Çalıştığımız ortam güllük güllüklük değil, müşteri geliyor, bana bağırma hakkını kendinde görüyor. Ben bu tür istenmeyen, beklenmeyen olaylarla doluyorum bütün gün.

Nejla Kurul: Bir yandan müşteri, bir yandan yönetici bir yandan kendi arkadaşlarımızın, bazen bir baskı grubu...

Didem Akcivan: Ya evet ben doluyorum, taşıyorum artık yani ben rahatlamak istiyorum ben huzur istiyorum, benim kafam boşalsın istiyorum, ben hiçbir şey düşünmek istemiyorum...

Nejla Kurul: İnsan öğrenir, insan öğretir. Eğitim sizi alıp bir yere götürür, ama biz burada bir öğrenme sürecinin içinde yer aldık. Didem çok teşekkür ediyorum, bu güzel söyleşi için.

İstanbul 6 No.lu Şube Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Reyhan Koca ile Söyleşi

Reyhan Koca, İstanbul 6 No.lu Şube İşyeri Sendika Temsilcisi, Migros'ta 2009'da çalışmaya başladı. Çalıştığı süre boyunca sendikalı idi. Engelli kadrosundan emekli olduktan sonra yeniden Migros'ta çalışmaya başladı. Kasiyer olarak görevini sürdürdü. Şimdi sıcak satış elemanı.

Nejla Kurul: Reyhan merhaba. Olağan söyleşiye geçmeden önce sormak istediğim şeyler var. Ortopedi engeliniz var, çalışma yaşamında engelli emekçilerin çok farklı sorunları oluyor. Migros'ta böyle sorunlar yaşadınız mı?

Reyhan Koca: Ben Migros'a gerçekten teşekkür ediyorum. Migros bana rahat bir çalışma ortamı hazırladı. Ben çok rahat ettim, hiçbir şekilde yapmak istemediğim işi bana zorla yaptırmadılar.

Nejla Kurul: Hangi işler yaptınız bu arada?

Reyhan Koca: Ben ilk olarak kasiyerlikle başladım, böyle devam

etti. Engelim vardı ama engelimi hissetmiyordum. Yani hiçbir şekilde boş kalmak istemiyordum, çalışmak bana iyi geliyordu. İşler vardiyalı idi ama ben gece çalışmak istemiyordum. Tek vardiyada gündüz çalışmak istedim. Yöneticilerim kabul ettiler. Ben de fırın bölümüne geçtim. Sıcak satış elemanı olarak. Dört beş yıldır bu işteyim. Migros'a girdiğimden beri Sendikalıyım, Tez-Koop-İş'liyim.

Nejla Kurul: İşyeri temsilciliği süreciniz nasıl gelişti?

Reyhan Koca: Şöyle ben ilk işe girdiğim zaman çok sessizdim, kim ne derse onu yapıyordum. Otur derlerse oturuyordum, kalk derlerse kalkıyordum... Ama sonra zamanla işe alıştıkça, haksızlıkları ve ayrımcılıkları görmeye başladım. Ayrıca özel yaşamımda da bir karmaşa oldu. Böyle yaşadıkça hayat bana cesaret verdi. Önceleri hiçbir şeye cesaretim yoktu, ama diyordum ki iyi ki işe girdim, Migros beni işe aldı, tamam, ama bir şey olmasın da işimden olmayayım, işe zamanında geleyim, zamanında gideyim, hiçbir problem çıkarmayayım. Kendimi hep böyle baskılıyordum. Ama sonra yaşadıkça böyle cesaret almaya başladım. Yanlışları gördükçe konuşmaya başladım. Hakkımı aramaya başladım. Bir problem olduğunda sendikamı arayacak gücüm oldu. İlk zamanlar çok sessiz bir insandım ama şu an çok konuşkan bir insanım.

Nejla Kurul: Peki bu güçlenme sürecine Sendikanın bir etkisi oldu mu?

Reyhan Koca: Evet çünkü biliyorum, bana bir haksızlık yapılırsa, arkamda Tez-Koop-İş'in olduğunu, arayıp da konuşabileceğim, hakkımı arayabileceğim bir kurumun olduğunu biliyorum.

Nejla Kurul: Bunun güçlendirici bir etkisi var...

Reyhan Koca: Yani yaşam ve yaşantı da beni güçlendirdi. Olaylar da beni güçlendirdi.

Nejla Kurul: Çok güzel, evli misiniz?

Reyhan Koca: Evliydim, ayrıldım 24 yaşında bir oğlum var, tek başıma kaldım, yaşadıkça güçlendim.

Nejla Kurul: Çok teşekkür ederim gerçekten çok sıcak samimi bir söyleşi oldu. Herkesin yaşamında çok sayıda engel var; engelsiz bir dünya istiyoruz. Ancak "sağlamlık ideolojisi" engelli emekçilerin yaşamını çok olumsuz etkileyebiliyor. Reyhan'ın örneğinde rahatsız edici durumlar yaşanmamış, engelini hiç hissetmemiş, bu sevindirici. Sendika olarak engelli üyelerimize yönelik çalışmalarımızı artırmanız gerekiyor. Reyhan, size çok teşekkür ediyorum.

İstanbul 6 No.lu Şube Eğitim Sekreteri ve Migros İşyeri Sendika Temsilcisi Pelin Tuğba Ulutan ile Söyleşi

Pelin Tuğba Ulutan, İstanbul 6 No.lu Şube Eğitim Sekreteri ve Migros İşyeri Sendika Temsilcisi, daha önce otelcilik sektöründe çalıştı, ayrıca tezgahçılık, başka yerel marketlerde, ayakkabı firmasında çalıştı. 7 yıldır Migros'ta çalışıyor. 23 yaşında kızı var.

Nejla Kurul: Pelin merhaba. Sizi Tez-Koop-İş TV'den anımsıyorum. Bir söyleşinizi izledim.

Pelin Tuğba Ulutan: Evet, babanızın vefatı nedeniyle siz eğitime katılamamıştınız, ben de söyleşi Prof. Dr. Mustafa Durmuş Hocamız ile yapmıştım. Çekim yapıldı ama çekimin ardından benim zihnimde elli bin tane düşünce oluştu. Neyi nasıl daha iyi söyleyebilirdim diye uzun süre düşündüm. Çok çeşitli kurumlarda çalıştım, Migros dışında çalıştığım hiçbir yerde sendika yoktu. Sendikanın olmadığı yerde "patronculuk" oluyor. Yani keyfi, kurasız yönetimler. Patron ne derse o olur. Sheraton Otel'de de çalıştım. Çeşme'de Sheraton Otel'de. Orada babysitting yapıyordum yani bebek bakımı. Müşteri-

lerin bebeklerine bakıyordum. Çalışanlar da yönetimin izniyle çocuklarını getiriyorlardı. Ayrıca temizlik grubu, yani housekeeping yapan kadınların çocukları da geliyordu.

Nejla Kurul: Bu çok olumlu bir şey...

Pelin Tuğba Ulutan: Kesinlikle, çok güzel bir şey. Bu sadece otel müdürünün kadın çalışanları için sağladığı bir fırsattı. Yani başka bir fırsatımız yoktu bir de şöyle bir şey vardı, orada gördüğüm şey çok farklıydı. Migros'un da piknikleri var, arkadaşlar bilirsiniz. Bu son iki yıldır var piknik ama Sheraton'da sezon başlangıcı ve sezon sonunda iki ayrı piknik yapılıyor. Sezon başlangıcında arkadaşları motive etmek için ve dışarıdan personel çağırılır. Dışarıdakiler normal otel personeline hizmet ederler. Sadece bunu görmüştüm.

Nejla Kurul: Siz hep bize hizmet ettiniz, şimdi de sizlere biz hizmet ediyoruz diyen anlamlı bir çalışma.

Pelin Tuğba Ulutan: Ama Sendikanın s'si bile geçmedi bu büyük otel zincirinde. Çünkü birçok işyerinde sendikalar bilinmiyor. Mesela ben sanayide de çalıştım. Konya'da da oturdum, Mitsubishi Servis'te sekreter olarak çalıştım. Kuaförlük de yaptım. Ama sendika yoktu burarlarda.

Otellerde çalışmamdan dolayı bir duyarlık geliştirdim, kaldığım otellerde yatağımı topluyorum odayı düzenli bırakıyorum. Çünkü ben odadan çıktığımda bir kadın gelecek ve orayı temizleyecek. Kadınların alışkanlıkları, biz otele de gitsek aynıyız, komşuya da gitsek benzer şeyleri yapıyoruz. Sendikaya da gitsek aynıyız. İşe de gitsek aynıyız. Ben kasiyer olarak çalışıyorum, daha önce danışmandım ama şimdi kasiyer... Kasada mesela biz kasamızı kendimiz temizliyoruz. Bazen ben kendimi aşıyor, jet kasaları da temizliyorum. Hani çöpümüzü kendimiz toparlamaya çalışıyoruz veya işte kasamızı siliyoruz, sürekli mesela poşetlerin bir parçası kopuyor ya onları biz toparlıyoruz.

Nejla Kurul: İyi bir deneyim zenginliği olmuş farklı iş kollarında çalışmak...

Pelin Tuğba Ulutan: Kesinlikle ama Sendikayı tanıdıktan sonra evet gördüm ki örgütlü olmak büyük bir zırh.

Nejla Kurul: Geçen başka bir kadın arkadaş da sendika için "zırh" dedi.

Pelin Tuğba Ulutan: Çok büyük bir zırh... Zorda kaldığında veya bir engeli aşmayı istediğinde dört tane daha arkadaşım var, ben daha burada yönetimdeyim, danışabilirim, sorabilirim. Birileri var bana yar-

dım edebilecek diyebiliyorsun. En azından onlara da ulaşamazsan temsilci arkadaşlarım var ve düzinelerce var yani bu grubun içinde olmak bambaşka bir duygu. **İki tane elim var, ama Tez-Koop-İş ile binlerce parmağım varmış gibi hissediyorum. Sürekli sanki her yere yetişecekmişim duygusunu hissediyorum. O yüzden de sendikalı olmaktan, Tez-Koop-İş'li olmaktan mutluyum.**

Nejla Kurul: Peki, 2025? Bir şeyler yapalım, Sendikamızda bir şeyleri harekete geçirelim.

Pelin Tuğba Ulutan: 2025'de aslında ne istiyorum, huzur istiyorum. Çünkü Türkiye çok huzursuz. Yani sürekli haberlerde kötü bir şey izlemek istemiyorum. Huzur istiyorum biraz, örneğin olimpiyatlardaki başarıyı duymak istiyorum. Veya kadınların başarılarını duymak istiyorum. Kadın dergisinin sadece sendikalılara değil, tüm Türkiye'ye gitmesini istiyorum.

Nejla Kurul: Evet, dergilerimizin, Tez-Koop-İş Kadın Dergisinin dijital ya da basılı olsun okunması çok önemli.

Pelin Tuğba Ulutan: Size bir şey itiraf edeyim, babam hâlâ bilmiyor mesela Tez-Koop-İş'e üye olduğumu... Sendikalara karşı son derece önyargılı. Protestoları, eylemleri, mitingleri ortalığı ayağa kaldıracak şeyler olarak görüyor. Oysa ben içimden, "aferim, daha çok bağırın, daha yüksek sesle konuşun" diyorum. Ama Sendikamla ilgili duygu ve düşüncelerimi babama anlatamıyorum.

Nejla Kurul: Babanın, onu etkileyecek başka biriyle karşılaşması lazım.

Pelin Tuğba Ulutan: Yok babam değişmez bu saatten sonra.

Nejla Kurul: Hayat değişir, insanlar değişirler. Değişim ve dönüşüm her yaşta olur. Ama onun önyargılarını değiştirecek güçlü bir etkiye gereksinme var.

Pelin Tuğba Ulutan: İnsanlar değişiyor gerçekten. Ben eşimden ayrıldım, birlikteliğimiz yürümedi, ayrıldığımda üzerimde sadece bir ceket vardı. Sonra bir hayat kurdum kendime, mutluyum. Evet ben de kocamın evinden ceketimi alıp çıktım. Bu kadar, başka hiçbir şey almadım. Hayatımı tek başına sürdürebiliyorum. Kızım geliyor bana. Bir de Sendikam var tabii.

Nejla Kurul: Çok güzel bir şey. Bir var oluş alanı Sendikamız.

Pelin Tuğba Ulutan: Sosyal hayatım çok değişti, çünkü arkadaşlarımla paylaşacağım çok şey olduğunu fark ettim. Daha önce hani komşular vardı, günler yapardık. Şimdi çok daha canlı bir sosyal yaşamım var.

Nejla Kurul: O zaman 2025 için dileğimiz kadın buluşmalarının çoğalması olsun, farklı yaşlardan, işkollarından, mesleklerden kadınların karşılaşmaları, dayanışmaları çoğalsın. Sendikal örgütlenme diyoruz da bu bazen bir klişe cümle gibi kalıyor aslında, sendikal mücadele yaşamın kendisini örgütlenme mücadelesi aynı zamanda. Yani işyeriyle sınırlı olamaz. Bakın anlattığımız her konu bir biçimde yaşamımızın başka bir alanına dokunuyor aynı zamanda.

Pelin çok teşekkür ederim bu güzel söyleşi için.

İstanbul 6 No.lu Şube İşyeri Sendika Temsilcisi Gamze Hanım ile Söyleşi

İstanbul 6 Nolu Şube, Migros İşyeri Sendika Temsilcisi, 36 yaşında. İki genç annesi. İlk işine Migros'ta başladı, M-Fırın görevlisi.

Nejla Kurul: Gamze merhaba. Çalışma süreci insanın yaşamında bir hareket yaratıyor. Mağazada çalışan bir arkadaşına sürekli aynı işi yapmaktan sıkılmayacak mısın dediğimde, "ben hareketi seviyorum, işim bu hareketi sağlıyor" demişti. Ne demek istedi size göre Gamze bu arkadaş?

Gamze Hanım: Bazı insanlar sevgisini, sıkıntısını, hastalığını zihninde çözemediği problemleri, etrafına anlatamadığı dertlerini, işiyle ve temizliğiyle alt etmeye çalışırlar. Bizim sektörümüzün çalışanları da kendini işe vererek unutmaya, derdini anlatmaya çalışıyorlar. Ben de öyleyim. Bazen o kadar dertleniyorum ki evin temizliğini yaparken

"üç kişiyi cezalandırıyor, beş kişiye küsüyor, bazılarıyla zihnimde kavga ediyorum. Bazen de kendime kızıyorum, neden daha iyi cevaplar veremedim diye.

5 yıl oldu ilk işim Migros'ta çalışmaya başlayalı, M-Fırın görevlisi olarak. Onun öncesinde ev kadını idim, çocuklarımı büyütme gayretindeydim. Çocukluğumun gençliğimin geçtiği dönemde ailem çok rahattı, giyimime, kuşamıma, gezmeme arkadaş çevreme asla karışmadılar. Ama evlendikten sonra çok farklı bir eve, çok farklı bir dünyaya, çok farklı bir kapıya giriş yaptım. Bu farklı ortamda çok şey öğrendim, ama çok büyük sorunlar da yaşadım. **Gerçekten işi, çalışma sürecini kadının kurtuluşu olarak görüyorum. Tüm kadınlar çalışmalı diyorum.** Çok ciddi süreçler geçirdim, çok ciddi ameliyatlara atladım, çok ciddi sağlık sorunları yaşadım.

İlk başta başladığımda sessiz sakin, herkesten korkan, bir kişi olarak yeni ailemin, eşimin yanına geldim. Baskıcı bir ailenin içerisindeyim. Sıkça duyduğum şeyler şunlardı: "işte sen kadınsın, konuşamazsın, senin yerin çayı dağıtıp kapının önünde oturmak." Ben böyle bir anlayışla karşı karşıya idim. Konuşmaya başladığımda ise, ciddi anlamda ötekileştirildim, psikolojik şiddete maruz kaldım. "İşte sen kadınsın çöp dökmeye çıkamazsın. Sen kadınsın balkona çıkamazsın. Benden izin aldın mı çamaşır asmak için? Yok. Çıkmayacaksın. Benden izin aldın mı markete gitmek için? Çıkmayacaksın. Bunlar şaka değil ciddi ciddi yaşadıklarımı anlatıyorum. Eşim dürüst bir insan, ancak ailesi ile anlaşamadım. Ve çok gariptir ki elim, kaynım, görümcem, kaynanam, kayınpederim üç aile ile bir arada yaşadım, ciddi sorunlar atlattım dediğim gibi. Bu sıkıntılar aslında bana sağlık problemleri olarak yansıdı. Diyorum ya işte kadın bu yüzden çalışmalı. Üzüntüye bağlı olarak akciğer hastalığına yakalandım ve akciğerimin yarısını aldılar.

Sonrasında aile nüfusunda azalmalar başladı, bir kısmı köye taşınma kararı aldı. Bir kısmı evlilik kararı aldı. Derken artık eşimle birlikte yavaş yavaş bir sakinlik, dinginliğe ulaştık, bu sefer de ekonomik sıkıntı bizi vurdu. Ben artık eşime ufak ufak incik boncuk işleriyle yardım etmeye başladım. Bizim alt komşumuz yaşça büyük İsmail ağabey Migros'da kasap olarak çalışıyordu. Ona utana sıklıkla Migros'ta çalışmak istediğimi söyledim. Sudan çıkmış balık gibiydim ve tutucu aileme rağmen bir erkekten iş bulma konusunda yardım istiyordum. Başörtülü bir kadının bunun sorun olup olmayacağını da bilmiyor-

dum. Eşimle konuştum, ekonomik olarak zor zamanlar yaşıyorduk, onu ikna ettim. İzin çıktı, nasıl mutluydum, mezuniyetini tamamlamış, diplomasını eline almış öğrenci gibiydim.

İsmail Ağabey, Migros'la görüşmüş, beni işe aldılar. Migros'ta çalışmak benim için harika bir şey oldu. Eve yakındı, sabah 7 öğleden sonra 4 saatleri arasında çalışıyordum. Migros'ta çalışanlar yeni gelenlere hoşnutsuz bakıyorlar. Ben çok heyecanlıydım, burnumu sürtmeye çalışıyorlar galiba diye düşündüm. Şimdi ben tersini yapıyorum çalışmaya yeni başlayan arkadaşlara kucak açıyorum. Uyumlarını kolaylaştırmaya çalışıyorum, kaynaşmayı artıralım diye düşünüyorum. Ben yakınlaştıkça, yapmaya çalıştığım şeyi anlamadılar, her şeye karıştığımı sandılar. Tuhaf ithamlarla beni şikâyet etmeye başladılar. Ancak ben sıcak ve güler yüzlü tavrımı sürdürdüm. Sonra beni kabullenmeye başladılar. Şu anda mağazanın en çok sevilen çalışanları arasındayım. Arkadaşlarımla güzel sıcak bir ortam kurdum.

Mağazamızda sendika temsilcisi yoktu, mağazaya ilk girdiğimizde ilk üç ay bir bekleme süreci oluyor. Sonrasında onay aldıktan sonra sendikaya geçiş yapıyorsunuz. İlk üç ayım dolduktan sonra sendika sürecim başladı. Sendikaya üyeliğim oldu. Pandemi geldi, Covid-19 virüsünü kaptım, bir hafta hastanede yattım. Bana 15-20 gün rapor verdiler. Beni işten çıkarmalarından çok korkuyordum, adeta dövünüyordum. Bir sürü hayalim vardı, evime yeni eşyalar alacaktım. Çocuklar için birçok şey yapacaktım. İsmail abi beni çok güçlendiren bir insan oldu. Sürekli bana "hakların olsun, bu haklarına sahip çık, sen bir kadınsın, ki yaşadıklarını iyi biliyorum, sen buradaki kadınların sesi olacaksın. Ama önce kendi sesin olacaksın, sonra da arkadaşlarının. Bunu asla unutma" dedi. İsmail abi ile biz aynı binada oturuyorduk. Az buçuk haberleri oluyordu yaşadıklarımın. Ben bu arada açık öğretim fakültesini tamamladım. Artık kendimi aşma kararındaydım, yapılan haksızlıkları düşünüp nasıl güçlenebilirim diye sorgulamalara başladım.

Nejla Kurul: Kabına sığmamak diye sizin yaşadıklarınıza denilir.

Gamze Hanım: Çıkmak istiyorum, sonrasında üyeliğim oldu. Üyeliğim olduktan sonra geriye dönüp baktım. İnsan arkasına döner bıraktıklarına şöyle bir bakar ya. Dönüp baktığımda keşke kalbi kırılır diye şuraya kadar gelen o cümleleri yutkunduklarımı haykıra haykıra söyleseymişim. Keşke bana karışmazsın diyebilseymişim. Beni düşünmüyorsan ben de seni düşünmüyorum diyebilseymişim. Şimdi düşünüyorum ne kadar gelişebilirim, daha neler yapabilirim, diye. Beni markete yollamayan eşim, tutmuş benden habersiz beni ehliyet kursuna yazdırmış, araba alacağız kullanacaksın diyor.

Nejla Kurul: Başta eşiniz olmak üzere size etrafındakilerin sevgisi ve saygısı artıyor.

Gamze Hanım: Bu neden ötürü oluyor?

Nejla Kurul: Çünkü değerlisiniz, güçlendikçe değer yaratıyorsunuz, değer kazanıyorsunuz. Belli bir toplumsal cinsiyet kalıbına girmeyi reddetmeyi başarmışsınız, kabuğu kırmışsınız, mücadele ediyorsunuz sizdeki değişimi görüyorlar ve bu gelişme evdeki herkesi güçlendiriyor.

Gamze Hanım: Bu işte bizim kabuğumuzu çatlatma mevzusu var ya tam olarak öyle.

Başka bir kadın temsilci: Kendine değer verdiğin zaman başkası da sana değer veriyor.

Gamze Hanım: Kadın olmak bu, **Tez-Koop-İş'in, sendikal hakların bana öğrettiği şey bu. Daha çok öğrenme ve çalışma çabası gayreti içerisindeyim. Sendikadan öğrendiğimiz şeyler, hayatınızda da uygulayabileceğiniz şeyler, haklar. Bir başkasının sizin haklarınızı gasp etmeye hakkı yok. Bir başkasının sizin yerinizi gasp etmeye hakkı yok. Bir başkasının sizin olanı sizden almaya hakkı yok. Bunu asla unutmayın.** Bu zihniyetle ilerlemeye çalışıyorum. Dediğim gibi girdiğim ortamlarda insanlara sınımsız sarılmak, sınımsız sarılmak istiyorum. Ki onların da bana öyle baktığına inanıyorum.

Nejla Kurul: Kendinizi çok güzel ifade ediyorsunuz. Bir de 2025 için beklentileriniz neler?

Gamze Hanım: 2025, kadınları çok güçlendiren bir yıl olsun! Kadınların çalışma yaşamına sendikal yaşama daha çok katıldıkları bir yıl olsun!

Nejla Kurul: Hikayenizden çok etkilendim, çok samimi bir biçimde kendi yaşamınızdaki değişimi paylaştınız bizimle. Çok teşekkür ederim.

İklim Krizi, Sendikalar ve Emekçiler

Tez-Koop-İş Kadın

Milyonlarca yurttaşı temsil eden yaklaşık 270 sivil toplum örgütü, sendikalar, tüketici grupları, çiftçi örgütleri, sivil haklar grupları ve çevre örgütleri, Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'i deregülasyondan kaçınmaya ve karar alma süreçlerine yurttaşların katılımını sağlamaya, doğanın ve demokrasinin korunmasına öncelik vermeye davet etti (Brüksel, 13 Ocak 2025)¹.

Deregülasyon, Avrupa hükümetlerinin; piyasalara, ulusal ve çok uluslu şirketlere müdahalelerini azaltmalarını anlatan bir kavram. Yani bu anlayış, şirketlerin "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" şiarı ile serbest bırakılmalarıdır. Kamu denetimi olmadığına kapitalizm, milyarlarca yıldır süregelen doğal evrime, bitkilerin genleriyle oynayarak, tek tip tarımsal ürünleri üreticilere dayatıp biyo-çeşitliliği tahrip ederek, eko-sistemleri bozarak, yok ederek, küresel ısınmaya yol açıp iklim rejimini değiştirerek doğayı tahrip ediyor, doğanın dengesini alt üst ediyor. Yaşamakta olduğumuz ve muhtemelen yakın gelecekte çok daha ağırlarını yaşayacağımız ekolojik felaketlerin kaynağı sınırsız kâr hırsıyla yapılan bu uygulamalardır. Bu süreci Türkiye'de doğrudan yaşıyoruz. Yaylalar, ormanlar, zeytinlikler, tarım alanları, deniz kıyıları, nehirler, su birkaç şirketin kâr hırsıyla saldırısına açılmış durumda.

Bu uyarı, AB'nin 'ekonomik rekabet gücünü' arttırma çabalarına rehberlik etmesi beklenen AB 'Rekabet Gücü Pusulası'nın açıklanmasından önce geldi. Açık bir mektup kaleme alan örgütler, Avrupa'nın sosyo-ekolojik sorunlarının ele alınması için sağlam ve etkili düzenlemelere duyulan kritik ihtiyacı vurguluyor.

Avrupa Komisyonu'nun "basitleştirme yoluyla rekabetçiliğe" odaklanmasından endişe duyan imzacılar, AB'nin hayati önem taşıyan sosyal, çevresel, demokrasi ve insan hakları korumalarının esnekleştirilmesi (deregüle edilmesi) riskine karşı uyarıda bulunuyor. Prosedürlerin basitleştirilmesi verimliliği arttırabilirken, işletmelerin dar çıkarlarının kamu yararının önüne geçirilmesinin bir ekonomik strateji olarak ne kabul edilebilir ne de sürdürülebilir olduğunu vurguluyorlar. AB ve ulusal yasa ve yönetmelikler yurttaşları, emekçileri ve doğayı korumak üzere tasarlanmıştır ve 'bürokrasi' ya da 'idari yükler' olarak görmezden gelinmemelidir.

İmzacı kurumların talepleri şunlardır:

- Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği'ndeki kamusal düzenlemelerin şirketlerin çıkarlarını değil kamu yararını ve refahını öncelemek üzere yapılmasını sağlamalıdır. Avrupa'nın iklim ve biyoçeşitlilik için mücadele yeteneğini güçlendirmek, kirlilik krizini aşmak, sosyal adalet ve ilerlemeyi özendirmek kamu yararını ön plana alan düzenlemelere bağlıdır.
- Doğa ve sosyal açıdan adil ve sürdürülebilir bir Avrupa'ya imkân tanıyan ve toplumun ekolojik dönüşümünü sağlayan kurallar korunmalı, tamamlanmalı, güçlendirilmeli ve uygulanmalıdır.

¹ <https://caneurope.org/content/uploads/2025/01/CSO-letter-VDL-protect-on-2025-Jan-13-1.pdf>, Erişim Tarihi: 16 Ocak 2025.

- "Basitleştirmenin" kamu yararına yönelik düzenlemeleri engellemeyeceğine veya geciktirmeyeceğine dair güçlü güvenceler sağlanmalıdır. Bu güvenceler hem AB hem de ulusal düzeyde sosyo-ekolojik geçiş için gereklidir.
- "Basitleştirme yoluyla rekabetçiliğin", sosyal, çevresel ve insan hakları standartlarında herhangi bir gerilemeye yol açmasını engelleyin.
- Şirketlerin mevcut yasaları ve yeni AB yönetmeliklerini harfiyen uygulaması sağlanmalıdır. Şirketlerin sosyal ve çevresel etkilerini izleyerek, bu etkiler konusunda sorumluluk almaları sağlanmalıdır.
- Avrupa Birliği'nde sosyal diyalogun, etkin vatandaş katılımının özendirilmesi ve demokrasinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Bu uyarılar iklim krizini önlemek açısından da son derece önemlidir. Anımsanacağı üzere, Paris Anlaşması, iklim krizinin önüne geçmek amacıyla 197 ülkenin ortak hareket etmeleri gerektiğini kabul ettikleri uluslararası bir anlaşmadır. İklim krizinin önüne geçmek için küresel ortalama yüzey sıcaklığındaki artışı 2 derece ile sınırlandırmak, mümkünse 1,5 derecenin altında tutmayı amaçlamaktadır. Küresel ısınma insanlığın ve doğadaki tüm canlılar için çok ciddi bir tehlike olmayı sürdürüyor.

Böylece şunu ifade edebiliriz. İnsan doğanın bir parçasıdır; kamu yararını gözeten politikalarla hem emekçileri, işçileri hem de iklimi koruyabiliriz. Bunun için yeryüzünde, ekonomilerin kömür, gaz ve petrol gibi fosil yakıtlardan arındırılmasına yönelik politikalara hız vermek gerekiyor. Böylesi politikalarla karbon yoğun bazı sektörler yok oluyor, ancak başka yeni sektörler doğuyor. İklim değişikliği ile mücadele ederken işçilerin işsiz kalmadığı, insan onuruna yaraşır yeni işlere kavuştuğu adil geçiş planları hazırlıklarının yapılması gerekiyor. Türkiye'de henüz bu doğrultuda sosyal politika önerileri yeterince tartışılmıyor.

İklim krizi, insanlar kadar doğal yaşamı da tehdit ediyor. Ancak bu krizden işçiler, kadınlar, yoksullar ve göç yolundaki insanlar en olumsuz biçimde etkileniyorlar. Yangınlar, su baskınları ve depremlerde en çok yoksullar kayba uğruyor. Bu nedenle doğa talanına izin vermemeliyiz. İnsan onuruna yaraşır, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlayan ve işçilerin söz, yetki ve karar sürecine katıldığı emek süreçleri için mücadele etmeliyiz.

Artık Bir Edebiyat ve Sanat Şövalyemiz Var: Merve Dizdar!

Tez-Koop-İş Kadın

Oyuncu Merve Dizdar, 2023 yılında gerçekleştirilen 76. Cannes Film Festivali'nde "Kuru Otlar Üstünde" filminde canlandırdığı Nuray rolü ile en iyi kadın oyuncu ödülünü almıştı. Dizdar'ın ödül konuşmasında mücadele, dayanışma ve kız kardeşlik vurgusu öne çıkmıştı:

"Filme canlandırdığım Nuray karakteri inandığı şeylerle varoluşu için mücadele eden ve bu uğurda bedeller ödemek zorunda bırakılmış bir kadın. Onu tanımak ve anlamak için uzun uzun çalışmak isterdim, ama ne yazık ki yaşadığım coğrafyada bir kadın olmak Nurayların dünyasını ezbere bilmeyi gerektiriyor. Bu ödülü Nuray ve onun gibi kadınların mücadelesine güç verebilmek için, kendisine layık görülenlere boyun eğmeyi eyleme geçen; bu uğurda her şeyi göze alan ve ne olursa olsun umut etmektен vazgeçmeyen tüm kız kardeşlerim ve Türkiye'de hak ettiği güzel günleri yaşamayı bekleyen tüm mücadeleciler ruhlara armağan ediyorum".

Bu önemli ödülün ardından, Merve Dizdar'ın bir başka başarıya daha imza attığı duyuruldu. Dizdar, Fransa Kültür Bakanlığı tarafından, gerek Fransa'da gerekse dünya genelinde sanat ve edebiyata önemli katkılarda bulunan kişilere takdim edilen "Edebiyat ve Sanat Nişanı"na layık görüldü. Dizdar, konuyla ilgili şunları söyledi:

"Daha ne olabilir ki diye düşünürken, hayatta 'tamam ya' dememek gerekiyor. Fransa'dan 28 Ocak'ta Edebiyat ve Sanat Nişanı alıyorum. 38 yaşında şövalye ilan edildim."

Böylece Merve Dizdar, olağanüstü oyunculuğu ile imza attığı iki büyük başarının ardından da önemli mesajlar vermiş oldu. Ne yazık ki kadınların yaşadığı olumsuz deneyimler, bir film karakterinin acıları ve mutsuzlukları ile sınırlı değil. Yalnızca kadın olmanın çok boyutlu eşitsizlikleri her gün yeniden deneyimlememiz için yeterli olduğunu biliyoruz. Fakat karşılaştığımız her eşitsizliğin üstesinden, karşılaştığımız her kadınla birlikte mücadele ederek gelebileceği-

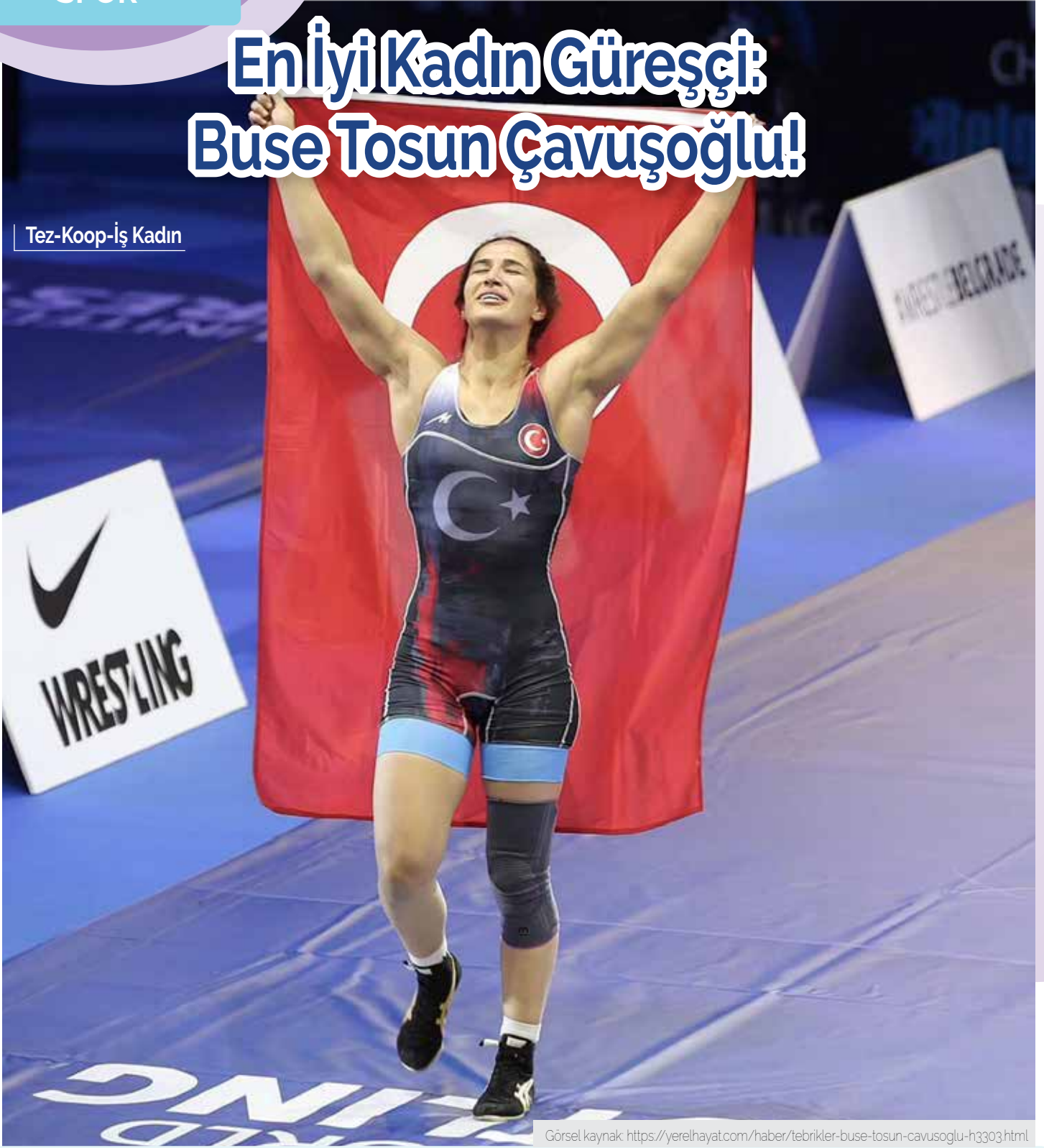
mize de inanıyoruz. Diğer yandan yaşam, hiç de "artık bitti" demeye gelmiyor! İster 20'li yaşlarımızın başında bir öğrenci ya da satış elemanı olalım, ister 40'larımızda kıdemli bir öğretmen. Belki de 40'ımızda çalışma yaşamına henüz başlamışızdır, kim bilir? İster 60'ımızda emekli olmak için gün sayıyor olalım, ister gençlerle bir arada olmanın ruhumuza nasıl iyi geldiğinden dem vurarak üniversitedeki büro işimizi sürdürelim.

Sahneye çıkmak için geç değil! İster tiyatro sahnesi olsun, ister yaşam sahnesi!

Bizlere tüm bunları hatırlatan, oynadığı karaktere benzer deneyimleri yaşayan kadınları kucaklayan ve ödül konuşmasını kız kardeşleriyle paylaşmak için bir fırsat olarak gören Merve Dizdar'ı tüm kalbimizle tebrik ediyoruz! Kadınlar, her yerde!

En İyi Kadın Güreşçi: Buse Tosun Çavuşoğlu!

Tez-Koop-İş Kadın

Görsel kaynak: <https://yemelhayat.com/haber/tebrikler-buse-tosun-cavusoglu-h3303.html>

Tez-Koop-İş Kadın Dergimizin geçen sayısında, "Olimpiyatlar ve Ateşinden Sorumlu Kadınlar" başlığıyla yayımladığımız haberimizde, 2024 Paris Yaz Olimpiyatlarında Türkiye'nin kazandığı madalyaların büyük çoğunluğunun kadın sporculardan geldiğini sevinçle paylaşmıştık. Geçtiğimiz ayı başka sevinçli haberle karşıladık! Olimpiyatlarda kadınlar 68 kiloda bronz madalya almaya hak kazanan Buse Tosun Çavuşoğlu, Dünya Güreş Birliği tarafından "en iyi kadın güreşçi" olarak duyuruldu. Tebrikler Buse Tosun Çavuşoğlu!

FIFA 1. Kategori Hakemi Gamze Durmuş Pakkan, Hamilelik Nedeniyle FIFA Listesinden Çıkarıldı!

Tez-Koop-İş Kadın

Tez-Koop-İş Kadın Dergimizin geçen sayısında, "Olimpiyatlar ve Ateşinden Sorumlu Kadınlar" başlığıyla yayımladığımız haberimizde, 2024 Paris Yaz Olimpiyatlarında Türkiye'nin kazandığı madalyaların büyük çoğunluğunun kadın sporculardan geldiğini sevinçle paylaşmıştık. Geçtiğimiz ayı bir başka sevinçli haberle karşıladık! Olimpiyatlarda kadınlar 68 kiloda bronz madalya almaya hak kazanan Buse Tosun Çavuşoğlu, Dünya Güreş Birliği tarafından "en iyi kadın güreşçi" olarak duyuruldu. Tebrikler Buse Tosun Çavuşoğlu!

FIFA 1. Kategori Hakemi Gamze Durmuş Pakkan, Hamilelik Nedeniyle FIFA Listesinden Çıkarıldı!

Diğer yandan bu ay, bu umut dolu haberin yanında, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin spor alanında da kendini gösterdiğini bir kez daha gördük. Yine geçtiğimiz sayıdaki haberimizde dile getirdiğimiz gibi, sporcu, antrenör ya da hakem fark etmeksizin, kadınlar sporu bir kariyer olarak kurgulayabilmekte ciddi engellerle karşılaşmaya devam etti. Bunun son örneğini, FIFA 1. Kategori hakemi Gamze Durmuş Pakkan'ın, hamile olduğu gerekçesiyle Merkez Hakem Kurulu (MHK) tarafından FIFA listesinden çıkarılmasıyla yaşadık. Bugüne kadar hamilelik nedeniyle listeden çıkarılan tek hakem olan Gamze Durmuş Pakkan için UEFA gerekli girişimlerde bulundu ancak MHK'den ret cevabı geldi. Konuya ilişkin olarak UEFA Hakem Kurulunun kadın hakemlerden sorumlu üyesi eski hakem Dagmar Damkova, **bir kadının hamile olması nedeniyle listeden çıkarılmasıyla işten çıkarılması** arasında bir farkın olmadığını dile getirdi Kadın Dergisi olarak bu tespite katılıyoruz. Dahası küçük bir araştırma ile toplamda dokuz kişiden oluşan Türkiye Futbol Federasyonu Merkez Hakem Kurulu'nun tüm üyelerinin erkek olduğunu görüyoruz.

<https://halktv.com.tr/spor/hamile-kalan-hakemi-mhk-sildi-898576h>

<https://halktv.com.tr/spor/hamile-kalan-hakemi-mhk-sildi-898576h?page-2>

Gamze Durmuş Pakkan'ın hamile olduğu için hakemlik görevini yerine getiremeyeceğine dair kararı dokuz erkekten oluşan bir kurulun vermiş olması, Türkiye'de kadınların tümüyle kendilerine dönük kararlara dahi katılımının engellendiğinin bir başka göstergesi.

İş Kanununa Göre Hamilelik Nedeniyle İşten Çıkarma Ayrımcılık Tazminatını Doğuruyor:

Hamilelik nedeniyle işe alınmama ya da işten çıkarılma Türkiye'de istihdam ilişkilerinde de karşımıza çıkan tipik bir ayrımcılık örneği. Konuya ilişkin olarak **Anayasa'nın 10. maddesi**, *herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğuna hükmederken*; İş Kanunu'nun 5. maddesi ise *iş ilişkisinde de aynı nedenlere dayalı ayırım yapılamayacağını* düzenliyor. Dahası aynı maddenin 3. fıkrasında, *biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapılamayacağı* belirtiliyor. Bu hüküm çerçevesinde hamilelik nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen işçi, ayrımcılık tazminatına hak kazanıyor.

Tez-Koop-İş'li kadınlar olarak, ister sanatçı, ister hakem, ister fabrika işçisi isterse AVM ya da büro emekçisi olsun; İş Kanunu kapsamında olsun ya da olmasın, **hiçbir kadının çalışma yaşamında hamilelik nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaması için ILO C183 Anneliğin Korunması Sözleşmesini savunuyoruz.**

ILO C183

İş Güvencesi ve Ayrımcılık Yasağı

Madde 8:

- 1.** Bir işverenin, istihdam ettiği bir kadının işine ... hamilelik ya da 4. ve 5. fıkralarda bahsi geçen izin süresince yahut işe dönmesini müteakiben ulusal yasa veya düzenlemeler tarafından öngörülen süre içerisinde son vermesi hukuka aykırı sayılacaktır. İşten çıkarma gerekçelerinin hamilelik ya da çocuk doğurma ve bunun neticeleri ya da çocuk bakımıyla ilgisi olmadığını ispat yükü işverene düşecektir.
- 2.** Kadınların, annelik izninin sonunda eski görevine veya eşit oranda kazanç sağlayacağı başka bir göreve dönme hakkı güvence altındadır.

KİTAP TANITIMI

"Cadının Yüreği: İskandinav Mitolojisinin Kadim ve Güçlü Bir Hikâyesi" Angrboda'nın Yüreğiyle Tanışmaya Cesaretiniz Var Mı?

Tuğçe Şenel / Tez-Koop-İş Sendikası Eğitim Birimi

"Bugün sizi büyüleyici bir dünyaya götürüyorum: Genevieve Gornichec'in kaleminden çıkan romanı *Cadının Yüreği*, mitolojik bir hikâyeyi insanlıkla harmanlayan eşsiz bir eser. İskandinav mitolojisinin karanlık ve gizemli dünyasında geçen bu roman, sıradan bir destan değil; ihanet, aşk, kayıp ve gücün yeniden kazanılması hakkında derin bir öykü.

Gornichec'in romanı, kadın gücünü ve direncini ustalıklarla işliyor. Yazar, mitolojik unsurları modern bir dokunuşla harmanlayarak okuyucuya hem duygusal hem de entelektüel bir deneyim sunuyor. Bu hikâye, tanrılar ve devler arasında sıkışıp kalan, ancak kendi kaderini yazmayı seçen bir kadının hikâyesi.

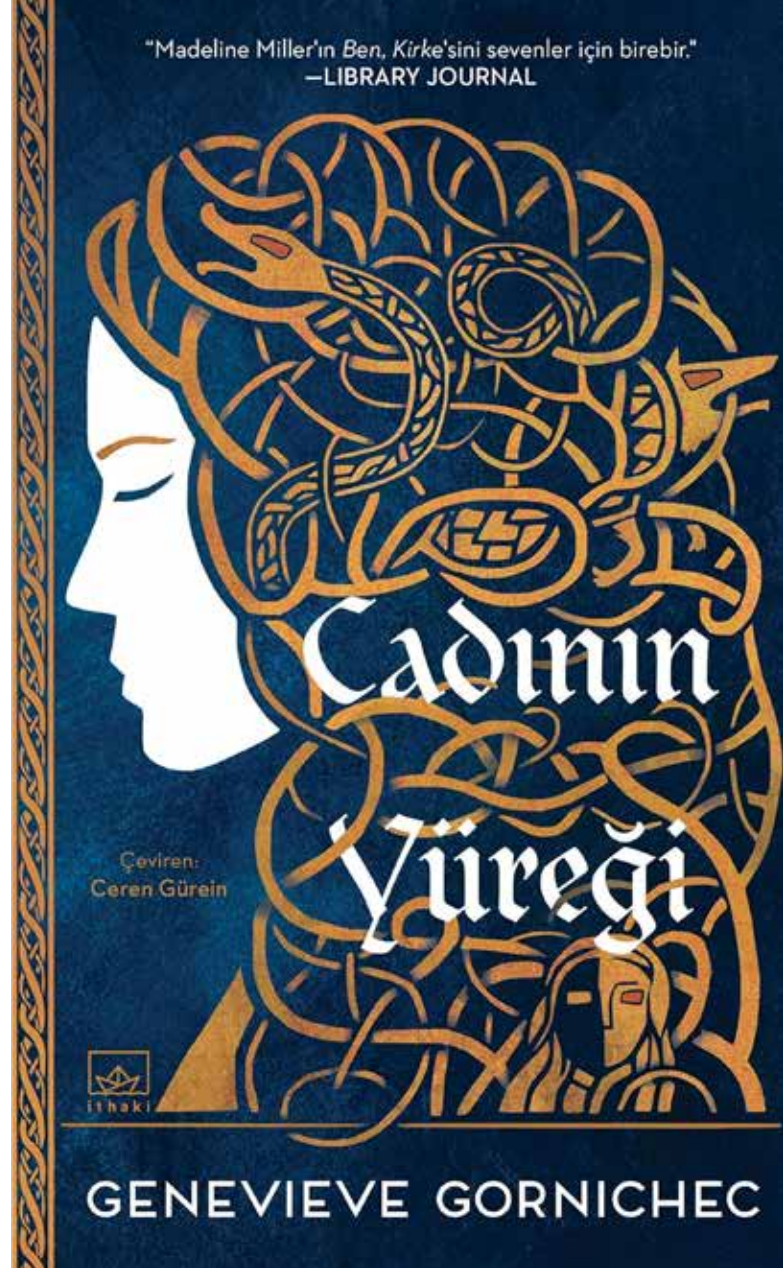
Romanın başkahramanı Angrboda, tanrılara sırlarını vermeyi reddettiği için cezalandırılan bir cadı. Bu cezadan sonra dünyadan uzak bir ormanda yaşamaya başlar. Yalnızlığını kabullenen Angrboda, beklenmedik bir şekilde Loki ile karşılaşır. Loki, kurnazlığı ve kaotik doğasıyla tanınan bir tanrıdır; ancak Angrboda'nın hayatına getirdiği karmaşa, onun kendi gücünü ve kimliğini keşfetmesine de yol açar.

Bu romanda yalnızca mitolojinin tanınmış yüzlerini değil, aynı zamanda Angrboda ve Loki'nin üç çocuğunun kaderini de öğreniyoruz. Fenrir, Jörmungandr ve Hel gibi karakterlerin ortaya çıkışı, Ragnarök'un (İskandinav kıyameti) habercisi olurken, Angrboda'nın seçimleri bu destansı olaylarda kilit bir rol oynar.

Güçlü bir kadın karakterin hikâyesine tanıklık etmek istiyorsanız, *Cadının Yüreği* tam size göre! Bu etkileyici romanı okurken, kendinizi büyümlü bir dünyanın içinde kaybedeceksiniz.

Roman, mitolojik öğeleri ustalıklarla işlerken, kadınların direniş hikâyesini merkeze koyuyor. Gornichec'in zengin betimlemeleri ve karakter derinlikleri, okuyucuyu yalnızca büyüleyici bir dünyaya değil, aynı zamanda kendi içsel yolculuğuna da davet ediyor.

Sizce bir kadının yüreği neleri değiştirebilir? Yorumlarınızı bekliyorum!"

Tarçınlı Kurabiye Tarifi

Kaç kişilik: 8-10 kişilik

Hazırlama Süresi: 40 dakika

Pişirme Süresi: 20- 25 dakika

Tarçınlı Kurabiye için malzemelerimiz

- 150 gram tereyağı
- 1 adet yumurta sarısı
- 1/2 çay bardağı pekmez
- 1 paket kabartma tozu
- 1 tatlı kaşığı zencefil
- 1/2 tatlı kaşığı tarçın
- 1/2 su bardağı pudra şekeri
- 3-3,5 su bardağı un

Tarçınlı Kurabiye Yapılışı:

Uygun bir kabın içine tereyağı ve pudra şekerini alalım pürüzsüz kıvama gelene kadar mikser ile çırpalım

Daha sonra geri kalan malzemelerimizi teker teker ilave edelim

Hamurumuzu hazırlayalım sonra streç film ile sarıp buzdolabında 15-20 dakika beketelim

Dolaptan çıkarttığımız hamurumuzu 2 yağlı kağıt arasına alalım merdane yardımı ile inceltelim

Dilediğimiz kalıpları kullanarak şekil verelim

Kurabiyelerimizi dikkatli bir şekilde yağlı kağıt serdiğimiz fırın tepsinine yerleştirelim

Daha önceden ısıtmış olduğumuz fırınımızda 180° derecede kontrollü bir şekilde pişirelim

Glazür kullanarak dilediğiniz şekilde süsleyebilirsiniz

Dilediğiniz şekilde damak zevkinize göre tüketebilirsiniz

Afiyet olsun.

Kudret Cengiz

Takipte kalın @kudretlimutfak

Fırında Hindi

Kaç kişilik: 2- 4 kişilik

Hazırlama Süresi: 5 dakika

Buzdolabında bekleme Süresi: 3-5 saat

Pişirme Süresi: 60 dakika

Fırında Hindi için malzemelerimiz

- Yarım hindi
- 1 yemek kaşığı yoğurt
- 1 tatlı kaşığı kekik
- 1 tatlı kaşığı toz şeker
- 1 tatlı kaşığı karabiber
- 1 tatlı kaşığı kırmızı toz biber
- 1 yemek kaşığı süt
- 1,5 tatlı kaşığı tuz
- 1/2 çay bardağı sıvı yağ
- 1/2 limon suyu

Fırında Hindi Yapılışı

Hindi etini güzelce yıkayıp suyunu iyice süzdürelim

Bir kaseenin içerisine bütün malzemelerimizi alıp güzelce karıştırdıktan sonra hindinin üzerine sosumuzu sürelim

3-4 saat buzdolabında dinlendirelim

Dinlenen hindi etimizi fırın poşetine yerleştirelim

Poşetin ağzını sıkı bir şekilde bağlayalım poşetin hava alması için 3-5 yerde minik delikler açalım

Daha önceden ısıtılmış fırına yollayalım nar gibi kızarana kadar dikkatli ve kontrollü bir şekilde pişirelim

Not: Pişme derecesini termostatla yaparız, fakat termostat elimizde yok ise bunun yerine uzun bir kürdan kullanabiliriz

Etin en yoğun yerine kürdanı batırduğumuzda kolay batıyorsa etimiz pişmiş demektir

Afiyet olsun.

Yoğurtlu Meze Tarifi

Kudret Cengiz

Takipte kalın @kudretlimutfak

YouTube

Kaç kişilik: 2-3

Hazırlama Süresi: 5 dakika

Yoğurtlu Meze için malzemelerimiz

- 1 kase süzme yoğurt
- 1 yemek kaşığı mayonez
- 2 diş sarımsak
- 5-6 adet kornişon turşu
- 1 çay bardağı mısır
- Bir miktar dereotu

Yoğurtlu Meze Yapılışı:

Uygun bir kasenin içerisine

Yoğurt sarımsak ve mayonezi alalım karıştıralım

Minik minik doğramış olduğumuz turşuyu ve diğer malzemelerimizi ilave edelim

Tekrar karıştıralım

Ve uygun bir servis tabağına alalım

Üzerine bir miktar zeytinyağı gezdirerek servis edelim

Not: Turşu tuzlu olduğundan dolayı tuz miktarını damak zevkinize göre ilave edebilirsiniz

Afiyet olsun.

Tatlı Patates Tatlısı

Kudret Cengiz

Takipte kalın @kudretlimutfak

YouTube

Kaç kişilik: 2 kişilik

Pişirme Süresi: 25-30 dakika

Tatlı Patates Tatlısı için malzemelerimiz

- 1 adet büyük boy tatlı patates
- 2 tatlı kaşığı tereyağı
- 1 tatlı kaşığı tarçın
- 2-3 yemek kaşığı bal
- 2-3 yemek kaşığı tahin
- 1 su bardağı ceviz, badem, fındık karışımı

Tatlı Patates Tatlısı Yapılışı:

Patatesi yıkayıp suyunu kurutalım ortadan ikiye bölelim.

Airfray'da 15 dakika pişirelim.

Daha sonra üzerine sprey tereyağı püskürtelim.

Tekrar pişirmeye bırakalım.

Patateslerimizi kontrollü bir şekilde iyice pişirelim.

Uygun bir servis tabağına alalım.

Bir çatal yardımıyla içlerini güzelce tereyağıyla birlikte ezelim püre hâline getirelim.

Tarçını ilave ettikten sonra püremizi tekrar karıştıralım.

Son olarak arzuya göre fındık badem cevizi robottan irice çekelim.

Patateslerimizin üzerine bolca bu karışımdan ilave edelim.

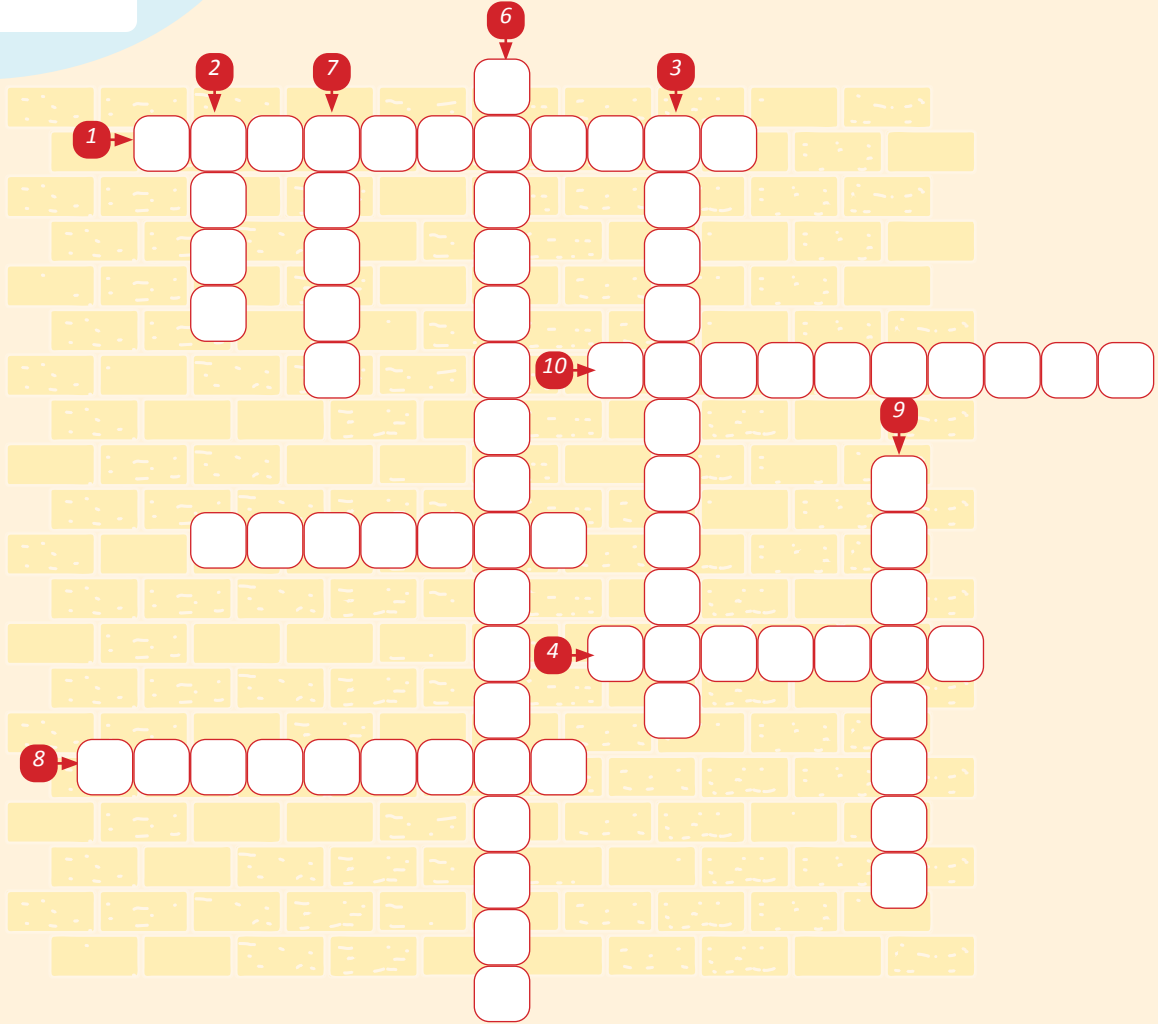
Son olarak üzerine tahin ve balı gezdirelim tatlımız servis için hazırdır.

Bu tarifte patates kullandığımız için taze taze tüketmenizi öneririm.

180-190 derecede pişirelim.

Afiyet olsun.

BULMACA

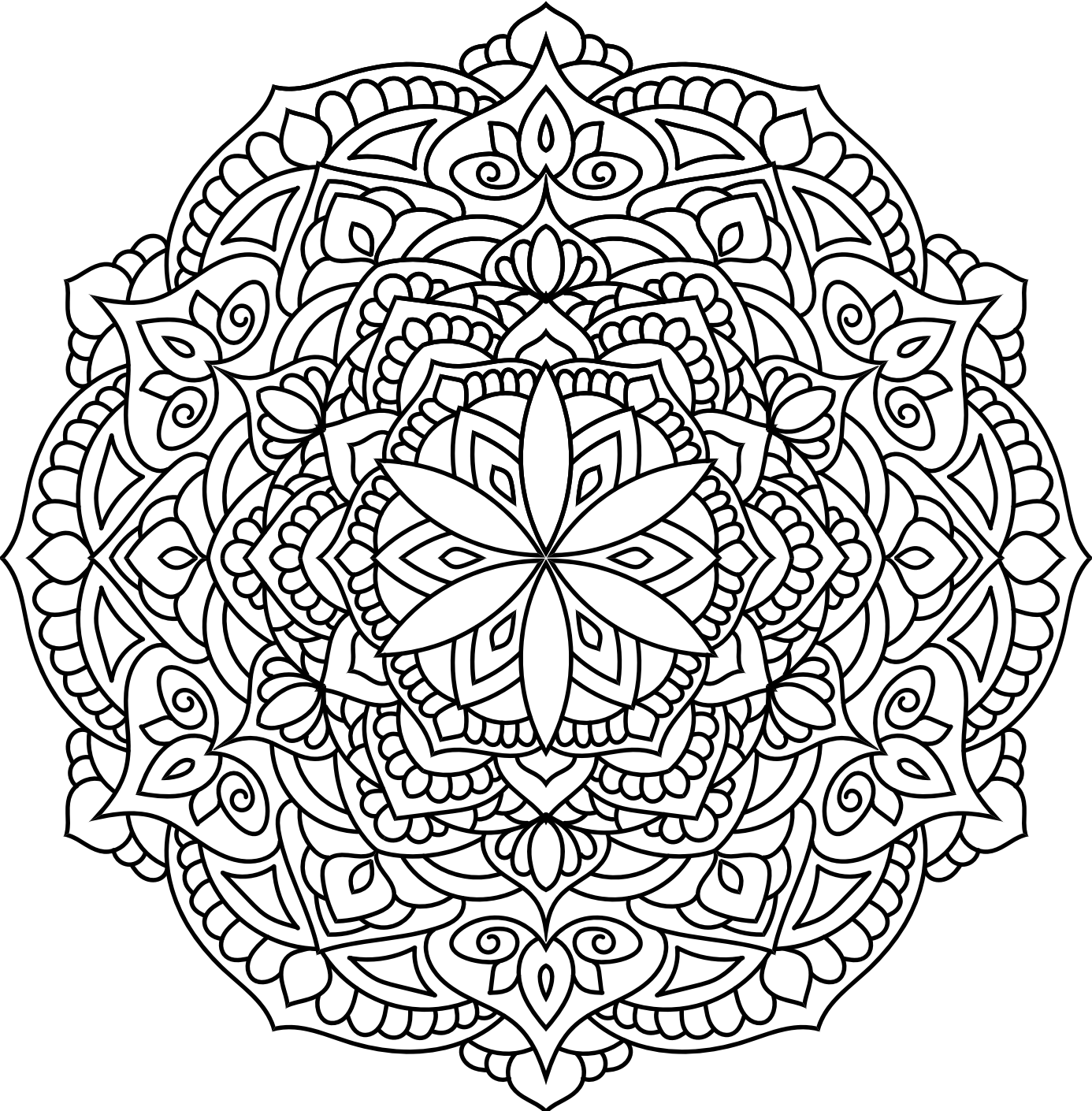
1. Bir kimseyle veya bir şeyle karşı karşıya gelmek anlamında kullanılan sözcük nedir? (TDK)
- Beklenmedik bir şekilde birine ya da bir duruma rastlama durumu anlamında kullanılan sözcük?
2. Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü anlamına karşılık gelen sözcük nedir? (TDK)
- Birlikte yaşayan en küçük toplumsal birim nedir?
3. İşçilere bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, sağlık, giyim, vb. gereksinimlerini günün fiyatları üzerinden en az düzeyde karşılamaya yetecek ücret anlamında kullanılan sözcük nedir? (TDK)
- Bir ülkede yasal olarak ödenebilecek en düşük maaş miktarını belirten kavram nedir?
4. Kadınların gebe kalma ve doğurma yeteneğinin sona ermesi, adetten kesilmesi durumlarında kullanılan kavram nedir? (TDK)
- Kadınlarda genellikle 45-55 yaşları arasında doğal olarak meydana gelen ve doğurganlık döneminin sona ermesini ifade eden biyolojik süreç nedir?
5. 1999'da BM Genel Kurulu tarafından Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele günü olarak ilan edilen tarih nedir? (WEB TARAMA)
6. Toplumun kişileri ve kurumlarıyla geniş katılımı sağlandığı demokratik yapılanmaya ne ad verilir? (TDK)
7. Yaratıcılıkta duygu ve düşünceleri, söz, yazı, resim, heykel gibi yollarla göze ve gönüle hitap edecek şekilde ifade etme nedir? (TDK)
- Estetik değer taşıyan, duygu ve düşünceleri ifade etme biçimi olarak kabul edilen etkinlik anlamında kullanılan sözcük nedir?
8. Ruhsal veya ekonomik anlamda çöküntü anlamında kullanılan kavram nedir? (TDK)
- Zihinsel sağlık sorunları arasında yaygın olarak görülen, kişinin umutsuzluk ve depresif hislerle mücadele ettiği bir durum nedir?
9. Tarih öncesi tanrıların efsaneli serüvenlerini anlatan ve bir topluluğun duygularını, anlayışını ve özelemlerini göstermesi bakımından değeri olan mitlerin, efsanelerin bütünü nedir? (TDK)
10. Örgütlenme: Teşkilatlanma anlamında kullanılan sözcük nedir? (TDK)
- Bir grup insanın belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelip düzenli bir şekilde çalışması, bir amacı gerçekleştirmek için yapılan sistemli faaliyet nedir?

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi 18. sayısında yayınlanan bulmacanın çözümleri

1. Mor 2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 3. Ataerkil Düzen 4. 1 Mayıs 5. Politika Belgesi 6. Sevgi 7. Cam Tavan 8. Süt İzni 9. Bütçe Hakkı 10. Cadı

Bulmacanın çözümleri Tez-Koop-İş Kadın Dergisi 20. sayısında yayınlanacaktır.

MANDALA

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI GENEL YÖNETİM KURULU

Genel Başkan	Haydar ÖZDEMİROĞLU
Genel Sekreter	Hakan BOZKURT
Genel Mali Sekreter	Mahmut ÇETİNKAYA
Genel Örgütlenme Sekreteri	Çağdaş DUYAR
Genel Eğitim Sekreteri	Sebahattin ŞEN
Genel Yönetim Kurulu Üyesi	Mehmet PEKGÖZ
Genel Yönetim Kurulu Üyesi	Mustafa KIRMAN

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI GENEL MERKEZİ

Mebusevleri, İller Caddesi No: 7 06850 Tandoğan-Ankara Tel: 0312 213 34 44 Faks: 0312 213 34 30

İnternet: www.tezkoopis.org Elektronik posta: sendika@tezkoopis.org

Toplu İş Sözleşmesi Bürosu: tis@tezkoopis.org Örgütlenme Bürosu: orgutlenme@tezkoopis.org

Eğitim Bürosu: yayın@tezkoopis.org Muhasebe Bürosu: muhasebe@tezkoopis.org Hukuk Bürosu: hukuk@tezkoopis.org

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI ŞUBELERİ

ADANA 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Oğuz
Kurtuluş Mah. Cumhuriyet Cad. MNS İş Merkezi
No: 50 K: 6 No: 28 Seyhan/Adana
Tel: 0322 363 34 63 Faks: 0322 363 34 83
adana1@tezkoopis.org

ANKARA 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Kirman
Mebusevleri İller Caddesi No: 22/2 Ankara
Tel: 0312 231 74 95 Faks: 0312 231 74 96
ankara1@hotmail.com

ANKARA 2 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Özgen
Necatibey Cad. No: 84/4 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0312 229 43 07 Faks: 0312 229 18 47
ankara2@tezkoopis.org

ANKARA 3 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Cemal Yarga
Necatibey Cad. No: 84/7 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0312 230 06 15 Faks: 0312 230 06 16
ankara3@tezkoopis.org

ANKARA 4 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Levent Koç
Mebusevleri İller Caddesi No: 22/2 Ankara
Tel: 0312 231 74 98 Faks: 0312 231 74 97
ankara4@tezkoopis.org

ANTALYA ŞUBESİ

Şube Başkanı Özgür Tingir
Tahıl Pazarı Mah. Adnan Menderes Bulvarı
Yüce 2 Apt. Kat: 2 D: 3 Antalya
Tel: 0242 242 91 05 Faks: 0242 248 15 89
antalya@tezkoopis.org

BURSA ŞUBESİ

Şube Başkanı Bülent Çetin
Kükürtlü Mah. 3. Kardelen Sok.
No: 3 A Blok D: 4 Osmangazi/Bursa
Tel: 0224 224 29 37 Faks: 0224 224 29 37
bursa@tezkoopis.org

DİYARBAKIR ŞUBESİ

Şube Başkanı Mehmet Pekgöz
Bağcılar Mahallesi, 1216/1 Sokak,
Mega Plaza A Blok Kat: 6 No: 17
(3. Sanayi Sitesi Karşısı, Metro Market yanı)
Bağlar/Diyarbakır
Tel: 0412 228 59 68 Faks: 0412 228 59 68
diyarbakir@tezkoopis.org

EDİRNE ŞUBESİ

Şube Başkanı Mehmet Meral
Mithat Paşa Mah. Londra Asfaltı
Rasathane Yanı No: 2 Kat: 3 Edirne
Tel: 0284 212 14 95 Faks: 0284212 14 95
edirne@tezkoopis.org

ERZURUM ŞUBESİ

Şube Başkanı Hakan Kurt
Gez Mah. Karaveli Sok. Şimşek Apt. Kat: 2
Erzurum
Tel: 0442 234 60 89 Faks: 0442 233 88 02
erzurum@tezkoopis.org

ESKİŞEHİR ŞUBESİ

Şube Başkanı Hasan Hüseyin Yılmaz
Cumhuriyet Mah. Dilem Sok. Çağlayan İş
Merkezi No: 1/61 Kat: 7 Eskişehir
Tel: 0222 221 45 26 Faks: 0222 220 83 74
eskisehir@tezkoopis.org

GAZİANTEP ŞUBESİ

Şube Başkanı Bilal Öztokmak
Değirmiş Mah. Şehit Yusuf Erin Cad.
Çayırılı İş Merkezi No:8 B Blok Kat: 5
Daire No:18 Şehitkâmil/Gaziantep
Tel: 0342 323 33 43 Faks: 0342 323 33 43
gaziantep@tezkoopis.org

İSTANBUL 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Özcan Kopal
Osmanağa Mah. Kuş Dili Cad. Volkan İş Hanı
No: 26 Kat 4 Kadıköy/ İstanbul
Tel: 0216 450 14 02 Faks: 0 216 338 92 64
istanbul1@tezkoopis.org

İSTANBUL 3 NO.LU ŞUBE

Silahtarağa Mah. Altınordu Caddesi No: 93A
Eyüpsultan/ İstanbul
Tel: 0212 809 77 61 Faks: 0212 809 77 51
istanbul3@tezkoopis.org

İSTANBUL 4 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Hasan Dere
Merkez Mah. Büyükdere Cad.
Şimşek Apt. No: 3/6 Kat: 3 Şişli-İstanbul
Tel: 0212 232 39 47 - 0212232 39 92
Faks: 0212 232 28 57
istanbul4@tezkoopis.org

İSTANBUL 5 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Selahattin Karakurt
Büyükdere Cad. No: 64/8 Kat: 3
Mecidiyeköy-İstanbul
Tel: 0212 347 40 77 Faks: 0212 347 40 78
istanbul5@tezkoopis.org

İSTANBUL 6 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Zekeriya Sancak
İçerenköy Mahallesi Değirmenyolu Caddesi
Birman İş Merkezi No: 23 Kat: 3 Daire: 10
Ataşehir/İstanbul
Tel: 0216 592 34 34
istanbul6@tezkoopis.org

İZMİR 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mert Özen
Şair Eşref Bulvarı Emlak Kredi Apt. N:100/501
Alsancak/İzmir
Tel: 0232 463 52 59 Faks: 0232 463 54 72
izmir2@tezkoopis.org

İZMİR 2 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Ali Ayna
Mansuroğlu Mahallesi 288/3 sokak No: 3
B Blok Kat: 4 Daire: 10 Bayraklı/İzmir
Tel: 0232 421 43 45 - 0232 421 43 37
Faks: 0232 421 43 92
izmir2@tezkoopis.org

KOCAELİ ŞUBESİ

Şube Başkanı Onur Tan Turan
Hacı Halil Mah. Atatürk Cad. 1205/1 Sok. No: 2
Kat: 6 D: 27-28 Gebze/Kocaeli
Tel: 0262 646 18 49 Faks: 0262 646 67 64
kocaeli@tezkoopis.org

MUĞLA ŞUBESİ

Şube Başkanı Hüseyin Yıldız
Muslihittin Mah. Muhsin Özbay Cad. No:20/B
Daire: 14 Menteşe/Muğla
Tel: 0252 213 19 55 Faks: 0252 213 19 14
mugla@tezkoopis.org

SAMSUN ŞUBESİ

Şube Başkanı Tank Sayın
Kale Mahallesi Kaptanağa Caddesi
Ortaklar İşhanı No:1 Kat 5 İlkadım/SAMSUN
Tel: 0 362 431 55 41 Faks: 0 362 431 55 42
samsun@tezkoopis.org

ZONGULDAK ŞUBESİ

Şube Başkanı Fatih Cevizdibi
Mithatpaşa Mah. Hayribey Sok. No: 3
Kat: 3 D: 5 Zonguldak
Tel: 0372 253 40 39 Faks: 0 372 251 52 72
zonguldak@tezkoopis.org

KONYA BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

Konya Bölge Temsilcisi Hüsnü Yiğit
İhsaniye Mah. Derviş Hilmi Sok. Ali Sapçioğlu
Apt. No: 13/1 Selçuklu-Konya
konya@tezkoopis.org

TRABZON BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

Trabzon Bölge Temsilcisi Şükrü Durmuş
Kemer kaya Mahallesi, Gazipaşa Caddesi,
No: 17/1 Ortahisar - Trabzon
Tel: 0462 321 20 61
trabzon@tezkoopis.org

VAN BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

Van Bölge Temsilcisi Mehmet Müslüm Karaboğa
Hafiziye Mahallesi Kazım Karabekir Caddesi
Fergül İş Merkezi No:124 Kat:6 Daire:43 Van
van@tezkoopis.org

**SENDİKALAR KADINLARLA;
KADINLAR SENDİKALARIYLA GÜÇLÜ!**

**KADINLAR ÖZGÜRLEŞECEK;
SENDİKALAR GÜÇLENECEK!**

**YAŞAMI KUŞANIYOR;
YAŞAMI KUŞATIYORUZ!**

